

Stockholm

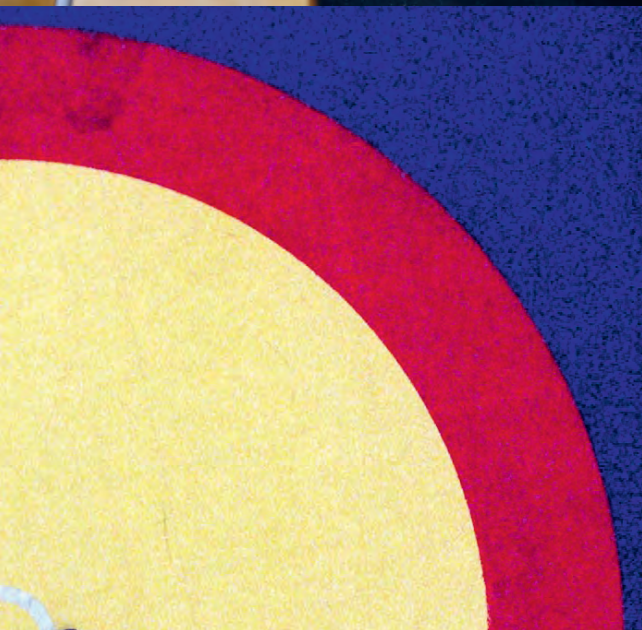
Regional samverkan om idrottsanläggningar

En rapport om behov, funktion och samverkans-
modeller för regional samverkan om idrottsanläggningar
och andra idrottsmiljöer i Stockholmsdistriktet

Utredningen är genomförd av Sweco
på uppdrag av RF-SISU Stockholm

SWECO

Regional samverkan om idrottsanläggningar

Tillgången till idrottsanläggningar och andra idrottsmiljöer är en förutsättning för all föreningsidrott. Idrottsrörelsens förbund och föreningar står inför olika utmaningar och behov när det gäller anläggningar. Vi vill att alla idrotter ska ges möjlighet att verka och utvecklas i vårt distrikt.

RF-SISU Stockholm har sedan 2009 arbetat för regional samverkan kring idrottsanläggningar och andra idrottsmiljöer. Arbetet har skett i nära dialog med kommuner och Region Stockholm. Målet med den regionala samverkan är främst att stödja idrotter med färre antal utövare, idrotter som kräver större ytor såsom andra specifika lokaliseringar samt idrotter som behöver anläggningar för större evenemang och tävlingar. En central utgångspunkt är dock att varje kommun måste fortsatt ha ansvar för att tillgodose anläggningsbehovet av sporthallar, fotbollsplaner, simhallar, ishallar etc.

Denna rapport markerar nästa steg i vårt långsiktiga arbete för att förbättra tillgången till anläggningar genom regional samverkan kring idrottsanläggningar och andra idrottsmiljöer. Vi hoppas att rapporten kommer att utgöra ett viktigt underlag för fortsatt dialog med alla berörda aktörer.

An aerial photograph of a city at sunset. The sun is low on the horizon, casting a warm orange glow over the scene. In the foreground, a large, modern stadium with a metallic, reflective roof is visible. To its right, a prominent white, dome-shaped building stands out against the cityscape. The city is densely packed with various buildings, and the ground appears to have a light layer of snow. The sky is a mix of orange, yellow, and blue. In the bottom right corner, the SWECO logo is present, consisting of the word 'SWECO' and a stylized human figure icon. The text 'Swecos rapport' is overlaid in the center-left in a large, white, sans-serif font. There are also several thin, white, curved lines and circles overlaid on the image, creating a modern, architectural feel.

Swecos rapport

SWECO

Regional samverkan om idrottsanläggningar

Behov, funktion och samverkansmodeller

Förord

Idrott formar vårt sätt att interagera med andra. Vi utvecklas som individer och samhällen. Idrott ger oss utlopp för vårt behov av att tävla, kämpa och svetsas samman i lag. Idrott är en naturlig, självklar och viktig del av vårt sätt att leva.

För att möta människors olika intressen och behov behövs en mångfald av idrotter. Människor har olika preferenser och förmågor. Genom att erbjuda olika idrotter och aktiviteter kan vi inkludera fler. Oavsett om det är bollsporter, dans, simning eller klättring, bör vi främja en bred variation av idrotter för att tillgodose olika individers passioner och talanger.

Regional samverkan och interkommunala samverkansavtal kan vara ett sätt att göra idrott mer tillgänglig. Det görs genom att dela på resurser och underlätta för gemensamt nyttjande av kommunalt ägda idrottsanläggningar. I den här rapporten har vi utrett ett flertal olika aspekter av idrotters behov, kommunala förutsättningar och möjliga strategier för att skapa bättre möjligheter med stöd av regional interkommunal samverkan.

Utredningen har gjorts av konsulterna Magnus Björkström, Emelie Anneroth, Martina Ornstein, Erika Edquist och Caroline Wrangsten.

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning.....	7
1 Inledning.....	13
1.1.1 Bakgrund och syfte	13
1.1.2 Underlag och metod	13
1.1.3 Rapporten och dess disposition.....	14
2 Rekommendationer	16
2.1.1 Sammanfattad förståelse för process och delar i interkommunal samverkan.....	16
2.1.2 Rekommendation 1: Sprid kunskap över lång tid	17
2.1.3 Rekommendation 2: Prioritera särskilda idrotter	18
2.1.4 Rekommendation 3: Anordna årlig regional konferens för matchning och beslut.....	18
2.1.5 Rekommendation 4: Skapa bättre långsiktiga förutsättningar för interkommunala beslut	19
2.1.6 Rekommendation 5: Verka för alternativ till 50 % regeln för kommunalt stöd.....	19
2.1.7 Rekommendation 5: Verka för en mellanstor evenemangsarena för idrotter som saknar för tävling.....	20
2.1.8 Rekommendation 6: Regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning	20
3 Studie av tre regionala anläggningar	21
3.1 Stäket Kartingbana.....	21
3.1.1 Hot om nedläggning var vägen till regional samverkan.....	22
3.1.2 Samverkansmodell	22
3.1.3 Upplevda utmaningar med samverkansmodellen	22
3.1.4 Summerat om Stäket Kartingbana.....	23
3.2 Botkyrka skyttecenter	23
3.2.1 Historien inför behovet av regional samverkan	24
3.2.2 Samverkansmodell	24
3.2.3 Utmaningar med samverkansmodellen	24
3.2.4 Summerat om Botkyrka skyttecenter.....	25
3.3 Sollentuna friidrottshall.....	25

3.3.1	Samverkansmodell	26
3.3.2	Utmaningar med samverkansmodellen	26
3.3.3	Summerat om Sollentunahallen.....	27
3.4	Sammanfattad bedömning av samverkan för R-anläggningarna	27
3.5	Andra anläggningar med interkommunal överenskommelse.....	28
3.5.1	Långfärdsskridskor på Drevviken	28
3.5.2	Botkyrka Cricketcenter.....	29
3.5.3	IP Skogen	29
4	Regionala behov och arbetssätt ur kommunernas perspektiv	30
4.1.1	Vanligt att föreningar nyttjar anläggningar i andra kommuner.....	30
4.1.2	Ersättning regleras i regel mellan förening och kommun	30
4.1.3	Kommunens geografiska läge påverkar anläggningsfrågan	30
4.1.4	Inkluderar sällan det regionala perspektivet i anläggningsplanerna.....	31
4.1.5	Tydliga incitament är betydande för politisk ledning.....	31
4.1.6	Legala problem är inte hindret för att samverka om anläggningar	31
4.1.7	Särskilda behov av platser och miljö	32
4.1.8	Behovet behöver beskrivas av föreningarna	32
4.1.9	FSKF nyckel till interkommunal samverkan.....	32
5	Idrotternas behov	33
5.1	Idrotterna	33
5.1.1	Svenska skidförbundet	33
5.1.2	Amerikansk fotboll	35
5.1.3	Cheerleading.....	36
5.1.4	Styrkelyft	37
5.1.5	Tyngdlyftning.....	39
5.1.6	Bandy.....	40
5.1.7	Curling.....	41
5.1.8	Fäktning	42
5.1.9	Skyttesport.....	43
5.1.10	Bågskytte	45
5.1.11	Gymnastik.....	46

5.1.12	Rugby.....	47
5.1.13	Vattensporter/idrotter på vatten	48
5.1.14	Motocross och snöskoter.....	50
5.1.15	Skateboard.....	51
5.1.16	Skridsko-, källk- och rullidrott.....	52
5.1.17	Kampsport, arena för tävling.....	54
5.1.18	Tävlingsarena för innebandy, basket, handboll och Futsal	55
5.2	Sammanfattande resonemang om idrotterna	57
5.3	Struktur för att prioritera anläggning med regional samverkan.....	59
5.3.1	Kategorisering för regional samverkan	59
5.3.2	Olika skäl för att prioritera samverkan	59
5.3.3	Faktorer i strukturen.....	60
5.3.4	Tre kategorier.....	60
5.3.5	Kategori 1: Idrotter med behov av samverkan för att motverka kritisk anläggningsbrist.....	61
5.3.6	Kategori 2: Idrotter med behov av samverkan för bättre anläggningar	62
5.3.7	Kategori 3: Idrotter med behov av anläggningar där samverkan inte är den primära lösningen	63
5.3.8	Avgränsningar.....	64
6	Möjliga samverkansmodeller för finansiering	65
6.1	Introduktion till samverkansmodeller.....	65
6.1.1	Legal grund för samverkan och Hamburgundantaget	65
6.1.2	Organisk utveckling av finansieringsmodeller	66
6.2	Förslag till modeller för ett flertal behov	66
6.2.1	Ambitioner och kompromisser är nödvändiga för långsiktighet.....	66
6.2.2	Modell A1, A2, och A3: Anläggningsbaserad finansieringsmodell med kompletterande fördelning	67
6.2.3	Modell B: Cricketmodellen	67
6.2.4	Modell C: Kommunstorleksmodellen	68
7	Idrott för personer med funktionsnedsättning	69
7.1	Definitioner och begrepp	69
7.2	Idrott för målgruppen i regionen	69
7.3	Förslag till regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning	73
7.3.1	Interkommunal principöverenskommelse för idrott för personer med funktionsnedsättning	74

7.3.2	Aktiviteter för att förankra och realisera principöverenskommelsen	75
7.3.3	Insatser för att mobilisera fler utövare	75
Bilaga 1.	Idrotter och kategorier	77

Sammanfattning

Bakgrund

Idrott och idrottsanläggningar är traditionellt kommunala angelägenheter. Det innebär det att kommuner i huvudsak förvaltar uppdraget inom kommunen för föreningar inom kommunen och för utövare som bor i kommunen, utan samverkan med andra kommuner. De flesta klarar av uppdraget bra och komplett för de idrotter där det finns många utövare. Det gäller särskilt breddidrotter som idrottsanläggningarna oftast är dimensionerade. Flexibla anläggningar, såsom sporthallar, fångar upp ett stort antal idrotter, stora som små och dessa förekommer i de allra flesta kommuner. I det bestånd som finns råder det på olika sätt anläggningsbrist för många idrotter. Breddidrotter kan sakna anläggningar med anledning av att det är frekvent aktivitet och ökad sådan eller tillväxt.

Vissa idrotter saknar helt anläggning för träning eller tävling. Det gäller främst idrotter med relativt få utövare. I den kategorin ingår även idrotter för personer med funktionsnedsättning. Fåtalet utövare gör att många kommuner inte kan investera i anläggningar för de idrotter och utövare det berör.

Att samla utövare och föreningar över kommungränser och samverka interkommunalt om att erbjuda anläggningar är därför en möjlig lösning för att tillgodose behovet. Kommuner kan då tillsammans erbjuda det som få kommuner kan erbjuda på egen hand.

Under perioden 2016–2019 drev Region Stockholm tillsammans med Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer (FSKF), Stockholmsidrotten och kulturskolornas länsorganisation ett projekt för att skapa en plattform för samverkan över kommungränser. Projektet gick under namnet Regional tillgång till idrottsanläggningar och kulturskola (RIK).

Med utgångspunkt i tidigare material från RIK och nuvarande situation, har Sweco producerat den här utredningen. Den bygger på underlag från 23 kommuner, ett kommunalt bolag, tidigare projektledare för RIK samt 28 föreningar och förbund.

Utredningens delar

Utredningen omfattar en studie av regionala idrottsanläggningar, beskrivning av kommuners arbetssätt och behov av samverkan, beskrivning av idrotters behov av anläggningar med regional samverkan, legal grund för interkommunal samverkan samt exempel på generiska samverkansmodeller. Utredningen innehåller även ett förslag till regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning.

Fokus för regional samverkan ligger i utredningen på idrotter med relativt få utövare, inklusive idrott för personer med funktionsnedsättning. Fokus ligger även på idrotter med behov av speciell anläggning som föranleder höga kostnader, särskild plats eller stor yta.

Regionala R-anläggningar

I utredningen belyses tre idrottsanläggningar som finansieras inom tre olika exempel på interkommunala samverkansavtal. Dessa tre anläggningar är Stäket kartingbana, Sollentunahallen och Botkyrka skyttecenter. De är regionala, eller närmare bestämt interkommunala eller delregionala, anläggningar. Utövare från samverkanskommunerna har tillgång till anläggningarna på samma villkor som utövare i föreningar som är skrivna i värdkommunen.

Sammanfattningsvis kan sägas att det interkommunala samarbetet fungerar så som tänkt i alla tre R-anläggningarna. Anläggningarna har sedan samverkansavtalen ingicks utvecklats avseende kvalitet och beläggning. Samverkan har i alla tre exempel löst upp knutar och öppnat upp kommungränser. Samverkan för anläggningarna har skapat markant bättre möjligheter för idrottare inom respektive sport jämfört med om samarbeten inte varit ett faktum.

Interkommunal samverkan har även reducerat resursåtgången för investeringar och drift i motsvarande anläggningar i andra kommuner. Samverkan har inte varit grund till att allokera stora resurser för investeringar i nya anläggningar även om Sollentunahallen byggts och startats upp med samverkan redan från start.

Det tre R-anläggningarnas modeller för samverkan och samfinansiering har utvecklats beroende av idrotternas olikheter avseende organisation, kultur, historia samt den situation som föranledde respektive samverkansavtal. Samverkansavtalen har i och med det anpassats för att vara accepterade och funktionella för alla inblandade parter – värdkommunen, samverkanskommuner, eventuell värdförening, föreningar samt utövare.

Ett förbättringsområde som uppmärksammas både hos värdkommuner och hos samverkanskommuner är att det finns ojämlika kostnader i förhållande till nyttjandet. Samverkan ska enligt lag och praxis baseras på ett gemensamt åtagande för att utföra det kommunala uppdraget där det finns gemensamma mål. Att samverka om ett gemensamt kommunalt uppdrag är därför i grunden ett mer långsiktigt engagemang. Samfinansieringen bör i och med det inte vara likställt med att köpa tid och plats baserat på kortsiktigt nyttjande, likt konsumtion på den kommersiella marknaden.

Ett sätt att undvika långsiktig felfördelning, som inte blir löst inom samverkansavtalet, är att kunna revidera avtalade kostnader och fördelning efter ett bestämt antal år.

Regionala behov och arbetssätt ur kommunernas perspektiv

I de flesta kommuner nyttjar idrottare och föreningar anläggningar även i andra kommuner än i sin hemkommun. För det nyttjandet saknas oftast samverkansavtal som reglerar ersättning mellan kommuner. Nyttjande över kommungränser sker oftast utan att kommuner är involverade. Att föreningar och idrottare nyttjar anläggningar i andra kommuner än i sin egen har i många fall ingen praktisk betydelse för någon part. Det kan dock innebära att en

förening förlorar kommunalt stöd eller verkar i tron om att så kan ske. Föreningar kan även behöva betala en betydligt högre taxa än vad som hade varit fallet om de nyttjat en subventionerad anläggning i hemkommunen. För kommuner kan oreglerat nyttjande av anläggningar över kommungränser vara olämpligt utifrån att de ska utföra sitt uppdrag enbart för sina egna invånare.

Interkommunal samverkan kring idrottsanläggningar ska, enligt kommunerna, främst ses som en möjlighet för utveckling. Samverkan ska kunna öka mångfalden av idrotter till fler invånare och på så sätt utöka det totala idrottandet för fler människor. Det finns en positiv syn på att kommuner kan bli specialiserade på olika saker och med det komplettera samt avlasta varandra.

Kommuner har i regel många möjliga investeringar, renoveringsbehov och annat resurskrävande att tillgodose i sina anläggningar. Av de skälen utrymme för att jobba proaktivt för att identifiera idrottens behov saknas.

Baserat på exempel och kommuners uttalade prioriteringar för planering startar det typiska händelseförloppet för satsning i anläggning eller på en idrott främst från idrottens uttalade behov. Behovet är då med anledning av bristande tillgång till anläggning. Idrottens uttalade behov kan därefter påverka kommunens reaktiva handlande.

Det typiska händelseförloppet utgår från att samverka om befintliga anläggningar. Det saknas exempel på interkommunal samverkan som leder till nyproduktion av idrottsanläggningar. De kommuner som ingår i studien har samstämmigt uttryckt att långsiktiga investeringar behöver ta avstamp i kommunens och dess invånares eget behov utan att vara långsiktigt beroende av intäkter från andra kommuner. Incitament för att samverka behöver därför vara andra än att enbart orka med finansieringen.

För att lyckas med regional samverkan kring anläggningar anses det vara betydande att säkerställa ekonomisk försvarbarhet för kommunen som ska förvalta anläggningen och eventuellt investera i den. Det ses som särskilt betydande att politisk ledning har bra beslutsunderlag. Därefter behövs en samverkansmodell som kommunerna får ut ett uppenbart bra värde från.

Legala problem anses inte vara ett betydande hinder för att samverka om anläggningar. Under de senaste tio åren har lagar ändrats i riktning för bättre möjligheter att samverka om kommunala uppdrag. Dessutom finns nu även flera lyckade exempel att luta sig mot, vilket kan underlätta för initiativ.

Kommunerna uppmärksammar återkommande Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer (FSKF) som den gruppering som bäst har förmågan att utveckla interkommunalt samarbete i anläggningsfrågan. Föreningen samlar kommunernas förvaltningschefer vilket ger förutsättningar för kunskaps-spridning och förankring.

Det saknas i dag regionala politiska forum och nätverk för idrott och anläggningar. Avsaknaden anses vara begränsande för utveckling av interkommunal samverkan i planeringen.

Idrotternas behov

Idrotterna och deras behov av anläggningar beskrivs i kapitel 5 i rapporten. Korta kommentarer om respektive idrott och dess behov av regional samverkan återfinns i kapitlet samt i bilaga.

Många idrotter beskriver ett stort behov av anläggningar för träning och/eller tävling. Det finns sedan tidigare ingen definition av vilka idrotter som är i särskilt behov av regionala eller interkommunala lösningar. De anläggningsbehov som framkommer i den här studien, och där regional samverkan ser ut att ha god potential att förbättra, handlar om att det är kritisk brist på anläggningar alternativt att det finns fördelar med ökad specialisering på utvalda platser. Båda de kategorierna präglas av att allt för få kommuner, med det befolkningsunderlag eller den geografi som finns inom dess territorium, kan tillgodose ändamålsenliga anläggningar för just de idrotterna.

I utredningen delas idrotterna in i tre kategorier. De två första fastställer att regional samverkan kan vara ett lämpligt arbetssätt för att förbättra tillgången till anläggningar för träning eller tävling.

I kategori 1 finns idrotter med behov av regional samverkan för att motverka kritisk anläggningsbrist för träning och/eller tävling. Idrotter som ingår i kategori 1 är längdskidor inomhus, skridskor (longtrack), backhoppning, rullskidor och källsport. Idrotter som ingår i kategorin men endast avseende tävling med publik är styrkelyft, tyngdlyftning, kampsport, basket, handboll och gymnastik. Kampsporterna, basket, handboll och gymnastik har behov av mellanstor tävlingsarena med upp till 3 000 - 5 000 skådare och med taxor som är anpassade för ideellt driven föreningsverksamhet.

I kategori 2 finns idrotter med behov av samverkan för bättre anläggningar. Det innebär att det redan finns ett flertal anläggningar i regionen men samordning skulle avsevärt kunna förbättra specialisering och kvalitetsutveckling på utvalda platser. Det kan då gynna utövare inom hela eller delar av regionen och är därmed en regional angelägenhet som respektive kommun på egen hand oftast inte kan tillgodose. Idrotter som ingår i kategori 2 är längdskidor (utomhus vintersäsong), alpin skidsport och snowboard, skateboard, motocross och snöskoter, vattensporter, cheerleading samt innebandy (mellanstor tävlingsarena).

I kategori 3 finns idrotter med behov av anläggningar men där samverkan inte bedöms vara en optimal lösning. Idrotterna i kategorin har tillgång till ett betydande antal egna anläggningar för regelbunden träning och tävling, alternativt nyttjar befintliga anläggningar av generell karaktär på gängse villkor. En generell förstärkning av idrottsanläggningar kan underlätta för de idrotterna. Respektive kommun har ansvar för en god tillgång till idrottsanläggningar och bör därmed kunna tillgodose de idrotterna med anläggningar utan att samverka med andra kommuner. Idrotter som ingår i kategori 2 är fäktning, bågskytte, rollerderby, bandy, curling, skytte, rugby, amerikansk fotboll samt futsal (mellanstor tävlingsarena).

Kategoriseringen är utvecklad baserat på typiska faktorer som är betydande för tillgång och behov för idrotter med relativt få utövare i stockholmsregionen.

Legala hinder är hanterbara

Det finns legala hinder att ta hänsyn till när en kommun samverkar med en annan och därmed överlåter del av sitt uppdrag. För att kommuner ska kunna utföra varandras uppdrag mot ersättning, i enlighet med kommunallagen och upphandlingslagstiftningen, behöver det finnas ett samverkansavtal som säkerställer att ett antal kriterier i *Hamburgundantaget* uppfylls. Centrala delar som behöver uppfyllas är att samverkan syftar till att uppfylla gemensamma mål för kommunernas kärnuppdrag, alla kommuner behöver bidra på något sätt, den ekonomiska kompensationen ska motsvara de faktiska kostnaderna samt att samarbetet endast ska styras av överväganden som hänger samman med allmänintresset. Anläggningar för idrotter med relativt få utövare och speciella behov av lokaler och faciliteter kan anses som allmänna angelägenheter där kommuner har ett tydligt ansvar för tillgången. Enligt en undersökning av SKR äger kommunerna cirka 70 procent av alla fritids- och idrottsanläggningar i landet vilket stärker bilden av att idrott är ett allmänintresse betydligt mer än det är en kommersiell angelägenhet. I utredningen föreslår vi tre olika samverkansmodeller som alla tar hänsyn till legala förutsättningar.

Tre samverkansmodeller för finansiering

I utredningen föreslås en uppsättning av samverkansmodeller för finansiering. Modellerna är framtagna utifrån det nyttjande och de behov som är förekommande för idrotter som har relativt få utövare i kombination med speciella anläggningsbehov. Förslagen ska sammantaget kunna täcka alla förekommande behov inom regionen.

Modell A: Anläggningsbaserad finansieringsmodell med kompletterande fördelning har en förutbestämd gemensam finansiering av hela anläggningen och tre alternativ för fördelning inom den totala summan. Fördelen med den här modellen är att den enkelt kan anpassas till olika sammanhang där det finns en önskad fördelningsnyckel som är baserad på nyttjande. Den första fördelningsprincipen inom Modell A är *postnummerfördelning* som innebär att en samverkanskommun betalar sin andel i efterhand baserat på de invånare

som faktiskt nyttjat anläggningen. Den andra fördelningsprincipen inom Modell A är *årsplatsfördelning* som innebär att en samverkanskommun betalar sin andel baserat på förutbestämda årsplatser, årskort eller motsvarande tillgång till individuella platser. Den tredje fördelningsprincipen inom Modell A är *föreningsbaserad fördelning* som innebär att en samverkanskommun betalar sin fördelade andel baserat på hur många föreningar och/eller medlemmar dessa har.

Modell B: Cricketmodellen innebär att kommunerna samfinansierar anläggningen årligen med en överenskommen summa. Fördelningen mellan kommuner beräknas på förhand årsvis. Föreningarna betalar för sina bokade tider och har lika tillgång och enhetliga taxor oavsett i vilken av de samverkande kommunerna de har sitt säte. Fördelen med den här modellen är att den stämmer väl överens med gängse drift och bokning av anläggningar för lagidrotter där nyttjad tid betalas av föreningarna.

Modell C: Kommunstorleksmodellen innebär att kommuner betalar sin andel baserad på befolkningsstorlek. En av kommunerna ansvarar för driften och de samverkande kommunerna delfinansierar. Modellen är lämplig i de fall där man inte vet och inte kommer att känna till nyttjandegraden per kommun. Modellen kan vara bra för öppna anläggningar som inte är bundna till föreningslivet.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

I rapporten använder vi i stället för exempelvis parasport begreppet *idrott för personer med funktionsnedsättning*. Begreppet är lämpligt eftersom kommunernas och idrottens ambitioner, och därmed rapporten, inkluderar en vid bredd av funktionsnedsättningar samt en vid bredd av aktiviteter inom olika idrotter. Parasport är en mer avgränsad definition och relativt starkt bunden till tävlingsidrott.

Idrott för personer med funktionsnedsättning är nästan alltid idrott med få utövare. Utöver behovet av regional samverkan för att samla få utövare till större

grupper finns för den här målgruppen dessutom specifika behov av anläggningar. I huvudsak används idrottsanläggningar som är byggda för utövare utan funktionsnedsättning.

Vanligt förekommande barriärer som begränsar möjligheten till delaktighet för målgruppen är generell tillgänglighetsanpassning såsom information, utformning inne i byggnader samt faciliteter inom eller i anslutning till anläggningen. Utöver det finns begränsningar i och med specifik utrustning och exempelvis transporter.

Efterfrågade anpassningar berör både hårda och mjuka faktorer. De hårda faktorerna berör exempelvis bättre och anpassat golv, linjer och mål, högre värme i lokalen och större förrådsutrymmen och omklädningsrum samt andra faciliteter. De mjuka faktorerna handlar i stället om anpassningar i termer av tillgänglighet till vaktmästare eller tillgänglighetsbeskrivningar som går att ta del av på förhand.

Utöver att öka tillgängligheten specifikt kopplat till anläggningen handlar det också om att *öka tillgången* till anläggningar. Det berör exempelvis tillgång till tider för träning och tävling samt det geografiska läget.

Den största svårigheten med att driva och utveckla idrott för personer med funktionsnedsättning anses vara den generella bristen på utövare. Det upplevs vara svårt att nå ut till målgruppen genom exempelvis "prova på aktiviteter" och att med det få personer med funktionsnedsättning att börja utöva idrotten på längre sikt. Det uttrycks ett stort behov av ökad kunskap och bred verktygslåda med insatser för att nå och behålla utövare i målgruppen.

Det geografiska läget beskrivs som betydande. Närhet till idrotten ökar sannolikheten att utöva den. Närhet till anläggningen måste dock ställas i relation till möjlighet att använda en anläggning med de rätta anpassningarna samt att undvika att fler föreningar och platser leder till att de konkurrerar ut varandra. I studien framkommer behov av att skapa fler eller nya kluster eller nätverk av kommuner som ligger nära varandra geografiskt, alternativt bredare regional samverkan i noder.

En omfattande brist på ledare med rätt kompetenser upplevs vara en begränsning till utövande. Det är generellt resurskrävande att leda idrott för personer med funktionsnedsättning vilket gör att många insatser blir kortvariga.

För att möta utmaningar beskrivs behovet av samverkan mellan kommuner, föreningar, Stockholms Parasportförbund, RF-SISU Stockholm, andra nätverk och intresseorganisationer som stort.

Rekommendationer för att utveckla regional samverkan för idrotter med relativt få utövare

Bedömningen är att utveckling av regional samverkan behöver präglas av långsiktig spridning av kunskap och arbetssätt för att matcha *idrottens behov* med befintliga *anläggningars möjligheter* och *kommunernas gemensamma vilja och förmåga* att medfinansiera. Alla tre delar behöver följas åt i kommunikation, processer och förslag.

För att transparent uppmärksamma, motivera och prioritera väl utvalda idrotter för regional samverkan rekommenderas att använda utredningens föreslagna arbetssätt med kategorisering och jämförbarhet i avseende behov och potential.

Matchning mellan idrotter och anläggningar i regional samverkan är en komplex process där antalet idrotter, föreningar, kommuner och potentiella anläggningar sammantaget skapar en omfattande variation av möjligheter. För matchning och beslut inför regionala eller delregionala satsningar på utvalda idrotter och anläggningar rekommenderas därför en årlig regional konferens. Deltagare i konferensen bör vara berörda idrotter, förvaltningschefer, anläggningsstrateger och politiker från alla kommuner. Förberedelser och samtidig närvaro, med samlad kompetens och mandat, har förutsättningar att skapa ett effektivt kollektivt beslutsfattande i frågan.

För en långsiktig och stark regional struktur, med styrkedja från hög politisk nivå till operativ expertis, rekommenderas att intressenter provar frågan om att

integrera nuvarande FSKF i kommunförbundet Storsthlm. Det faktum att FSKF är aktiva tyder på att det i regionen finns ett konkret interkommunalt behov av samordning i anläggningsfrågan.

För att underlätta för föreningar inom idrotter med få utövare, och som ofrånkomligt behöver ansluta medlemmar från många olika kommuner, rekommenderas att kommuner ser dessa föreningars verksamhet som kommunala angelägenheter. Så även när en stor andel av medlemmarna bor i andra kommuner. Föreningarna inom definierade idrotter kan då få ta del av kommunens stöd i form av att exempelvis nyttja subventionerade anläggningar eller ta emot föreningsbidrag. En förutsättning för att bedöma föreningen som en inomkommunal angelägenhet är i så fall att föreningen inte är en uppenbar angelägenhet för en annan kommun.

Det finns ett tydligt behov av tävlingsanläggningar med kapacitet för stor publik. Rekommendationen är att Eriksdalshallen, i takt med att fler mellanstora evenemangsarenor för ideellt driven idrott byggs, anpassas för den mångfald idrotter som nu saknar tävlingsarena. Baserat på den här studien skulle det beröra tyngdlyftning, styrkelyft, kampsporter, gymnastik och innebandy.

Till sist rekommenderas att regionens kommuner och idrotter implementerar den föreslagna gemensamma strategin för idrott för personer med funktionsnedsättning. Strategin omfattar en interkommunal principöverenskommelse för bättre tillgång till anläggningar utan begränsning av kommunal indelning. Den omfattar även aktiviteter för utökat idrottande.

1 Inledning

1.1.1 Bakgrund och syfte

Stockholmsregionen växer ihop allt mer. Regionens invånare lever sina liv utan att medvetet anpassa sig till kommungränser. Regionens invånare rör sig ständigt över kommungränser för träna eller tävla inom sin idrott. Så även för att vara publik i andras tävlingar.

Idrott och idrottsanläggningar är en traditionellt kommunal angelägenhet. Alla kommuner tar ett mer eller mindre stort ansvar för utbudet. Det är ett till stora delar oreglerat område eftersom det inte är lagstadgat i vilken omfattning kommuner ska tillgodose behovet av idrottsanläggningar. Det som dock är reglerat i kommunallagen är att kommuner inte ska finansiera eller utföra andra kommuners uppdrag. Sammantaget innebär det att kommuner i huvudsak förvaltar uppdraget på sitt sätt inom kommunen, för föreningar inom kommunen och för utövare som bor i kommunen. Det fungerar oftast bra när det finns tillräckligt många utövare inom de breddidrotter som anläggningar oftast är byggda för. Flexibla anläggningar såsom sporthallar fångar upp ett stort antal idrotter, stora som små.

Det råder anläggningsbrist för många idrotter. Vissa idrotter saknar anläggning för träning eller tävling helt och hållet. Det gäller främst idrotter med relativt få utövare. I den kategorin ingår även idrott för personer med funktionsnedsättningar. Fåtalet utövare gör att många kommuner inte kan investera i anläggningar för de idrotterna.

Flera idrotter med få utövare i respektive kommun kan sammantaget ha många utövare om dess föreningar räknas samman i hela regionen. Än fler blir det om mindre idrotter med liknande behov av anläggningar, exempelvis

kampssporter, räknas samman på regional nivå. Att samla utövare och föreningar över kommungränser, och samverka interkommunalt om att erbjuda anläggningar, är därför en möjlig lösning för att tillgodose behovet hos flera av dessa. Kommuner kan då tillsammans erbjuda det som få kommuner klarar av att erbjuda på egen hand.

Under perioden 2016–2019 drev Region Stockholm tillsammans med Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer (FSKF), Stockholmsidrotten och kulturskolornas länsorganisation ett projekt för att skapa en plattform för samverkan över kommungränser. Projektet gick under namnet Regional tillgång till idrottsanläggningar och kulturskola (RIK)¹. Innan det blev ett projekt hade regional samverkan drivits i liknande konstellation under många år. Inom projektet producerades kunskap om exempelvis befintliga anläggningar, idrottens behov samt resor över kommungränserna. Konkreta samverkans- och prissättningsmodeller utvecklades. Den regionala anläggningen Sollentuna friidrottshall är gällande finansieringen av drift från flera kommuner ett resultat av det regionala samarbetet mellan nämnda parter.

Nu fyra år senare uppmärksammar RF-SISU Stockholm åter behovet av att fortsätta utveckla regional samverkan. Med anledning av det, och med utgångspunkt i tidigare material från RIK, har Sweco producerat den här utredningen.

1.1.2 Underlag och metod

Utredningen rör ett område där det finns en begränsad mängd tidigare kunskapsproduktion. Produktionen som gjordes inom RIK har varit betydande för den inledande förståelsen av regional och interkommunal samverkan för idrottsanläggningar. Utifrån den grunden har studien byggts på behov, potential

¹ <https://www.regionstockholm.se/kultur/strategi-kunskap-och-samverkan/samverkan/rik---regional-tillgang-till-idrottsanlaggningar-och-kulturskola/>

och utmaningar som identifierats inom fältarbetet under hösten 2023 och våren 2024.

Inledningsvis gjordes sonderande intervjuer med företrädare för kommuner, regionala anläggningar, centrala funktioner inom idrotten samt med den tidigare projektledaren för RIK.² För initial kunskapsinhämtning och problematiserande diskussion gjordes även två gruppintervjuer med tre respektive fyra kommunala förvaltningschefer, tillika representanter i FSKF³. Därefter gjordes fördjupande intervjuer med de tre regionala anläggningarna samt ett platsbesök hos Botkyrka skyttecenter.

För bred kunskap om idrottens behov gjordes strukturerade intervjuer med företrädare för 24 specialidrottsförbund.⁴ För att bygga bred kunskap om kommuners arbetssätt för att tillgodose idrottsanläggningar samt deras förutsättningar för regional samverkan intervjuades representanter för tolv kommuner.⁵

En första workshop genomfördes med kommuner och idrotter för att diskutera och problematisera samverkansmodeller samt grunder för att prioritera samverkan.⁶ Samtal om samma innehåll hölls därefter med ordföranden för FSKF.

Inför en andra workshop, den gången med syfte att föreslå regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning, intervjuades representanter för Solna stad och Tyresö kommun, föreningarna Nacka HI och IK Hephata⁷ samt RF-SISU Stockholm. I workshopen deltog de två kommunerna, RF-SISU Stockholm, Svenska dövidrottsförbundet samt Stockholms Parasportförbund.

² Sonderande intervjuer med Ordföranden FSKF tillika förvaltningschef Vallentuna, Idrottsstrategiska chefen i Stockholm stad, sakkunnig för Parasport hos RF-SISU Stockholm, verksamhetschefen för Stockholms parasportförbund samt tidigare projektledaren för RIK.

³ Huddinge, Sigtuna, Sundbyberg och Upplands Väsby respektive Sollentuna, Haninge och Vallentuna.

⁴ Amerikansk fotboll, Bandy, Boxning, Budo och kampsport, Bågskytte, Cheerleading, Curling, Fotboll (Futsal), Fäktning, Gymnastik, Handboll, Innebandy, Kickboxning, Parasport, Rugby, Skateboard, Skidförbundet, Skyttesport, Basket, Styrkelyft, Svemo Motorcykel & Snöskoter, Svemo Vattensporter, SweSports och Tyngdlyftning.

Totalt har 23 kommuner, 28 föreningar eller förbund, ett kommunalt bolag samt tidigare projektledaren för RIK på ett eller annat sätt varit involverade i utredningen.

Texterna om de regionala anläggningarna i kapitel 3 är kvalitetssäkrade av deltagande respondenter. Texterna om idrotter i kapitel 5 lämnades för påsyn till respondenterna varav de flesta återkopplade.⁸

1.1.3 Rapporten och dess disposition

Rapporten ska användas som underlag för fortsatt stimulering av interkommunal samverkan i regionen. Ambitionen är att rapporten ska ge helhetskunskap om regional samverkan. Helheten omfattar interkommunal samverkan beaktat idrotternas behov, kommunala strukturer samt nyttjandet av anläggningar. Utredningen ska även kunna användas i delar. Varje kapitel har ett eget syfte, en inledning och ett avslut. Rapporten har följande disposition.

I kapitel 3 beskrivs de senaste årens utveckling av tre idrottsanläggningar som förvaltats med interkommunal samverkan. Det handlar om Stäket Kartingbana, Botkyrka skyttecenter och Sollentuna friidrottshall. Syftet med kapitlet är att visa resultat, styrkor och utmaningar med konkret interkommunal samverkan. Syftet är även att inspirera till fortsatt utveckling genom att presentera goda exempel.

I kapitel 4 beskrivs regionala behov och arbetssätt ur kommunens perspektiv. Syftet med kapitlet är att visa vilka incitament kommuner har för samarbete

⁵ Danderyd, Ekerö, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Salem, Södertälje (skriftligt), Tyresö, Täby, Vaxholm och Värmdö.

⁶ Botkyrka, Järfälla, Stockholm, Sundbyberg, Värmdö, Flottsbro skidanläggning (Huddinge kommun), Huddinge, Cheerleading, Skateboard, Skidförbundet, Svemo vattensporter, Swesports, RF-SISU Stockholm samt tidigare projektledaren för RIK.

⁷ Skriftligt med anledning av nedsatt hörsel.

⁸ Kampsporterna, curling, basket och tyngdlyftning återkopplade inte. Övriga återkom med korrigeringar eller bekräftelse om att beskrivningen var korrekt.

och för att tillgodose idrotters behov av idrottsanläggningar. Vi beskriver även hur det fungerar i olika skeden från att idrotten uppmärksammar ett behov till att anläggningsbehovet tillgodoses.

I kapitel 5 presenteras en kartläggning av anläggningsbehov och behov av regional samverkan hos idrotter med relativt få utövare samt hos idrotter med behov av mellanstora arenor för tävling. I kapitlet presenteras en kategorisering som metod för att transparent samla och prioritera idrotter för regional samverkan. 28 olika idrotter kategoriseras utifrån behovet av regional samverkan. Syftet med kapitlet är att redogöra för faktiska behov samt visa hur ett behov kan mötas med interkommunal samverkan. I och med det redogörs även för vilka behov som bäst tillgodoses av föreningarnas hemkommuner utan samverkan med andra.

I kapitel 6 presenteras typiska samverkansmodeller som sammantaget ska kunna möta nuvarande och kommande behov i olika förekommande sammanhang. Modellerna utgår från befintliga arbetssätt men har utvecklats och anpassats för att vara generiska för generell gångbarhet. I kapitlet beskrivs även legala grunder och begränsningar inklusive Hamburgundantaget. Syftet med kapitlet är att ge intressenter bra verktyg och lägre trösklar för att identifiera ändamålsenlig form för samverkan och finansiering.

I kapitel 7 finns ett särskilt fokus på idrott för personer med funktionsnedsättningar. Innehållet i kapitlet är primärt ett förslag till regional strategi och principöverenskommelse för både anläggningar och ökad individuell aktivitet. Antalet utövare med funktionsnedsättning är kritiskt begränsat vilket gör att det regionala anslaget redan nu är grundläggande i föreningslivet. Det finns stor potential med att växla upp regional samverkan både i föreningslivet och hos övriga aktörer, inte minst hos kommunerna. Syftet med kapitlet och strategin är att skapa samsyn och kraftsamling i ett begränsat antal prioriterade spår samt visa vilka aktörer som bör ansvara för respektive del. Idrott för personer med funktionsnedsättningar är ett perspektiv även i andra delar av utredningen.

2 Rekommendationer

Följande rekommendationer är skrivna för att utveckla och sprida interkommunala lösningar för anläggningstillgång. De grundar sig i typiska förutsättningar och prioriteringar som finns i kommuners förvaltning och planering. De grundar sig även i lärdomar från befintliga exempel i regionen.

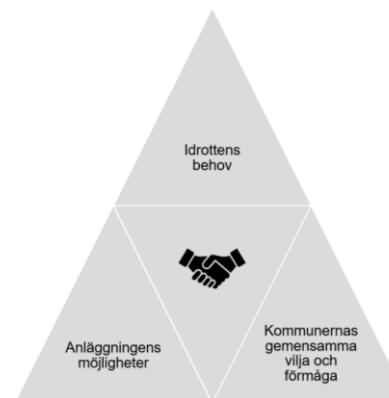
Kapitlet inleds med en beskrivning av avgränsningar och den tänkbara process som kan föranleda framgångsrik samverkan i stockholmsregionen. Rekommendationerna ska förstås utifrån det sammanhanget. Processbeskrivningen skulle även kunna benämnas *processteori* eftersom det mer är en teoretisk typmodell än att det är en instruerad process med förutbestämda och konkreta handlingar.

Beskrivningar och rekommendationer är influerade av det innehåll och de avgränsningar som finns senare i den här rapporten. I annat sammanhang med andra idrotter, anläggningsbehov eller geografi hade det eventuellt kunnat se ut på annat sätt.

2.1.1 Sammanfattad förståelse för process och delar i interkommunal samverkan

Processen utgår från två ursprung för anläggningsbehov. Behov hos en specifik idrott kan utgå från båda ursprungerna samtidigt.

1. *Idrotter med relativt få utövare*, inklusive idrott för personer med funktionsnedsättning, vilket medför att medlemsstrukturen och nyttjandet av anläggningar ofrånkomligt sträcker sig över kommungränser.
2. *Idrotter med behov av speciell anläggning* med anledning av hög kostnad, särskild plats eller stor yta.

För att samverkan över huvud taget ska vara ett alternativ behöver den föregås av *kunskap om modeller och arbetssätt*, inklusive lagar och regler. Kunskap om modeller och arbetssätt minskar trösklar inför uppskalning.

Kärnan, tillika de svåra och arbetsintensiva utvecklingsinsatserna, i regional och interkommunal samverkan kan grupperas i en triad där delarna är ömsesidigt och samtidigt beroende av varandra. De tre delarna hänger samman när *idrottens behov* matchas med befintliga *anläggningars möjligheter* samt med *kommunernas gemensamma vilja och förmåga* att medfinansiera. Normalt sett behöver alla tre delar realiseras, och oftast i nämnd ordning, för att samverkan ska vara relevant och möjlig.

Sist i händelsekedjan kommer samverkansavtalen. Avtalen är av stor betydelse för långsiktiga relationer, reglering och legalitet. Ett avtal byggs upp baserat på den samverkansmodell och de detaljer som är aktuella i det specifika fallet. Samverkansavtalen behöver var noggranna och genomtänkta i förhållande till det parterna vill på kort och lång sikt. De behöver dock inte vara särskilt avancerade i sin form.

Summerat präglas den tänkta processen av ambitionen att alla inblandade blir vinnare. Det är nödvändigt här, liksom i andra oreglerade interkommunala samarbeten där all aktivitet sker utifrån kommunens eget incitament och värdeskapande. Processen präglas gärna av ett fortsatt lärande med anpassning till parternas och idrottens behov i det specifika fallet.

Det beskrivna händelseförloppet, och triaden med de av varandra beroende delarna, är en avgränsning med syftet att fokusera och satsa på de mest troliga scenarierna och framgångsfaktorerna.

Alternativ i händelseförloppet

Alternativa ordningar i händelseförloppet är fullt möjliga och bör beaktas när det är relevant. Baserat på exempel och kommuners uttalade prioriteringar för planering startar det typiska händelseförloppet främst från idrottens uttalade behov med anledning av bristande tillgång till anläggningar. Idrottens uttalade behov kan därefter påverka kommunens handlande. En alternativ ordning är att initieringen i stället görs från en kommun som exempelvis vill öka beläggningen, och intäkterna, för en kommunal anläggning där det går att inrymma föreningar från andra kommuner. Ett annat alternativ är att en kommun av praktiska eller finansiella skäl initierar interkommunal samverkan med anledning av att de egna föreningarna ska nyttja andra kommuners anläggningar även om det redan finns god tillgång inom kommunen.

Det typiska händelseförloppet utgår från att samverka om befintliga anläggningar som kommuner kan dela med sig av. Att fokusera på befintliga anläggningar är grundat på förekommande exempel samt på kommuners uttalade

prioriteringar i planering. En alternativ ordning skulle kunna vara att samverkan utgår från kommunernas gemensamma vilja och förmåga investera i nyproduktion. Vi har dock inte sett exempel på ett sådant case. De kommuner som ingår i studien har samstämmt uttryckt att långsiktiga investeringar behöver ta avstamp i kommunens och dess invånares eget behov utan att vara beroende av intäkter från andra kommuner. Exemplet Sollentunahallen kan betraktas som ett mellanting när anläggningen startades upp med en interkommunal samverkansmodell redan från start. Interkommunal samverkan har underlättat för värdkommunens finansiering men anläggningen hade mest troligt byggts även utan samverkan med andra kommuner.

2.1.2 Rekommendation 1: Sprid kunskap över lång tid

Den här rapporten är skriven för att kunna användas, hel eller i delar, för kunskap, inspiration och opinionsbildning.

Regional och interkommunal samverkan bygger på att det finns kunskap om, och acceptans för, arbetssätt och regler. Kunskapen behöver spridas till tjänstemän och politiker i kommuner samt till förbund och föreningar inom idrotten.

Kommunikation för framgångsrikt lärande och påverkan bygger på långsiktighet och uthållighet. Det föranleder här en kommunikationsplan som är minst ett år lång. RF-SISU Stockholm och FSKF bör initialt vara de främsta budbärarna av syfte och kunskap. Rekommendationen är att använda befintliga kommunikationskanaler såsom konferenser och sociala medier.

Kommunikationen kan med fördel bestå av exempel på anläggningar där idrottens behov har tillgodosetts genom samverkan. Hur processen har sett ut där är högst relevant. Det är betydande att visa nyttan av och avdramatisera de samverkansmodeller som presenteras i den här rapporten.

För att stärka intresset för samverkan kommer det att vara betydande att uppmärksamma och motivera idrotter som har särskilt behov av just regional samverkan. Behovet behöver urskiljas från ett generellt behov av

idrottsanläggningar som präglar de flesta idrotter och som bäst hanteras inom en kommun utan samverkan med andra.

I takt med ökad aktivitet kommer fler exempel att uppstå. Därmed blir fler aktörer bärare och förmedlare av arbetssätt. Med tiden kommer det därför att finnas fler, stora som små, goda exempel att visa upp och samverkanskulturen växer fram organiskt.

Det är betydande att inkludera förbund och enskilda föreningar som ägare av frågan. Förslag till samverkan kan med fördel resas av en lokal förening som ser potential i en identifierad anläggning och där interkommunal samverkan kan underlätta tillgången till den. För att kunna aktualisera möjligheter med konkreta förslag behöver föreningar ha viss kunskap om metoder och modeller för samverkan.

2.1.3 Rekommendation 2: Prioritera särskilda idrotter

Rekommendationen är att prioritera ett antal idrotter, motivera dessa och driva en aktiv och konstruktiv dialog av och med kommuner och idrotten. Lämpliga anläggningar att förhandla om behöver identifieras i ett tidigt skede för att dialogen ska vara konkret. Idrotten bör ta en ledarroll i att prioritera idrotter. Gärna tillsammans med en eller flera kommuner som har liknande uppfattning om möjlig lösning i samverkan.

Många idrotter, stora som små, har behov av fler, bättre och närmare anläggningar. Kommuner har ansvar och effektiva arbetssätt för att tillgodose så mycket som möjligt av behoven för idrotter med många utövare och där typiska anläggningar oftast finns inom kommunen. Särskilda interkommunala arbetssätt för att tillgodose idrottsanläggningar behöver därför föregås av tydliga motiveringar. För att skapa ett skarpare intresse för interkommunal samverkan behöver idrotter som har särskilda behov och som dessutom hanteras bättre av kommuner tillsammans än enskilt definieras.

I den här rapporten finns exempel på hur man med en transparent metod och kategorisering kan sortera fram idrotter där interkommunal samverkan behövs. Kategoriseringen kan, liksom i den här rapporten, omfatta typ av anläggning, nuvarande bestånd, möjliga idrotter att samlokalisera med, mängd utövare och föreningar, geografisk spridning, platsens betydelse samt kostnadsbild. Även andra kategoriseringar kan behöva ingå i kartläggningen. Summeringen bör kunna skapa förståelse för vad som, av primärt strukturella skäl, är svårt att erbjuda i varje enskild kommun samtidigt som det sammantaget finns många utövare om de kommuner som inte kan erbjuda en anläggning räknas samman.

Den transparenta metoden för prioritering och diskussion, samt eventuell omprövning, bidrar till rättvisa och till att uppmärksamma behov. Transparens och rättvisa bidrar till effektivt beslutsfattande.

Ett tillägg till den här rekommendationen är att interkommunal samverkan kan vara ett arbetssätt som underlättar även om det inte finns ett prioriterat behov hos idrotten. Formerna för samverkan kan anammas när helst det behövs för att utövare från flera kommuner ska kunna nyttja samma anläggning.

2.1.4 Rekommendation 3: Anordna årlig regional konferens för matchning och beslut

När kunskap och insikt om arbetssätt finns är det möjligt att aktualisera dessa. Det behövs en matchning mellan en förenings eller idrotts behov, möjlighet i och med anläggning samt kommuners vilja och förmåga att samverka med varandra. Med tanke på det stora antalet idrotter, föreningar, kommuner och anläggningar blir bilden av behov och lösningar snabbt mycket komplex. Beslutsunderlag behöver ofrånkomligt arbetas fram i omfattande samtal med många samtidiga inblandade som har med sig kompetens, mandat och kunskap om förutsättningar in i rummet.

För att löpande utveckla interkommunal samverkan och ta vara på möjligheter rekommenderar vi därför återkommande dialogforum. Vi föreslår en årlig

konferens initierad av RF-SISU Stockholm och FSKF. Fördelen med en konferens är att kunskap om både behov och utbud av anläggningar då finns i samma samtal under en tillräckligt lång tid. Deltagare i konferensen bör vara berörda idrotter, förvaltningschefer och anläggningsstrategier från kommunerna samt politiker från berörda nämnder.

I konferenserna bör ambitionen vara att dialog och förhandlingar ska leda till beslut om inriktningar avseende vilka idrotter, föreningar och anläggningar som ska utveckla interkommunal samverkan.

För att det ska kunna bli mer än bara diskussion och kunskapsspridning i en sådan konferens behöver den förberedas med kunskapsunderlag och en bruttomängd prioriterade spår. Underlaget blir då grund till olika möjligheter som representanter i konferensen redan inför mötet känner till. Det förberedande arbetet bör göras av RF-SISU Stockholm och FSKF.

2.1.5 Rekommendation 4: Skapa bättre långsiktiga förutsättningar för interkommunala beslut

Den regionala strukturen som finns för interkommunal dialog och utveckling i frågan är i dag FSKF. Föreningen, som primärt består av förvaltningschefer, är aktiv och mycket uppskattad i sektorn. Föreningens aktivitet och betydelse visar att idrott och idrottsanläggningar är av regional betydelse och att det finns delar där kommuner kan göra mer och bättre tillsammans än vad var och en kan göra ensam. Konkreta samarbeten sker i regel mellan några kommuner och om för dem väl valda delar. Det behöver inte beröra alla regionens 26 kommuner. Lärande och insyn i möjligheter kan dock beröra alla kommuner i regionen.

I det regionala interkommunala sammanhanget saknas i dag en långsiktig formell organisation som har hela styrkedjan från politisk nivå till operativ verksamhet. För att utveckla regional samverkan och metoder inom hela styrkedjan kan det finnas fördelar med att FSKF, eller motsvarande, integreras i kommunförbundet Storsthlm. Rekommendationen är därför att FSKF lyfter frågan

om att integreras i Storsthlm. Inom Storsthlm kan frågorna integreras i en sammanhållen regional styrkedja med politisk ledning, förvaltningschefer, expertnätverk samt regionalt placerade tjänstemannaresurser.

Liksom för många andra interkommunala samarbeten i en regional kontext är det för idrottsfrågorna inte nödvändigt att alla kommuner har precis lika ambitioner. Det kommunala självbestämmandet behöver alltid vara förväntat och respekteras. En integrering inom kommunförbundet kan därför präglas av valfrihet inom ett gemensamt intresseområde.

2.1.6 Rekommendation 5: Verka för alternativ till 50 % regeln för kommunalt stöd

Kommuner ska i grund och botten inte finansiera andra kommuners uppdrag. Att upplåta idrottsanläggningar för invånare som bor i andra kommuner kan betraktas som en sådan finansiering. Samtidigt är det ofrånkomligt att det i viss utsträckning blir så i alla fall. Många kommuner har beslut om att minst 50 procent av en förenings medlemmar ska bo i kommunen för att föreningen ska få kommunalt stöd. Fastställs gräns för andel varierar mellan kommunerna. Stödet kan vara föreningsbidrag, anläggningsbidrag, subventionerade priser för att nyttja anläggningar eller att över huvud taget få tillgång till kommunala anläggningar. Gränsdragningen är kommunens egen prioritering och det finns ingen enhetlighet i hur kommuner gör.

En risk med regler som bygger på andel medlemmar som bor i kommunen är att föreningar kan behöva begränsa tillväxt för att inte mista kommunalt stöd. En annan risk är att föreningar inom idrotter med relativt få utövare, och som därmed behöver mobilisera utövare från flera kommuner, missgynnas.

Rekommendationen är att försöka få fler kommuner att införa mer tillåtande gränsdragning för idrotter som är prioriterade för interkommunal samverkan. En mer fördelaktig modell för idrotter i den här studien är att kommunalt stöd medges när idrotten har utövare från kommunen och inte uppenbart är en annan kommuns angelägenhet.

Att föreningen skulle vara en annan kommuns angelägenhet kan utgå från exempelvis en tydlig koncentration av medlemmar som bor i en specifik kommun eller att idrottens profil hör hemma i en särskild kommun, exempelvis en lagidrott med orsnamn. I de fallen är samfinansiering med samverkansavtal lämpligt om det är en särskild anläggning som behövs för idrotten.

2.1.7 Rekommendation 5: Verka för en mellanstor evenemangsarena för idrotter som saknar för tävling

I studien framkommer att flera idrotter saknar särskild arena för större tävlingar med publik. Det handlar då om publik från några hundra i antalet och upp till 5 000 personer. En anläggning som uppmärksammas som ett bra alternativ är Erikshalshallen på Södermalm. Vår rekommendation är att Erikshalshallen, i takt med att fler mellanstora evenemangsarenor för ideellt driven idrott byggs, anpassas för den mångfald idrotter som nu saknar tävlingsarena. Den bör då främst vara för en mångfald idrotter i stället för att reserveras för en eller ett fåtal föreningar som regelbundet har serietävlingar med stor publik.

Syftet med en särskild anläggning för idrotter som i dag saknar en mellanstor arena är att det enklare ska kunna arrangeras tävlingar på mer oregelbunden basis och där flera mindre föreningar från hela regionen kan samlas för gemensamma event. Idrotter som i dag har behov men saknar arena med utrustning och annan anpassning på plats är kraftsporter, kampsporter, gymnastik och innebandy. Fler idrotter kan vara aktuella om möjlighet ges.

Det finns ännu ingen beprövad samverkansmodell för evenemangsarenor eller anläggningar som är bundna till ett större sammanhang än specifika föreningar och deras behov för träning. De samverkansmodeller som finns i den här rapporten bör ändå kunna anpassas mot behovet.

2.1.8 Rekommendation 6: Regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning

Att tillgodose idrottsanläggningar för personer med funktionsnedsättning präglas till stor del av liknande dilemman som för andra idrotter med relativt få utövare särskilda anläggningsbehov. Situationen för personer med funktionsnedsättning är dock betydligt svårare med än mer specifika behov av anläggningar samtidigt som utövarna generellt är färre och därmed mer geografiskt utspridda.

Rekommendationen är att implementera den relativt omfattande föreslagna regionala strategin i sin helhet. Se kapitel 7 för komplett innehåll. Strategin i kapitel 7 är inriktad i två spår.

Det ena spåret handlar om en interkommunal principöverenskommelse för att särskilt prioritera personer med funktionsnedsättning inom idrott och anläggningar. Det andra spåret handlar om kommunikativa och praktiska aktiviteter för att mobilisera fler utövare.

Nivån i strategin är att skapa aktiviteter för att motverka strukturella hinder, underlätta tilldelning av resurser, kompetensutveckla, kommunicera samt anordna tillfällen för att prova. Strategin och rekommendationerna är formulerade för att motverka gängse regelverk som kan försvåra tillgång till anläggningar, tilldelning av kommunalt stöd eller begränsa bokning av anläggningar på ett sätt som inte fungerar för målgruppen.

3 Studie av tre regionala anläggningar

I Stockholmsregionen har tre idrottsanläggningar utvecklats som regionala anläggningar, eller R-anläggningar, enligt gemensamt koncept. Dessa tre anläggningar är Stäket Kartingbana, Sollentunahallen och Botkyrka skyttecenter. Kriterierna för att vara en utnämnd regional anläggning är att:

- Det ska finnas ett regionalt eller delregionalt behov eller nyttjande av anläggningen/verksamheten.
- Minst 30% av tiden i regionala idrottsanläggningar ska nyttjas av aktiva från andra kommuner än där anläggningen är belägen.
- Minst två kommuner ska delta i utbytet men samarbetet får inte begränsas till två utan ska vara öppet för fler att ansluta sig.

I följande texter beskriver vi hur anläggningarna utvecklats och hur de mött syftet med regional samverkan. Vi beskriver dem som exempel att lära från inför andra kommande regionala och interkommunala samarbeten.

3.1 Stäket Kartingbana

Stäket Kartingbana ägs och drivs av Järfälla motorklubb. Järfälla motorklubb grundades 1958 och är en av Sveriges största kartingklubbar med fler än 500 medlemmar. Årligen har Kartingbanan cirka 150 individuella åkare som tränar och tävlar.

För att få träna och tävla i Karting krävs tävlingslicens utfärdad av Svenska Bilsportförbundet, SBF. Det krävs även medlemskap i en klubb som är

ansluten till Bilsportförbundet. Utöver det behöver utövaren själv ha en lämplig kart samt personlig utrustning som är godkänd för Karting.

Anläggningens utomhusbana byggdes 1982. Den har en huvudbana som är 650 meter lång och en juniorbana som är 200 meter lång. Utomhusbanan är godkänd för tävlingskartar och är den sista tävlingsbanan för racekart i regionen. Järfälla motorklubb arrangerar varje år nationella tävlingar och erbjuder tre träningstillfällen per vecka för sina medlemmar.

I november 2023 öppnades en helt ny byggnad i anslutning till utomhusbanan. Den huserar en 250 meter lång inomhusbana, café, konferensanläggning och en utomhusterrass. Gokarthallen var en privat investering av Järfälla motorklubs hyresgäst Järfälla hyrkart. Järfälla hyrkart hyr ut Gokarts och arrangerar event för företag och privatpersoner som vill prova på sporten. Järfälla kommun upplever det som positivt för anläggningen att det finns en mycket aktiv kommersiell aktör som gör platsen livfull. Järfälla hyrkart stärker inflödet till föreningsverksamheten i och med att de underlättar för att prova på att träna och tävla i föreningsform.

3.1.1 Hot om nedläggning var vägen till regional samverkan

Stäket Kartingbana är lokaliserad på mark som ägs av Sollentuna Häradsallmänning. Sollentuna häradsallmänning består av ett stort antal ägare varav de största är Sollentuna kommun, Stockholm stad och Järfälla kommun samt antal privatpersoner. År 2017 gick Järfälla motorklubs kontrakt för att nyttja marken ut. Konkurrensen om mark i Stockholmsregionen är hög och för att få ut högre avkastning på marken ökade markägaren⁹ kostnaden avsevärt för att nyttja den. Med anledning av för hög kostnad var verksamheten hotad.

För att rädda anläggningen och verksamheten startade Järfälla kommun tillsammans med Stockholm stad och Sollentuna kommun ett samverkansprojekt för det gemensamma intresset. RF-SISU Stockholm var en av initiativtagarna och en aktiv part i processen.

Järfälla motorklubb betalar i dag fyra gånger så mycket för marken jämfört med vad de gjorde innan 2017. De har därför nu finansiering från ett flertal, men inte från alla, av åkarnas hemkommuner med hjälp av ett samverkansavtal.

3.1.2 Samverkansmodell

Järfälla motorklubb äger anläggningen och ansvarar därmed för all drift, underhåll, investeringar och förbättringar. Samverkanskommunerna bistår enbart med ekonomiskt stöd till motorklubben. Motorklubben får genom samverkansavtalet ett ekonomiskt stöd om 750 000 kronor per år.

Samverkansavtalet omfattar tolv kommuner som betalar utifrån hur många åkare som är folkbokförda i deras kommun. Kommunerna betalar cirka 6 000 kronor per åkare och år. Åkare vars hemkommuner inte är med i samverkansavtalet får ändå nyttja anläggningen utan att de samverkande kommunernas kostnad påverkas i någon riktning. Beloppet per åkare skiftar över tid eftersom

⁹ Det förekommer diskussioner om att Järfälla kommun höjde priset för att sedan efterfråga kompensation från andra kommuner. Sollentuna häradsallmännings ägare är både offentliga och

summan 750 000 kronor per år från samverkanskommunerna är konstant medan antalet åkare varierar. Finansieringen innebär ungefär 6 000 kronor per åkare och år.

En representant från Järfälla kommun berättar att kommunen har en nedtonad roll i förhållande till föreningen och anläggningen eftersom föreningen sköter det självständigt med bra funktion. Kommunen behöver därmed engageras som värdkommun för samfinansieringen. Om det hade varit många föreningar som förvaltat anläggningen hade kommunen velat vara mer involverad i verksamhetens dagliga drift.

3.1.3 Upplevda utmaningar med samverkansmodellen

En av de största utmaningar med samverkansmodellen är att den bygger på frivillighet. Innebörden av att flera kommuner betalar för de som avstår att betala för sina åkare orsakar kritik. En förvaltningschef i regionen uttrycker det så här:

”Det finns en modell för hur det ska gå till men den bygger på frivillighet hos kommunerna. Modellen måste ses över. De som betalar betalar ju nu för alla. Den är transparent och tydlig men den funkar inte.”

En representant för en kommun som valt att inte betala för sina åkare på kartingbanan förklarar att debiteringsmodellen har ifrågasatts politiskt hos kommunen:

”Vi har inte en förening som är aktiv utan vi har åkare som är aktiva. Det är därför vi inte betalar. Tillvägagångssättet att höja kostnaden på marken och sedan äska pengar från andra kommuner är det som kommunens politiker ställt sig emot.”

privata ägare. Enligt gällande regelverk har de skyldighet att ge god avkastning till ägarna och kan inte subventionera enskild.

För att nå fler kommuner vars invånare nyttjar Kartingbanan förklarar en intervjuperson från Järfälla kommun att de vill utöka samverkansavtalet till att sträcka sig över regiongränsen. Anläggningen ligger på gränsen till Uppland och motorklubben har utövare som frekvent reser över regiongränsen och över hela landet för att nyttja anläggningen. Kommunrepresentanten uppfattar att regional samverkan enligt den här modellen är unik för Stockholmsregionen och att det därför är svårt att få kommunerna i Uppland att ta ekonomiskt ansvar för anläggningen.

3.1.4 Summerat om Stäket Kartingbana

Verksamheten är en regional angelägenhet och har kunnat leva vidare tack vare ett samverkansavtal om finansiering. Det interkommunala avtalet har inburet en statushöjning för anläggningen och idrotten. Det finns ett symboliskt betydande större intresse för det aktuella nyttjandet av marken när flera kommuner engagerat sig i ett långsiktigt avtal.

Frivilligheten i att bidra, och att många kommuner inte bidrar, skapar utmaningar för trovärdigheten i samverkansavtalet. Kritiken är viktig att ta på allvar men det är samtidigt relevant att notera att avtalet kom på plats tack vare att flera kommuner valde att gå in i ett avtal med många kompromisser. Om kommunerna i stället hade ställt höga krav på avtalets reglering hade det kunnat begränsa anläggningens möjlighet att vara öppen för många av de aktiva åkare som privat bidrar med finansiering till den enda anläggning som de har tillgång till.

I nästa version av samverkansavtal finns möjlighet att ställa krav på föreningen att de ska debitera åkare utanför samverkanskommuner högre och på så sätt avlasta samverkansavtalet. Det skulle även skapa incitament för åkare och kommuner att kräva att fler kommuner ska ansluta sig till avtalet.

3.2 Botkyrka skyttecenter

Botkyrka skyttecenter är lokaliserat i Tullinge i Botkyrka. Den är regionens största skjutbana. Det är en regional anläggning där driftkostnaden delas av Botkyrka kommun, Huddinge kommun och Stockholm stad.

Botkyrka skyttecenter har en historia som sträcker sig tillbaka till 1970-talet när platsen användes som träningskjutbana för militären. Den användes framför allt för Södertörns flygflottilj F18.

Tjugofem föreningar från de tre samarbetskommunerna bedriver idag sina verksamheter i skyttecentret. Ytterligare åtta föreningar har anmält intresse till att få tillgång till skjutbanan. Skyttecentret är helt föreningsdrivet för sina medlemmar samt för viss utbildningsverksamhet för polisen samt några privata aktörer inom säkerhetsbranschen. Privatpersoner har inte tillgång till anläggningen.

Skyttecentret tillhandahåller inomhushall för luftgevärsskytte, två 25-metersbanor, två 50-meters banor, en 100-meters bana, skjutbanor för dynamiskt skytte och skjuthall för skytte upp till 300 meter. Dessutom finns en utbildningslokal, säkra förråd, besöksparkering, kafeteria och kansli.

Skyttecentret står värd för flertalet stora nationella och internationella tävlingar per år. Exempelvis arrangerades EM på centret 2023. Då deltog fler än 300 skyttar.

Botkyrka kommun ser möjligheter att göra anläggningen mer attraktiv för fler föreningar och kommuner i regionen. Det kan gå genom att erbjuda möjlighet till fler grenar än de som utövas i dag. Kommunen har även en idé om att bygga ut för bågskytte.

Mer aktivitet förutsätter att det finns tider att boka. Beläggningsen är i dag hög men det kan gå att öka beläggningsen ytterligare genom att få föreningar att samverka med varandra om bokning av banor. Säkerhetsföreskrifter gör att en förening behöver boka ett stort antal banor för träningstillfället, även om det bara är några få skyttar som ska öva. För att effektivisera utnyttjandet av anläggningen krävs därför ett närmare samarbete mellan föreningarna så de kan utnyttja träningstider gemensamt.

3.2.1 Historien inför behovet av regional samverkan

Fram till 2018 hade skytteföreningarnas paraplyorganisation, HSO, huvudansvaret för säkerhet, drift, skötsel och utveckling av anläggningen. Efter interna konflikter mellan föreningar och ej uppfyllda miljö- och säkerhetskrav för skytteverksamheten beslutade Polismyndigheten om tillfällig stängning av centret 2016-2017. Kommunen stod inför valet att antingen lägga ner anläggningen eller ta över driften av den. År 2017 valde kommunen att öppna anläggningen igen. För att förtydliga att anläggningen blev en annan anläggning är tidigare bytte den namn från Hacksjöns skjutbana till Botkyrka skyttecenter. Botkyrka kommun fick stöd av samarbetskommunerna

Stockholm stad och Huddinge kommun för att rusta upp och utveckla anläggningen.

3.2.2 Samverkansmodell

Botkyrka kommun har fullständigt ansvar för drift och säkerhet medan Huddinge kommun och Stockholm stad ger löpande ekonomiskt stöd till den del av budgeten som är drift. Botkyrka kommun står efter uppstarten för alla investeringar och förbättringar av anläggningen.

Botkyrka kommun äger både marken och anläggningen vilket innebär att de hyr av det kommunala fastighetsbolaget till en kostnad om knappt 1 500 000 kronor. Summan utgår från kvadratmeter.

Driftkostnaden bestämdes år 2017 till 792 000 kronor och det är den summan som ligger till grund för samverkansavtalet. Av dessa betalar Stockholms stad 70 procent medan Botkyrka kommun och Huddinge kommun står för vardera femton procent. Fördelningen är ett schablonbelopp baserat på i vilken kommun som föreningarna som nyttjade anläggningen då hade sin hemvist. Enligt Botkyrka kommun är det i dag fler än 70 procent av skyttecentrets föreningar som har sin hemvist i Stockholms stad.

Skyttar äldre än 18 år betalar 1 000 kronor per år till Botkyrka kommun för att få tillgång till anläggningen. Den avgiften är inte en del av samverkansavtalet.

3.2.3 Utmaningar med samverkansmodellen

En utmaning som Botkyrka kommun uttrycker om samverkansmodellen är att beloppet 792 000 kronor och den procentuella fördelningen mellan samverkanskommunerna i dag saknar motiverad grund. Samverkansavtalet reglerar exempelvis inte inflation, kostnad för marken eller avskrivningar för investeringar. Det gör att intäkterna från skyttarnas årsavgifter tillsammans med schablonbeloppet 792 000 kronor inte längre är en rättvis fördelning av

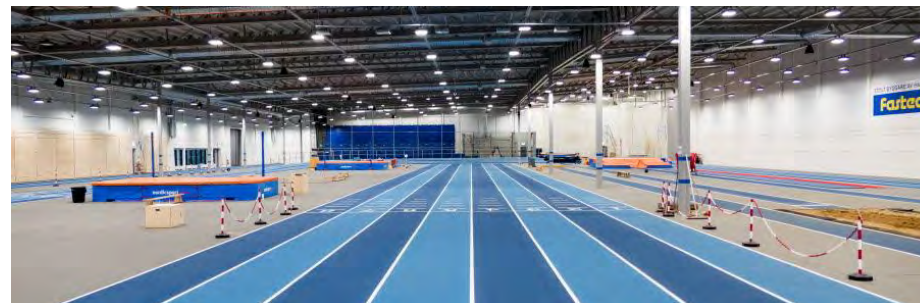
kostnader samtidigt som alla kostnadsökningar belastar endast en av tre kommuner i samarbetet. Eftersom avtalet gäller tills vidare finns det i dagsläget ingen möjlighet att omförhandla ersättningen.

Botkyrka kommun har dock förståelse för att samverkanskommunerna har svårt att tillsätta mer skattemedel till verksamheten när så få av utövarna är barn och unga. Kommunen ser över andra sätt att öka intäkterna till anläggningen, exempelvis genom att ta ut en tävlingsavgift, höja årsavgiften, samt ta in fler samverkanskommuner och föreningar. Kommunen bedömer att anläggningen behöver bli mer självfinansierad på sikt.

3.2.4 Summerat om Botkyrka skyttecenter

Regional samverkan blev en styrka i att kunna rädda anläggningen, vilket samtliga berörda kommuner insåg. Det har även varit ett sätt att öka antalet aktiva föreningar och skyttar och därmed ökat beläggningsgraden på anläggningen. Efter att Botkyrka kommun tog över anläggningen och samverkansavtalet skrevs har antalet aktiva föreningar ökat från arton till tjugofem. Antalet skyttar har ökat från ungefär 400 till 850. Centret har 70 procents beläggningsgrad med lediga tider endast dagtid på vardagar. På kvällar och helger brukar anläggningen vara helt full vilket är stor skillnad mot tiden när det var hälften så många aktiva skyttar.

Den dokumenterade utvecklingen för både organisation och idrott är positiv. Den orättvisa utvecklingen inom den finansiella fördelningen är ett negativt inslag och uppmärksammar behovet att bedöma ett avtals långsiktiga betydelse. Det normala i avtal är att ha tidsbestämda justeringar med uppskrivningar i förhållande till faktiska kostnader, eller att justeringar görs i linje med index. En möjlighet för att öka intäkterna till Botkyrka kommun är att höja avgiften för varje skytt. 1 000 kronor per år är i alla sammanhang att anse som en låg kostnad för att få tillgång till en idrottsanläggning. Botkyrka skyttecenter är dessutom en mycket stor och avancerad anläggning som rimligen ska kunna kosta en hel del för att få tillgång till.

3.3 Sollentuna friidrottshall

Sollentuna friidrottshall, även kallad Sollentunahallen, invigdes 2016. Den är till skillnad från Stäket Kartingbana och Botkyrka skyttecenter en anläggning som redan från början byggdes med syftet att bedrivas som en regional anläggning. Sollentunahallen är en inomhushall för alla friidrottsgrenar. Hallen är 6 800 kvadratmeter stor. Den har ett fyra banor brett 200 metersvarv, åtta 60 metersbanor i mitten och en separat 80 meter lång raksträcka med tre banor. Den har även tre längdgröpar samt plats för två höjdbäddar och nät för de långa kasten. Det finns omklädningsrum, café, kansli, plats för tävlingssekreteriat samt ett mindre gym.

I anläggningen tränar nio friidrottsföreningar från samverkanskommunerna Sollentuna, Järfälla, Sigtuna, Stockholm stad, Täby, Danderyd, Upplands-Bro och Upplands Väsby. Respektive kommun har en förening i anläggningen förutom Stockholm stad som har två. Sollentunahallen är i första hand en träningsanläggning men mindre interna tävlingar, som exempelvis klubbmästerskap, förekommer. Det finns möjlighet att fälla ut läktare med plats för 300 personer.

3.3.1 Samverkansmodell

Sollentuna kommun investerade i Sollentunahallen efter ett politiskt beslut att den skulle driftas inom ramen för interkommunal samverkan. 70 procent av anläggningen nyttjas av Sollentunas egen friidrottsklubb Tureberg friidrottsklubb medan 30 procent av nyttjandet är avsatt för samverkanskommunerna. Att 30 procent av anläggningen ska nyttjas av andra kommuner än värdkommunen är ett krav för att anläggningen enligt ska få kallas för regional anläggning enligt tidigare koncept.

Samverkansavtalet reglerar den årsavgift som kommunerna betalar till Sollentuna kommun för att nyttja anläggningen. Detta för att ge Sollentuna kommun en förutsebarhet i ekonomin. Det är en tydlig skillnad mot att hyra ut delar av hallen per timme.

En samverkanskommun betalar för passerkort/årskort som motsvarar antalet utövare från den friidrottsförening som ska nyttja anläggningen. Antalet kort som kommunerna varje år betalar för kan därför variera från år till år.

Samverkansavtalet reglerar en miniminivå för det ekonomiska åtagandet. Passerkorten är personliga och kan inte överlåtas vilket sätter en gräns för hur många aktiva som kan vara återkommande i hallen. I och med årsavgiften står samverkanskommunerna för 30 % av driftkostnaden för anläggningen.

Samverkansavtalet skrevs för fem år i den första omgången. Förnyade avtal skrevs för tre år. När de nya avtalen skrevs anslöt sig även Danderyds kommun. Anledningen att avtalstiden förkortades var osäkerheter kring om och när Stockholm stad bygger en egen inomhushall för friidrott. Stockholm stad står för ungefär hälften av samverkanskommunernas andel. Om Stockholm stad lämnar samverkansavtalet öppnas det upp för nya kommuner att ansluta sig, alternativt att Sollentuna tar ett större ekonomiskt ansvar för anläggningens drift. Det senare skulle dock innebära att anläggningen inte längre kan klassas som regional anläggning.

I det nya avtalet har några tydliga förändringar för förenkling och flexibilitet anammats:

- Kortare avtalstid.
- Mer flexibelt upplägg för att överlåta platser.
- Förenklade kortkategorier – veteran, ungdoms och elit.
- Inga specifika tider för inpassering.

Förändringarna har underlättat för den dagliga driften och för de föreningar som är verksamma i anläggningen.

3.3.2 Utmaningar med samverkansmodellen

Samverkansmodellen har i stort fungerat mycket bra enligt både värdkommunen och samarbetskommunerna. Några utmaningar har dock funnits vilket är naturligt och ofrånkomligt med de kompromisser som är nödvändiga i sammanhanget.

Att samverkansmodellen har luckrats upp för ökad flexibilitet anses av värdkommunen vara bra men med den negativa konsekvensen försämrad förutsebarhet i den långsiktiga ekonomin.

Kommuners kostnader i förhållande till nyttjande anses av vissa kommuner och föreningar falla ut orättvist. Samverkansmodellen medger att två kommuner kan betala lika mycket men att en av dem kan nyttja anläggningen betydligt mer. Utfallet blir så eftersom modellen är baserad på årskort med långsiktiga avtal. En individuell hög träningsfrekvens respektive att en aktiv med årskort slutar nyttja anläggningen påverkar kommunens nyttjande i förhållande till kostnad utan att det går att göra något åt det.

Alternativet hade varit att låta kommunerna betala mer kortsiktigt för nyttjandegrad. Det har skissats på ett upplägg med finansiering per timme. Förslaget

presenterades aldrig eftersom det ansågs för komplicerat för parterna samt försämrade möjligheten att skriva långsiktiga avtal.

En annan utmaning som värdkommunen beskriver med anledning av att modellen bygger på årskort är att lokalens fysiska förutsättningar och driftsbudget inte tillåter en bemannad reception. Föreningarnas utövare använder årskorten för att ta sig in i lokalen, men det finns ingen personal på plats som kan kontrollera att kortet tillhör individen som passerar grinden eller att individen är i hallen under sin träningstid. Det har gjort att det kan förekomma otillåten träning i anläggningen. En bemannad reception skulle öka driftkostnaden med 20 procent vilket inte anses vara motiverat. Det finns annan personal med andra uppgifter i anläggningen så det är inte en obemannad plats.

Det har även framkommit kritik från samverkanskommuner som menar att modellen inte bidrar till det kommunala målet om ”barn och bredd” i idrottsverksamheter. De kort som kommunerna köper går främst till föreningarnas elitverksamhet för att elitidrottare ska kunna träna bättre vintertid.

3.3.3 Summerat om Sollentunahallen

En representant antyder att det fanns en så stark politisk förankring för att investera i friidrottshallen att den antagligen hade blivit byggd även utan regional samverkan. Utan samverkan hade dock nyttjandegraden blivit lägre och hallen hade blivit mer kostsam för Sollentuna kommun. Samverkanskommunerna medfinansierar cirka 2 miljoner kronor.

Hallens tillkomst har bidragit till att Tureberg friidrottsklubb ökat sitt medlemsantal från 500–1200 medlemmar. Hallen har samtidigt haft betydelse för många andra föreningar och idrottare som annars inte hade haft tillgång till anläggning med likvärdig kvalitet. En representant förklarar:

”Det finns ett målvärde för kommunen att vara en aktiv aktör i det regionala samarbetet. Vi vill gärna se att det finns fler regionala anläggningar. Sollentuna vill själva kunna skicka Sollentunaföreningar till anläggningar i andra kommuner.”

3.4 Sammanfattad bedömning av samverkan för R-anläggningarna

Sammanfattningsvis kan sägas att de tre R-anläggningarna fungerar så som det var tänkt. De är regionala, eller närmare bestämt interkommunala eller delregionala, anläggningar. Utövare från samverkanskommunerna har tillgång till anläggningarna på samma villkor som utövare i föreningar i värdkommunerna. Anläggningarna har sedan samverkansavtalen ingicks utvecklats avseende kvalitet och högre beläggning.

Botkyrka skyttecenter och Stäket kartingbana hade eventuellt inte funnits idag om det inte ingåtts avtal om regional samverkan medan Sollentunahallen förmodligen hade byggts ändå. Kartingbanan var unik i regionen medan det fanns alternativa anläggningar för skyttesport och friidrott. På så vis har de tre anläggningarna olika grunder till varför samverkan aktualiserades.

Samverkan har i alla tre exempel löst upp knutar och öppnat upp kommungränser snarare än att de allokerat stora resurser för investeringar. Det saknas över lag, även utanför de tre studerade anläggningarna, exempel på interkommunal samverkan som verktyg för att investera i helt ny gemensam idrottsanläggning.

Gemensamt för anläggningarna är att samverkan har skapat markant bättre möjligheter för idrottare inom respektive sport jämfört med om samarbeten inte kommit på plats. Interkommunal samverkan har även reducerat antalet kommuner som behövt ägna resurser till investeringar och drift i egna anläggningar för idrotterna.

Sannolikt har de tre anläggningarna som följd av högre beläggning och långsiktigt ansvar lett till högre kvalitet för användarna jämfört med om de som redan är relativt få hade spridits över fler mindre anläggningar.

Det tre R-anläggningarnas modeller för samverkan och samfinansiering har utvecklats beroende av idrotternas olikheter avseende organisation, kultur, historia samt situationen som föranledde samverkansavtalen. Samverkansavtalen har anpassats för att vara accepterade och funktionella för alla inblandade parter – värdkommun, samverkanskommuner, föreningarna, eventuell värdförening samt utövare. Trots olikheter har avtalen och arbetssätten gemensamma grundläggande principer som fungerat både praktiskt och legalt. Det gör att de är relevanta att lära av och ta vidare till anpassade former för andra anläggningar. Vi beskriver detta mer ingående i kommande kapitel om former för samverkan.

Kritik, eller efterfrågade förbättringsområden, som uppmärksammas hos både värdkommuner och samverkanskommuner är att det finns orättvisor avseende kostnader i förhållande till nyttjande. I god samverkan är det nödvändigt att uppmärksamma det och förbättra sådana aspekter i reviderade avtal, förutsatt att avtal kommer att revideras.

I sådan kritik är det även relevant att komma ihåg att interkommunal samverkan i sammanhanget inte ska vara att köpa tid och plats baserat på kortsiktiga behov, likt konsumtion av produkter på den kommersiella marknaden. Samverkan ska enligt lag och praxis baseras på ett gemensamt åtagande och gemensamt mål för att utföra det kommunala uppdraget. I och med det bör samverkan handla om ett långsiktigt åtagande för att säkerställa utbudet snarare än att beräkna finansiering på faktiskt nyttjande. De två perspektiven är dock inte varandras motsatser. I kapitel 6 beskriver vi legala förutsättningar och möjliga finansiella fördelningar utifrån bland annat de studerade anläggningarnas styrkor och brister.

En annan grund för kritik är när samverkansavtal inte uppdateras baserat på förändringar. Avtal bör vara öppna för revidering efter ett antal år.

Samfinansiering av kostnader bör alltid justeras i enlighet med index eller överenskommen redovisning. Fakturering för samfinansiering bör alltid vara transparent och med överenskommen detaljering.

Värt att notera är att de studerade R-anläggningarna har tydligt definierade och avgränsade idrotter och målgrupper. En anläggning för en större mångfald av idrotter och föreningar kan tänkas vara mer krävande att prioritera, planera och förhandla interkommunala avtal för.

3.5 Andra anläggningar med interkommunal överenskommelse

Följande anläggningar och platser är exempel där interkommunala avtal har slutits utan att de ingåtts inom ett särskilt regionalt sammanhang likt R-anläggningarna.

3.5.1 Långfärdsskridskor på Drevviken

Långfärdsskridskor på Drevviken är ett samarbete mellan Stockholm stad, Huddinge kommun, Tyresö kommun och Haninge kommun. Stockholm har driftansvaret som innebär att ploga isen när den tillåter skridskoåkning. I avtalet mellan kommunerna regleras kommunernas ersättning till Stockholm stad både de år som isen lägger sig och de år som isen inte gör det. Den långsiktiga basfinansieringen är nödvändig varje år eftersom Stockholm stad även behöver ha finansiering för beredskap. Ersättningsmodellen utgår från respektive kommuns befolkningstäthet i viss närhet till banan. Det finns ingen uppföljning av nyttjandet och således inte heller fördelning av finansiering baserad på det.

3.5.2 Botkyrka Cricketcenter

Cricketbanorna på Kårsby IP i Norsborg i Botkyrka återinvigdes hösten 2023. Cricket är en idrott som är på framväxt, vilket gör att kommuner behöver samverka för att kunna möta en växande efterfrågan. Cricketbanorna byggdes och invigdes redan 2020, men tre dagar efter invigningen brann crickethuset olyckligtvis ned. Tre år efter branden har ett nytt cricketcenter byggts. Botkyrka kommun stod för 9 miljoner av investeringen. Resterande tre miljoner finansierades med anläggningsstöd från RF-SISU Stockholm.

Cricketplanerna ägs av Stockholm stad eftersom det är deras mark. Botkyrka kommun har ett 30-årigt avtal med Stockholm stad, vilket medger att de får använda gräsytorerna med villkoret att de sköter om dem. Huddinge kommun betalar en fast summa per månad till Botkyrka kommun för att Huddinges föreningar ska kunna nyttja anläggningen, inklusive banor och hus. Oavsett hur många föreningar som nyttjar anläggningen medfinansierar Huddinge kommun samma fasta summa.

Föreningarna betalar ett timpris för bokad tid. Samverkansavtalet mellan Botkyrka och Huddinge kommun reglerar att föreningar betalar lika mycket oavsett kommuntillhörighet. Huddinge kommuns föreningar får föreningsbidrag trots att verksamheten är i Botkyrka. Det är möjligt tack vare samverkansavtalet. Föreningsbidraget ges normalt inte till föreningar som bedriver sin verksamhet utanför kommungränsen.

Efter återinvigningen av cricketcentret har många nya cricketföreningar anslutit sig. En intervjuperson beskriver att det är en idrott med många unga utövare och en växande idrott bland unga kvinnor.

3.5.3 IP Skogen

IP Skogen är en mobil anläggning/arena som nyttjas av idrotter som utövas i skogen. Den innehåller bland annat sekretariat, tidtagning, dusch- och toalett-vagnar som kan användas för att genomföra tävlingar i svåråtkomlig terräng.

Den används av idrotter som orientering, terränglöpning och mountainbike. Anläggningen upprättades i samverkan mellan Botkyrka kommun, Huddinge kommun och Stockholm stad. Den ägs av Botkyrka kommun. Botkyrka kommun upplever att det finns en stor efterfrågan på anläggningen men att samverkansarbetet har lidit av för korta ettårskontrakt mellan kommunerna. Både Huddinge kommun och Stockholm stad har i nuläget klivit av samarbetet. Botkyrka kommun anser att ettårskontrakt är för kort tidsaspekt för att en kommun ska kunna satsa långsiktigt på regional samverkan. Botkyrka har idag kvar anläggningen och den kan nyttjas gratis av Botkyrkas egna föreningar. Utomstående föreningar behöver betala en avgift till Botkyrka kommun för att använda anläggningen.

4 Regionala behov och arbets-sätt ur kommunernas perspektiv

I det här kapitlet beskrivs de typiska behov, lösningar och arbetsätt som framkommit i samtal med fler än femton kommuner i regionen. Syftet med kapitlet är att visa en variation av perspektiv på interkommunala behov, möjligheter och nödvändiga avgränsningar. Med det fångas sådant som inte nödvändigtvis är relaterat till pågående formella samverkansavtal. Den kompletterande bilden kan vara ett nyttigt underlag för kommande prioriteringar och avgränsningar i samarbeten.

4.1.1 Vanligt att föreningar nyttjar anläggningar i andra kommuner

I de allra flesta kommuner nyttjar föreningar anläggningar i andra kommuner än i sin hemkommun. Några av de idrotter som återkommande nämns i sammanhanget är gymnastik, simning, friidrott och is-sporter. Kommunrepresentanter upplever vidare att föreningar ofta har en stark efterfrågan på anläggningar som kommunen inte kan erbjuda i dagsläget, inte minst när det kommer till elit- eller tävlingsanläggningar. Kunskapen hos intervjuade kommunrepresentanter kring vilket behov som faktiskt finns hos olika idrotter i kommunen skiljer sig dock åt. Det är inte alla som gör behovsanalys och den systematiska dialogen med föreningar skiljer sig åt mellan kommuner.

4.1.2 Ersättning regleras i regel mellan förening och kommun

Bortsett från för de tre R-anläggningarna saknas oftast samverkansavtal som reglerar ersättning mellan kommuner. Nyttjande över kommungränser sker

oftast utan att kommuner är involverade i just den aspekten. Föreningar bokar helt enkelt anläggningstid i andra kommuner och betalar den taxa som gäller i anläggningen. Den är oftast högre för föreningar utanför kommunen. Det förekommer att hemkommuner ger extra bidrag till föreningar som behöver boka anläggning som hemkommunen inte kan erbjuda. Flera kommunrepresentanter ger uttryck för att den utomkommunala hanteringen fungerar bra och i de fall det fungerar saknas också skäl att reglera samverkan genom samverkansavtal med andra kommuner.

Kommunrepresentanter som mer uttalat ser behov av samverkansavtal uppmärksammar utmaningar med att föreningar bokar tider i annan kommun. Anläggningen kostar i regel betydligt mer för kommunen som äger den än vad föreningen betalar vilket gör att kommunen därmed indirekt finansierar föreningar från andra kommuner. Det får kommuner i grund och botten inte göra.

4.1.3 Kommunens geografiska läge påverkar anläggningsfrågan

Kommunernas geografiska läge tycks även ha stor påverkan på vilken samverkan som finns och hur kommunrepresentanter ser på uppdraget att erbjuda en bredd av idrotter i hemkommunen. För de kommuner som ligger geografiskt långt bort från andra blir samverkan ofta svårare. I några av dessa kommuner finns uppfattningen av att varje kommun ska sträva efter att tillgodose kommunens eget behov, med undantag för elitsatsningar och idrott för personer med funktionsnedsättning.

För kommuner som i stället ligger geografiskt närmare en eller flera kommuner med bredare utbud av anläggningar tycks synen på samverkan vara mer hoppfull. Det finns där en större efterfrågan av att dela på anläggningar som är krävande att förvalta med hög beläggning i den egna kommunen för de egna föreningarna. I mindre kommuner som ligger närmare större rör sig såväl barn och unga som vuxna i sin vardag mellan kommungränser vilket gör

att nyttjande av idrottsanläggningar över kommungränser bör kunna vara lika naturligt som motsvarande resmönster för utbildning och jobb.

4.1.4 Inkluderar sällan det regionala perspektivet i anläggningsplanerna

Trots att storlek på kommun och det geografiska läget kan innebära något olika syn på behov eller ansvar i anläggningsfrågan ser kommunrepresentanter överlag positivt på regional samverkan för att säkra tillgång till anläggningar. Det finns åsikter om att man bör se bortom kommungränser och förstå hur kommuner kan komplettera varandras utbud genom regional samverkan om multihallar, mellanstora hallar för tävlingar och specialanpassade hallar. Det finns en positiv syn på att kommuner kan bli specialiserade på olika saker.

Regional samverkan kring idrottsanläggningar antas kunna öka mångfalden av idrotter till fler invånare och på så sätt utöka idrottandet.

”Det hade varit mer idrottsutövande om anläggningarna varit fler. Finns ingen anläggning, tillgång till hall, så finns heller inte utövarna. Föreningar kan inte växa om de inte kan locka med något så tillgång till anläggning spelar stor roll.”

Samtidigt beskriver några kommuner att de sällan, eller aldrig, inkluderar samverkansmöjligheter eller idéer kring att utöka upptagningsområdet i anläggningsplanerna.

”Det finns en viss restriktivitet kring vilken verksamhet man vill ha hit. Man bygger för kommunens behov, tänker inte in en regional samverkan.”

”Vi tittar även på simhall. Men har inte som avsikt att ha det som regional anläggning. Kommunen vill inte investera i mer än vad vi har behov av.”

4.1.5 Tydliga incitament är betydande för politisk ledning

För att lyckas med regional samverkan kring anläggningar anses det vara betydande att säkerställa att det är ekonomiskt försvarbart för kommunen som ska bygga anläggningen. Det är särskilt betydande att politisk ledning har ett bra beslutsunderlag. Därefter behövs en modell som samverkande kommuner uppenbart får ut bra resultat från.

Den kommunikationen anses vara svår när det handlar om idrotter med relativt få utövare. Det efterfrågas därför kunskapsstärkande insatser för att skapa förståelse för värdet av regional samverkan och de modeller som finns för det.

”Att bygga utöver eget behov för att andra ska köpa in sig är en rejäl uppförsbacke”

Några kommunrepresentanter beskriver att regional samverkan om idrottsanläggningar kan motiveras som arbetssätt för att nå kommunala mål utanför idrotten och där många kommuner har liknande mål. Exempelvis kan en ökad mångfald av idrotter minska segregation och kriminalitet.

En representant från en kommun i regionens ytterkant lyfter ett landsbygds-perspektiv i frågan. En möjlighet för landsbygden är att skapa anläggningar för ökad närhet för den egna befolkningen på vardagarna. Dessa skulle kunna medfinansieras av kommuner och föreningar från de centrala delar av regionen som kan använda anläggningarna för träningsläger på vissa helger och lov. Det regionala mervärdet av samverkan skulle då vara att investera där det finns mer mark som dessutom kostar mindre.

4.1.6 Legala problem är inte hindret för att samverka om anläggningar

I tidigare utredningar om regional samverkan hade juridiken en större plats än vad den har bland kommuner i dag. Under de senaste tio åren har lagar ändrats i riktning för bättre möjligheter att samverka om kommunala uppdrag.

Dessutom finns nu flera lyckade exempel att luta sig mot. I kapitlet om samverkansmodeller beskrivs legala förutsättningar mer ingående.

Synen på samverkan är att med korrekt avtal och syfte så är det legalt möjligt att samverka om ett gemensamt uppdrag. Uppfattningen är att det inte är möjligt att investera tillsammans i en ny anläggning, men det finns det inte heller något uttalat intresse för. Att bygga en ny anläggning är ett så stort och långt åtagande att kommunen behöver ha ett helt eget intresse för beslutet. Det utesluter dock inte samverkan och gemensam tillgång till anläggningen, något som Sollentunahallen är ett exempel på.

4.1.7 Särskilda behov av platser och miljö

Flera idrotter har behov av platser som de flesta kommuner inte kan tillgodose. Längdskidåkning och utförsåkning är exempel på vintersporter som är i behov av ytor som kommuner av geografiska skäl inte alltid kan tillgodose. Därför ser många kommuner att det finns mervärden med regional samverkan för den typen av ytkrävande idrotter.

Andra exempel är karting, motocross, snöskoter och skytte där det förutom krav på yta även finns begränsningar med anledning av buller och miljö. Det krävs så specifika förutsättningar för den sortens idrotter att kommunerna ser fördelar med att utövarna ska kunna ta del av det fåtal anläggningar som finns.

4.1.8 Behovet behöver beskrivas av föreningarna

Kommunerna beskriver att satsningar behöver förmedlas av idrottens uttalande och uppvisade behov. Kommunerna har i regel många möjliga investeringar, renoveringsbehov och annat resurskrävande att tillgodose i sina anläggningar. Av de skälen saknas utrymme för att jobba proaktivt för att identifiera behov.

Kommuner kan ibland ha särskilda profiler och prioriteringar för vissa lag och idrotter som är betydande för kommunen. Det kan exempelvis vara lagidrotter där det finns representation i höga serier. Idrotter med relativt få utövare och där kommuner har svårt att tillgodose anläggningsbehovet lokalt faller inte in i de prioriteringarna. Det ställer ytterligare krav på att idrotten marknadsför behov och gärna på egen hand föreslår lämpliga möjligheter att samverka interkommunalt om.

4.1.9 FSKF nyckel till interkommunal samverkan

Kommunerna uppmärksammar återkommande FSKF som den gruppering som har förmågan att utveckla interkommunalt samarbete i anläggningsfrågan. Föreningen samlar kommunernas förvaltningschefer vilket ger förutsättningar för förankring och kunskapspridning. Föreningen anses även vara mycket aktiv och utvecklingsorienterad.

Det saknas regionala forum och nätverk för den politiska nivån vilket anses vara begränsande för utvecklingen av interkommunal samverkan i planeringen. Ett förslag som återkommer är att idrottsanläggningar skulle kunna vara ett uppdrag som kan samordnas inom kommunförbundet Storsthlm.

5 Idrotternas behov

Det här kapitlet handlar om idrotternas tillgång till anläggningar för träning och tävling, möjligheter att samlokalisera med andra idrotter, betydelse av kommungränser samt möjligheter med regional utveckling. I de fall idrotten har aktiviteter för personer med funktionsnedsättningar så finns det beskrivet.

Vi har gjort studien med förbund och föreningar som RF-SISU Stockholm utsett baserat på att det är idrotter med relativt få utövare och därmed med eventuellt behov av anläggningar som inte varje kommun kan tillgodose. Kampsport, handboll, innebandy, futsal och basket har tillfrågats med anledning av behov av mellanstor tävlingsarena. Studien har gjorts genom samtal med representanter för idrotterna. Alla representanter har fått möjlighet att återkoppla på texten.¹⁰

Vissa idrotter har omfattande behov av anläggningar medan andra inte har lika stort behov. Vissa behov kan vara möjliga att möta med regional samverkan. Andra kan sannolikt hanteras bättre inom ordinarie tillvägagångssätt inom respektive kommun eller på annat sätt som föreningar tillgodoser sina behov av anläggningar. Variationen är omfattande bland undersökta idrotter.

I slutet av kapitlet sammanfattar vi behovsstrukturen samt ger ett förslag till hur idrotters behov kan presenteras strukturerat och transparent för en diskussion om att prioritera för regional samverkan.

¹⁰ Kampsporterna, curling, basket och tyngdlyftning återkopplade inte. Övriga återkom med korrigeringar eller bekräftelse om att beskrivningen var korrekt.

5.1 Idrotterna

5.1.1 Svenska skidförbundet

Tillgång till anläggningar i dag

Skidförbundet företräder fler än 100 föreningar i regionen. Förbundet omfattar många idrotter som skiljer sig relativt mycket från varandra avseende utövande och anläggningsbehov. Vissa idrotter, såsom de alpina, snowboard och längdskidåkning, är publikt populära där många motionärer nyttjar anläggningar och natur utan organisering och utanför föreningslivet. Andra grenar såsom exempelvis backhoppning och speedski är helt bundna till föreningsdriven idrott och tillhörande anläggningar.

Utöver anläggningar som är beroende av natursnö finns ett antal snösäkrade anläggningar i regionen. För alpint finns flera mindre backar fördelade över regionen. De är Hammarbybacken, Väsjöbacken, Bruket, Ekebyhovsbacken, Ekholmsnäsbacken, Kvisthamrabacken i Norrtälje, Humbacken i Sigtuna, Vinterstadion i Saltsjöbaden och Flottsbro. Anläggningarna är för små för att utvecklas för tävling. För åkare äldre än 12 år bedrivs uppskattningsvis två tredjedelar av verksamheten utanför regionen, vilket medför en genomsnittlig restid på sex timmar. Det finns ingen anläggning i regionen för utförsåkning utanför vintersäsongen.

För längdskidåkning finns snösäkrade Saltsjöbadens Skidarena, Täby, Ågesta, Ursvik, Bisslinge, Lida, Rudan, Bruket Järfälla, Häverödal, Ekebyhovsbacken och Stadion. Samtliga anläggningar nyttjas i stor utsträckning av motionärer utanför idrottsföreningar vilket begränsar möjligheterna att träna och tävla inom idrotten. Det är periodvis fullt i spåren. För åkare äldre än 12 år bedrivs uppskattningsvis två tredjedelar av verksamheten utanför regionen. Det kräver en genomsnittlig restid på sex timmar. Tävlingar inom regionen är

för att banornas standard ska vara godkänd i huvudsak begränsade till unga under 16 år. Det finns i nuläget ingen anläggning i regionen för längdskidor utanför vintersäsongen. Intresset för en tunnel som är öppen året runt är stort. Det finns för närvarande en projektgrupp i Sigtuna kommun som tar fram en detaljplan för en skidtunnel i centralorten. Projektet är delvis med anledning av en exploatör som intresserar sig för en skidtunnel nära Arlanda. Således är en skidtunnel så pass efterfrågad att det även finns ett kommersiellt intresse inom besöksnäringen.

Det finns två hoppbackar i regionen. Väsjöbacken i Sollentuna har upp till 40 meter backe, vilket är relativt kort i tävlingssammanhang och kortare än vad som är nödvändigt i de stora tävlingssammanhangen. I Enskede finns en mindre backe för de som vill prova på. De som tränar för att tävla behöver resa sex timmar för att komma till en större backe. En 60-metersbacke planeras i anslutning till Väsjöbacken. Om den backen realiseras kommer förutsättningarna för idrotten att ändras markant. Sollentuna kommun är delaktiga i planeringen. Mer än halva finansieringen är säkrad med Arvsfonden, Svenska Skidförbundet och Stockholms Skidförbund. Resterande finansiering i form av bidrag eller borgensåtagande saknas.

För rullskidor finns anläggningen Gubbängens multibana. Den är endast en platt oval på ca 350m, vilket gör den otillräcklig för träning och tävlingen då den saknar både kupering och längd. Den delas med många andra idrotter och anses vara osäker med anledning av bristfälligt underlag och risk för krockar. Med anledning av risker erbjuds den anläggningen inte för barn och ungdomar eller idrott för personer med funktionsnedsättning. Ett önskemål från förbundet är att bygga flera asfaltsbanor, på minst 2 kilometer vardera. De ska helst vara dedikerade rullsport och för att nå alla målgrupper ha slingor med varierande kupering. Svenska Skidförbundet har ett mål att Sveriges 20 största städer ska ha asfaltsbanor längre än 1,5 kilometer.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Det finns andra idrotter som skidsporterna kan dela anläggningar med. Backar för utförsåkning används av en lång rad idrotter inklusive små idrotter som kälkrodel, skidalpinism och telemark. Det har på senare år blivit mer vanligt att andra idrotter nyttjar skidanläggningar sommartid. Det är då natursporter såsom löpning, mountainbike, downhill, klättring, skärmflygning och teknikträning för landsvägscykel. Anläggningar som skidsporten kan nyttja är golfbanor och större utomhusarenor. Friidrottsarenan Lidingövädden samt Stockholms Stadion har under vintern 2024 upplåtits för längdskidåkning, med mycket stort intresse från allmänheten.

Nyttjande över kommungränser

Med anledning av naturens erbjudanden och begränsningar nyttjas anläggningar utan att kommungränser har någon större betydelse. Utövarna och föreningarna betalar anläggningens taxa och det förekommer ingen särskild prisättning med anledning av kommuntillhörighet. Utövare inom Skidförbundets idrotter är beroende av transporter både inom regionen och för längre resor vilket gör att närhet till anläggningen, gärna inom hemkommunen, inte är av kritisk betydelse för utövandet så som det ser ut i dag.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Idrott för personer med funktionsnedsättning inom skidsporter bygger primärt på personlig utrustning. Med rätt utrustning fungerar anläggningarnas grundläggande funktioner i regel bra. Det finns bidrag för föreningar som behöver utrustning. Det brukar inte finnas något omfattande utbud att hyra. Den generella tillgänglighetsanpassningen i och runt om anläggningen är alltid viktig för att såväl paraidrott som fritidsmotion ska fungera bra för idrott för personer med funktionsnedsättning. I dagsläget bedrivs verksamhet för personer med funktionsnedsättning sporadiskt inom Skidförbundets föreningsliv i regionen. Personer med synnedsättning har, med framgång, bjudits in att prova på

backhoppning. NPF-diagnosticerade barn har inkluderats till de alpina idrotterna.

Anläggningar för tävling

Det är svårt att tävla inom de anläggningar som finns i regionen. Det beror främst på att anläggningarna i grunden inte har tillräckligt hög standard. Att det är trångt med anledning av motionärer, som de kommersiella anläggningarna är beroende av, försvårar tävlandet ytterligare. Skidsporterna utövas utomhus på stora ytor vilket gör att det funnits goda möjligheter att tävla inför stor publik om anläggningarna i grunden hade haft bra standard. För tävling i backhoppning behövt en längre backe än den som finns i dag i Sollentuna.

Potential med regional samverkan

Gällande alpint och snowboard hade föreningarna och backarna kunnat utvecklas mer genom specialisering inom olika saker såsom park, puckelpist och airbaganläggning. En airbaganläggning för snowboard och friski skulle kunna vara öppen även utanför vintersäsongen. Den tydligaste potentialen med regional samverkan är att stimulera en fokuserad finansiering och drift som sänker risken för den eller de investeringar kommunerna eftersom de kommer att få fler betalande utövare.

En vision som finns för skidförbundet är att Stockholm ska ha en året runt anläggning (tunnel med konstsnö) med ett två till tre kilometer långt spår. Den bör då vara i anslutning till kollektiva färdmedel. En sådan anläggning skulle avsevärt förbättra möjligheterna inom längdskidåkning och tillväxten av utövare skulle sannolikt öka.

Idrott för personer med funktionsnedsättning bör enligt förbundet med fördel samorganiseras inom regionen och eventuellt även med andra regioner. Detta då det krävs speciell utrustning och utbildade instruktörer.

Skididrotterna kommer förmodligen alltid att bedriva kommunöverskridande aktivitet i regionen i och med att intresset från allmänhet och föreningsliv är stort samtidigt som det inte är alla kommuner som har naturmässiga förutsättningar.

5.1.2 Amerikansk fotboll

Tillgång till anläggningar i dag

Förbundet organiserar även flaggfotboll och landhockey. Flaggfotbollen nyttjar ordinarie fotbollsplaner som det finns gott om och landhockeyn är fortfarande begränsad i storlek. Det regionala behovet utgår därför från amerikansk fotboll.

Det finns i dag sju aktiva lag i regionen. Det finns anläggningar för träning och tävling, men tillgången är generellt begränsad. Alla lag utom ett, Täby Flyers, har egen hemmaplan. Lagen behöver planera sina aktiviteter långt framåt, ungefär sex månader, för att kunna boka in sig på anläggningar. En strukturell utmaning är att idrotten kräver att anläggningen nyttjas fem timmar varje match. En annan utmaning är att ett lag består av fyrtio spelare samt ledning och funktionärer. Det blir därmed cirka 100 personer eller fler på en match. Det innebär stor belastning på anläggningens faciliteter.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Amerikansk fotboll utövas på ordinarie fullstora fotbollsplaner men med särskilda linjer och mål. Linjerna går att dra temporärt om så behövs. Målen är på grund av storlek och form desto svårare att installera temporärt. Målen är dessutom kostsamma, cirka 60 000 kr per mål, vilket gör att det behövs anläggningar som är dedikerade amerikansk fotboll.

Det är möjligt att träna i innehallar om de har samma förutsättningar som ute. Befintliga hallar för fotboll, och som därmed är lämpliga för amerikansk fotboll, är dock få och dessa saknar både linjer och mål. Linjer och mål är svårare att

installera temporärt i inomhushallar jämfört med i anläggningar utomhus. Stora fotbollshallar, såsom Bosön, Upplands Bro och Hallunda samt de stora inomhusarenorna Friends och Tele 2, är antingen upptagna eller för kostsamma. Träning off-season sker därför i normal sporthall med hårt golv och med de förutsättningar som den typen av hallar ger.

Amerikansk fotboll kan även dela anläggning med bandy vilket är fördelaktigt med anledning av olika säsonger. Säsongerna överlappar varandra med några veckor. Även rugby är en idrott som är möjlig att dela anläggning med.

Nyttjande över kommungränser

Lagen nyttjar varandras anläggningar när det finns behov och möjlighet. Det sker då över kommungränserna. I praktiken lånar de anläggningar av varandra. Det är inte känt att det finns hinder med anledning av att det är en annan kommuns anläggning som nyttjas. Spelarna i de olika lagen kommer från olika kommuner utan att beakta lagets kommunala hemvist. Spelarnas ursprung saknar dock betydelse för föreningarna.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Idrott för personer med funktionsnedsättning är inte en del av amerikansk fotboll. Det kan förekomma inslag i träningsssammanhang men inte i form av lag eller tävling.

Anläggningar för tävling

Med anledning av stora lag och relativt många åskådare är det svårt att arrangera större evenemang. Mellanstora arenor för fotboll och bandy används ibland men de är något för kostsamma. Exempel på arenor som används är Grimsta och Zinkensdamm. Större evenemang sker oftast utanför regionen.

Potential med regional samverkan

Potentialen med regional samverkan är inte uppenbart stark. Idrotten nyttjar en typ av anläggning som det på grund av fotbollen finns flera av i alla kommuner. Ett ökat bestånd av fotbollsplaner är inte en regional angelägenhet. Samplanering och interkommunalt stöd för att förbättra dedikerade anläggningar kan vara värdefullt för långsiktig förbättring.

5.1.3 Cheerleading

Tillgång till anläggningar i dag

Cheerleading är en relativt ny idrott inom Riksidrottsförbundet och anslöts 2019. De är tolv föreningar med totalt 5 000 utövare i regionen. De allra flesta utövare är flickor i åldrarna 12–16 år. Idrotten har god årlig tillväxt. Cheerleading nyttjar sporthallar för sin verksamhet. I hallen använder de en särskild matta alternativt truppergymnastikens matta för fristående. Mattan skapar god säkerhet för idrottarna. Den kräver en yta på 16 x 14 meter. Behovet av matta och relativt stor yta gör att det finns begränsat med tider för att utöva idrotten fullständigt och säkert. I vissa hallar är andra idrotter högre prioriterade för att få tider. Det finns möjlighet till alternativ träningsmiljö eftersom Cheerleading i övrigt inte kräver särskilt omfattande utrustning.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Cheerleading kan samlokaliseras med alla idrotter som nyttjar typiska sporthallar. Behovet av stor yta gör dock att det finns begränsningar i att träna samtidigt som andra. Storleken på ytan avgör möjligheter och begränsningar. Utrustning som är bra att öva med är de som gymnaster tränar med såsom grop, trampolin, tumblinggolv och möjlighet att träna med sele i taket. Att dela hall med gymnastikföreningar är därför en möjlighet.

Nyttjande över kommungränser

Föreningarna nyttjar regelbundet anläggningar över hela regionen, vilket är nödvändigt för att få tider. Hallar som återkommande används är Lagnö i Värmdö kommun, Vikingahallen i Haninge, Enskedehallen samt hallar i Sickla och Bromma. Utanför regionen finns den populära Rosvallahallen i Nyköping. Anläggningarna hyrs utan subventioner när de är utanför föreningens hemkommun men alla föreningar har åtminstone en hall i sin hemkommun. De flesta av föreningarna får föreningsbidrag för de unga utövarna när de bor i den kommun som föreningen finns inom. Med anledning av de regionövergripande aktiviteterna och att medlemmar kommer från många olika kommuner är deltagarbaserat föreningsbidrag från kommuner inte en betydande intäkt.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Inom Cheerleading finns idrott för personer med funktionsnedsättning i träningsform och i tävling. Många av deltagarna har intellektuella funktionsnedsättningar. Idrotten lämpar sig väl för personer med funktionsnedsättning eftersom det är relativt enkelt att komma i gång med aktiviteterna. Teknikerna kan starta på en för målgruppen anpassad nivå. Utöver generell tillgänglighetsanpassning av anläggningen behövs ingen ytterligare anpassning för personer med funktionsnedsättning inom Cheerleading. Den trånga sektorn för både idrott för personer med funktionsnedsättning och övriga är generell tillgång till rätt anläggningar.

Anläggningar för tävling

Cheerleading är en idrott med återkommande mästerskapstävlingar och många öppna tävlingar. Tävlingsarna samlar många deltagare och det är inte ovanligt med fler än 1 400 deltagare i regionala tävlingar. Som mest har de haft drygt 7 000 personer som deltagare och publik, men då i Nyköping. Med anledning av det stora antalet deltagare anordnas tävlingar ofta utanför regionen där det finns möjlighet att arrangera och finansiera stora tävlingar med

publik. Förutom Nyköping har även Västerås en arena som passar för tävlingarna.

Ytterligare särskilda behov

Det är endast ett fåtal hallar som har möjlighet för föreningar att lagra sina mattor och övriga redskap. Ingen förening har tillgång till en hall som har en matta permanent på plats. Det hade underlättat avsevärt om fler anläggningar hade haft ändamålsenlig matta samt tillhörande förråd. I nuläget fungerar det trots brister ändå.

Potential med regional samverkan

Cheerleading använder anläggningar som det finns relativt många av i kommunerna. Ökad regional samverkan skulle kunna leda till prioritering av ett antal anläggningar som har lämplig utrustning på plats.

5.1.4 Styrkelyft

Tillgång till anläggningar i dag

I Östra Svealands styrkelyftförbund utövas styrkelyft, bänkpress samt parabänk. I distriktet finns 30 föreningar varav många i Stockholmsregionen. De flesta föreningar hyr in sig i kommunala anläggningar som oftast är slitna och något för små i förhållande till behoven. Många klubbar har fullt i sina lokaler och ytan begränsar ytterligare tillväxt i en idrott som vuxit de senaste åren, med stora internationella framgångar för Sverige.

Det finns kommersiella alternativ till klubbarnas egna lokaler. Några av Friskis och Svettis och SATS anläggningar samt Gymmet Stockholm är kommersiella gym som erbjuder träning med tävlingsgodkänd utrustning, vilket gör att vissa lyftare väljer att träna utanför sin hemmaförening.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Styrkelyft är ofta samlokaliserat med tyngdlyftning. Det finns gemensamma behov gällande lokalens utformning och en hel del utrustning går att använda gemensamt. Något som hade varit möjligt, men som inte är särskilt vanligt, är att samlokalisera med större idrotter som använder skivstång i sin fysträning, exempelvis ishockey och friidrott. Att hitta nya idrotter att dela lokal med är dock inte prioriterat eftersom styrkelyftsklubbarna bedömt fyller sina egna lokaler även om dessa hade varit vara något större. Ett intressant exempel på samlokalisering med andra idrotter finns med Fyshuset i Gävle. Där finns ett påkostat gym med fokus på styrkelyft och tyngdlyftning och där större idrotter hyr in sig för specifik fysträning.

Nyttjande över kommungränser

Kommungränser saknar i praktiken betydelse för styrkelyftsföreningarna. Atleterna väljer klubb baserat på fler parametrar än kommun och de tränar ofta både i atletklubb och på kommersiella gym. Föreningarna samarbetar och erbjuder plats i varandras anläggningar när det behövs.

LOK-stöd från RF-SISU Stockholm, och motsvarande deltagar- och aktivitetsbaserat stöd från kommunen, är inte en betydande del av styrkelyft. Skälet till det är att många utövare är vuxna och att träningen inte är planerad med grupper och särskilda tider. Därmed blir kommungränserna mindre betydande. Nyttjandet av LOK-stöd har ökat sedan reglerna förändrats och satsningen på barn och ungdomar vuxit. Det kommunala stödet till träningsanläggningar är oftast i form av upplåtande av lokal att hyra.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Det finns några klubbar i regionen med utrustning för parabänk. Parabänk är en variant av bänkpress där atleten spänns fast i bänken i stället för att stabilisera kroppen med hjälp av benen. Parabänk är en gren i Paralympics. En begränsning för att fler klubbar ska erbjuda parabänk är generell brist på

utrymme. En parabänk tar mer utrymme i anspråk än en ordinarie bänkpress. Kostnad för en parabänk är från cirka 35 000 kronor vilket bör vara möjligt att finansiera förutsatt att det finns rumslig plats för den. Tävlingsgodkända bänkar för bänkpress kan kompletteras för att kunna användas för parabänk. Kompletterande utrustning produceras inte av de som tillverkar bänkarna, men går att få tag på.

Anläggningar för tävling

Det arrangeras flertalet serietävlingar samt ytterligare ett antal mästerskap per år i regionen. Serietävlingar går oftast att hålla i föreningens lokaler, men större tävlingar, som distriktsmästerskap, kräver oftast mer utrymme. Tävling i föreningslokalerna är begränsade med anledning av utrymmet. En tävling behöver ge plats till lyftare från ett antal klubbar, sekretariat, domare, dopingkontroll, publik och samtidigt ha utrymme för uppvärmning. Den ytan behöver vara betydligt större än den som behövs för träning.

Större tävlingar kan arrangeras i en typisk sporthall, eller i annan eventhall, och kräver inte särskilda faciliteter förutom utrymme och ett hållbart golv. För tävlingen monteras ett podie som sedan kan monteras ner. Podie, bänkar, vikter och stänger är mycket tung och skrymmande utrustning som därmed är krävande att flytta på, vilket gör det fördelaktigt med en tävlingsarena i anslutning till atletklubb eller lämpligt förråd. En tävlingsförberedd klubb, eller annan regional lösning med tillräckligt stora utrymmen och utrustning på plats, och som är öppen för andra klubbar, skulle kunna bidra mycket till den regionala tävlingsverksamheten.

Sundbybergs TK har möjlighet att anordna större event i samma byggnad som de har sin träningslokal i. De använder då klubbens träningsutrustning som bärs in i den stora tävlingshallen i sporthallen Löthallen. Hallen kan ta in flera hundra åskådare på läktaren. Tillgången till de faciliteterna blir med anledning av att det är klubbens egen utrustning som används inte en självklar möjlighet för andra klubbar att nyttja.

Större mästerskap såsom SM, EM och VM arrangeras i särskild ordning med god framförhållning. För stora internationella mästerskap finns internationella mobila lösningar som återanvänds för de större mästerskapen.

Potential med regional samverkan

För tävlingsverksamheten är det angeläget att åtminstone en arena blir förberedd för något större event för fler än 100 deltagare och publik samt faciliteter för uppvärmning, domare, och dopingkontroller. En sådan regional tävlingsarena skulle kunna vara en befintlig förenings anläggning eller vara en del av en sporthall.

Utmaningen med små och slitna lokaler är angelägenheter som primärt kan hanteras av föreningarna och de kommuner där föreningarna finns. Det finns inte något särskilt mervärde med att samverka över kommungränserna för att generellt utöka lokalernas storlekar. Detsamma gäller om det behöver finnas fler klubbar som erbjuder parabänk.

5.1.5 Tyngdlyftning

Tillgång till anläggningar i dag

I regionen finns i dag tretton föreningar. De flesta av föreningarna tränar i egna lokaler i kommunalt ägda anläggningar där även andra idrotter finns. Några föreningar hyr in sig i Crossfit boxar där tyngdlyftningsövningar är betydande inslag. Det är endast två klubbar i regionen, Hägerstens TK och Sundbybergs TK, som har egna lokaler utan att behöva begränsa träningstiderna för att ge plats åt andra föreningar. I hallar som exempelvis Enskedehallen hyr tyngdlyftningsklubben lokal per timme. Det är högt tryck på klubbarna och de har svårt att ge plats till nya medlemmar vilket gör att tillväxten av unga är bristfällig.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Idrotten är med anledning av tung utrustning, höga krav på golv samt tolerans för ljud beroende av att ha all utrustning på plats i anpassade träningsanläggningar. Med anledning av utrustningen fungerar det bra att dela anläggning med styrkelyft, som har en hel del gemensamma behov, samt med Crossfit som har tyngdlyftningsmoment i sina program. Liksom för styrkelyft hade även varit möjligt att dela anläggning med idrotter som använder skivstång i sin fysträning exempelvis friidrott och ishockey. Ett intressant exempel på samlokalisering med andra idrotter finns med Fyshuset i Gävle. Där finns ett påkostat gym med fokus på styrkelyft och tyngdlyftning och där större idrotter hyr in sig för specifik fysträning.

Nyttjande över kommungränser

Kommungränser saknar i praktiken betydelse för styrkelyftsföreningarna. Atleterna väljer klubb baserat på andra parametrar än kommun och de tränar ofta i fler än en anläggning. Föreningarna samarbetar och erbjuder plats i varandras anläggningar när det behövs.

LOK-stöd från RF-SISU Stockholm, och motsvarande deltagar- och aktivitetsbaserat stöd från kommunen, är inte en betydande del av styrkelyft. Skälet till det är att många utövare är vuxna och att träningen inte är planerad med grupper och särskilda tider. Därmed blir kommungränserna mindre betydande.

Det förekommer ofta kommunalt stöd till träningsanläggningar. Det är då finansiering eller upplåtande av lokal. Det görs då med direkt stöd direkt till föreningen utan att det baseras på LOK-stödsprinciperna träningstillfällen och deltagare.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Det finns ingen idrott för personer med funktionsnedsättning inom tyngdlyftningen. Det finns atleter med funktionsnedsättningar men inte särskilda grenar för träning eller tävling. Den närmaste grenen för personer med funktionsnedsättning är parabänk som är en del av styrkelyft.

Anläggningar för tävling

I regionen anordnas serietävlingar fyra gånger om året. Dessutom arrangeras distriktsmästerskap varje år och svealandsmästerskap vart tredje år. Det saknas generellt arenor som är förberedda för tävling med publik. Det som krävs för tävling är stänger och vikter samt tävlingsflak. Tävlingsflaket är det speciella golvet som lyften utförs på och som säkerställer en hög standard för lyftaren. Flaket skyddar även underliggande golvet. Både flak och vikter är krävande att transportera och rigga för temporärt bruk. Sundbybergs TK har möjlighet att anordna större event i samma byggnad som de har sin träningslokal i. De använder då klubbens träningsutrustning och tävlingsflak som bärs in i den stora tävlingshallen i sporthallen Löthallen. Hallen kan ta in flera hundra åskådare på läktaren. Tillgången till de faciliteterna blir med anledning av att det är klubbens egen utrustning som används inte en självklar möjlighet för andra klubbar att nyttja. Förbundet har ett portabelt flak i regionen.

En tävlingsförberedd klubb, eller annan regional lösning med tillräckligt stora utrymmen och utrustning på plats och som är öppen för alla klubbar, skulle bidra betydligt till den regionala tävlingsverksamheten.

Potential med regional samverkan

För tävlingsverksamheten är det angeläget att åtminstone en arena blir förberedd för något större event för fler än 100 deltagare och publik samt faciliteter för uppvärmning, domare, och dopingkontroller. En sådan regional tävlingsarena skulle kunna vara en befintlig föreningsanläggning eller vara en del av en sporthall.

Utmaningen med små och slitna lokaler är angelägenheter som primärt kan hanteras av föreningarna och de kommuner där föreningarna finns. Det finns inte något särskilt mervärde med att samverka över kommungränserna för att generellt utöka lokalernas storlekar.

5.1.6 Bandy

Tillgång till anläggningar i dag

Det finns i dagsläget åtta anläggningar för de 13 föreningarna i bandydistrikt Stockholm:

- Bergshamra Arena
- Ekvallen
- Gubbängens IP
- Sollentunavallen
- Spånga IP
- Visättra IP
- Zinkensdamms IP
- Östermalms IP

Anläggningarnas nyttjandegrad ser betydligt olika ut. Trycket är stort på vissa anläggningar, till exempel Gubbängens IP som både har ute- och innebana samt Zinkensdamms IP. Spånga IP och Sollentunavallen beskrivs som lika hårt belastade. Där är det många föreningar som konkurrerar om istiderna. Andra anläggningar, till exempel i Solna, Huddinge, Kungsängen och Visättra IP underutnyttjas i stället. Det finns behov av att fler anläggningar utvecklas och rustas upp. Det finns ingen idrott för personer med funktionsnedsättning inom bandy i regionen.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Gubbängens IP färdigställdes 2020 och används utöver för bandy även till skridskoidrotterna och konståkning. I övrigt är det svårt att samlokalisera med

andra idrotter då bandyplanen är betydligt större än hockeyplanen och konst-åkningsplanen sliter på isen så det är svårt att använda den för bandy. Isen behöver i så fall slipas och anpassas mellan de olika skridskoidrotterna använder den.

Däremot kan det finnas möjliga vinster i att dela på aggregat och tekniska lösningar. Det kan exempelvis handla om att lägga curlingbanor i anslutning till en bandyplan eller att hockey och bandy delar på teknisk utrustning. Finns även potentiella vinster ur ett hållbarhetsperspektiv att hitta former för att samverka kring kyla och värme.

Nyttjande över kommungränser

Nyttjande av anläggningar över kommungränserna begränsas av det faktum att föräldrar till utövande barn och ungdomar måste skjutsa barn med utrustning. Sporten är redan kostsam som den är för de enskilda familjerna. De har i dagsläget möjlighet att söka istider i Västerås, Uppsala eller Katrineholm men den möjligheten beskrivs alltså som begränsad med hänvisning till framför allt praktiska omständigheter.

Anläggningar för tävling

Det finns goda möjligheter att arrangera tävlingar med publik. Det finns i dagsläget inget behov av fler mellanstora evenemangsarenor. I stället finns det risker med om fler anläggningar blir större, då det blir svårt för mindre föreningar att betala hyra. Hammarby skulle behöva en evenemangsarena inomhus och flera av de befintliga anläggningarna skulle behöva bli bandyhallar.

5.1.7 Curling

Tillgång till anläggningar i dag

Det finns curlinghallar i Sundbyberg, Danderyd och Södertälje. Den största hallen finns i Danderyd med åtta banor, hallen i Sundbyberg har fyra banor

och i Södertälje finns tre banor. Närmaste hallen utanför Stockholm finns i Uppsala. Tillgången till anläggningar upplevs vara okej, däremot saknas anläggningar i södra delarna av stockholmsregionen. Genom att utöka antalet anläggningar på fler orter i Stockholm finns potential att utöka antalet utövare, inte minst när det kommer till unga.

I Danderyd är uthyrning av banor till exempelvis företag eller privatpersoner en förutsättning för att driva anläggningen, vilket gör att föreningarna får spela på sämre tider. I Sundbyberg driver föreningen i huvudsak hallen men kommunen står för delar av driften. I Sundbyberg sker viss uthyrning, men inte i samma omfattning som i Danderyd.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

I Sundbyberg finns samordning mellan ishockey och curling. Det är dock svårt att använda samma isar för curling och annan is-sport då det krävs jämn isyta. De flesta andra is-sporter som utövas med skridskor nöter för mycket på isen. Ett alternativ till samlokalisering med exempelvis konståkning hade kunnat ske i anläggningen i Danderyd. I Danderyd, där det finns åtta banor, finns det exempelvis möjlighet att fyra banor nyttjas för curling och övriga fyra för konståkning eller annan isaktivitet. På så vis kan idrotterna även dela på utrustning, ismaskiner och omklädningsrum. Under vissa tider om året då det finns tävlingsbehov och curlingen behöver nyttja åtta banor skulle Curling kunna ta över hela hallen.

Utifrån ett hållbarhetsperspektiv har Sundbyberg börjat titta på möjligheten att använda spillvärme från ishallen för uppvärmning av simhallen. I Danderyd är curling- och tennishallen vidare samlokaliserade. Överskottet av värme från curlingen används för att värma upp tennishallen. Det finns även exempel från andra regioner där curlingen har gemensamma omklädningsrum med andra idrotter som till exempel fotboll. Ökad samlokalisering och regional samverkan skulle kunna ge potential för ytterligare hållbarhetslösningar.

Nyttjande över kommungränser

Det finns bara två föreningar, en i Sundbyberg och en i Danderyd, som båda återfinns i de norra delarna av regionen. Medlemmarna kommer däremot från många andra kommuner. Samtidigt är det många som utövar curling som inte är anslutna till någon förening utan spelar med kompisar eller vid företagsevenemang. Dessa personer kommer också från olika kommuner.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

I Sundbybergshallen utövas rullstolscurling. Däremot är hallen inte fullt tillgänglighetsanpassad. Exempelvis är omklädningsrummen och toaletterna små. Det finns bara en toalett anpassad för personer med funktionsnedsättning.

Med ökad regional samverkan och fler tillgängliga curlinghallar finns potential att fler föreningar erbjuder paracurling och att möjligheten till utövande ökar för personer som bor i andra delar av regionen. Här är det betydande att ta hänsyn till tillgänglig kollektivtrafik.

Anläggningar för tävling

I Danderyd finns möjlighet att genomföra större tävlingar eftersom det finns tillräckligt många banor. För publik byggs då tillfälliga läkare upp. I Sundbyberg har det förts diskussioner om att bygga ut hallen för att kunna ha tävlingar.

5.1.8 Fäktning

Tillgång till anläggningar i dag

I regionen finns 16 fäktningsföreningar fördelade på anläggningar spridda mellan Söderort, Norrort, Stockholm City och Lidingö enligt följande;

- Bromma
- Järfälla
- Lidingö
- Nacka
- Norra Djurgården
- Skärholmen
- Solna
- Vallentuna
- Vasastan

Det råder viss brist på lokaler och klubbarna är många gånger fulla och har svårt att hitta tillräcklig med träningstider. Lokalhyran är en stor utgift för föreningarna vid sidan av tränarkostnader och det täcks inte av kommunala/regionala bidrag. Klubbarna hyr in sig i lokaler (kommunala eller andra) oberoende av vilken kommun de är listade i. Det finns en ambition att öka antalet klubbar i Sverige från dagens drygt 50 klubbar till 60 klubbar till år 2028. Att etablera nya klubbar stöter på två utmaningar – lokaler och ekonomiska resurser.

Fäktning kräver en del teknisk utrustning och det finns därför begränsningar i vilka lokaler som går att använda, främst för att förvara utrustning när man inte tränar. För träningslokaler krävs inte nödvändigtvis fasta eller lösa pister, däremot behövs de signalsystemen som markerar när man träffar sin motståndare. Det kräver en del väggfasta installationer. Några träningslokaler är anpassade för fäktning (Hjorthagen och Åkeshov) med fasta pister och signalsystem. Den planerade anläggningen i Ulvsunda kommer också att ha fasta pister och signalsystem.

Det finns lösningar med mobila pister (fäktningsbanor) som går att använda i andra lokaler. De som finns i Stockholms Fäktförbunds ägo används uteslutande i samband med tävlingar, i första hand på Stora Mossen där det också finns låsbar förvaring. För tävlingar finns lösa signalsystem som monteras ihop i samband med tävlingar. Men för träningslokaler krävs fasta installationer.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

I de fall mobila pister används kan lokalerna samlokaliseras med en rad andra idrotter och evenemang. Bland annat används gymnastiksalar och skolaulor för fäktning med mobila pister. En förutsättning dock är att utrustningen kan förvaras på plats i utrymmen som går att låsa.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Internationellt är parafäktning stort. I Sverige har det börjat komma i gång under senare år. Den första fäktningstävlingen för personer med synnedsättning samt rullstolsfäktning hölls i Stockholm i vintras. Svenska Fäktningförbundet vill få i gång verksamheten nationellt. I Stockholm är det klubben i Djurgården som har satsat på målgruppen med synskador. Klubben i Solna utvecklar rullstolsfäktning.

Parafäktning kräver inga större anpassningar av lokalerna, mer än mindre anpassningar som exempelvis rep på golvet för personer med synnedsättning. Det finns däremot stora behov av att utbilda tränare och domare, vilket kan kräva mer samverkan med andra organisationer. Även marknadsföring behövs för att få upp intresset för och öka antalet utövare av parafäktning.

Anläggningar för tävling

Det finns idag goda möjligheter att anordna fäktningstävlingar med publik. Publiken är oftast liten med maximalt ett hundratal åskådare. Vid tävling används mobila pister i lokaler där även andra idrotter huserar och föreningarna

förhandlar om tävlingstider med förvaltarna. Det byggs för tillfället en ny fäktningsanläggning i Ulvsunda med tolv fasta pister, dock främst för träning då det i den lokalen saknas utrymme för publik.

5.1.9 Skyttesport

Tillgång till anläggningar i dag

Det finns drygt 90 föreningar anslutna till Stockholms Skyttesportförbund. Där ingår sektionerna gevär, lerduva, pistol och viltmål.

Det har funnits betydligt fler anläggningar i Stockholmsregionen för skyttesport än vad det gör idag, men många av dem har tvingats lägga ner till följd av ett ökat bostadsbyggande. Antingen på grund av att marken anläggningen legat på allokaterats till annan användning, eller att bostäder byggs för nära inpå anläggningen och att den då blivit störande för boende. På grund av att skyttesport av många anses som störande är det en svårt att hitta ytor för sporten att verka på i tätbebyggda områden.

Det finns särskilt få anläggningar som endast riktar sig mot föreningslivet. Botkyrka skyttecenter är ett exempel på anläggning som endast tillåter föreningsdriven verksamhet. Andra anläggningar inom Stockholmsregionen som används av skyttesporten är bland andra Sanda skyttecenter i Haninge, Farsta sim- och idrottshall, Lövsta Skytteförenings bana i Hässelby och Grimsta skjutbana i Bromma. Anläggningar som Varpsund i Sigtuna och The Target Shooting Club i Västberga tillåter även kommersiell verksamhet vid sidan av föreningsverksamheten.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Skytte kan med fördel samlokaliseras med idrotter som har liknande rörelseschema, samt som använder väggar på liknande sätt – exempelvis dart, bågskytte, boule och skidskytte. Boule är positivt utifrån att sanden har ljuddämpande effekter.

Representanter från Botkyrka Skyttecenter menar på att det finns flera idrotter som skulle kunna samverka med skyttesporten, exempelvis bågskytte och skidskytte. Botkyrka skyttecentern samlokaliseras idag med en skidskytteklubb och har tittat på möjligheten att utöka anläggningen med möjlighet att bedriva bågskytte. Idéen om Bågskyttebana på anläggningen lades fram av RF-SISU Stockholm, dock lades idéerna ned på grund av bristande intresse från föreningar inom bågskytte.

Nyttjande över kommungränser

Botkyrka Skyttecenter är ett tydligt exempel på att utövare inom idrotten nyttjar anläggningar över kommungränser. Botkyrka Skyttecenter är utövarna främst från Botkyrka kommun, Huddinge kommun och Stockholm stad då de ingår i anläggningens samverkansavtal. Flest utövare kommer från Stockholm stad. De ser även ökade förfrågningar från kommuner som vill gå in som samverkanskommuner, exempelvis Södertälje kommun.

Det finns en snedfördelning av anläggningar för sportskytte i Stockholmsregionens. Skyttesportförbundet förklarar att skytteföreningar från Stockholms norra delar ofta är intresserade av att nyttja anläggningarna i södra Stockholm. Norrortsföreningar tränar vanligtvis på Grimsta skjutbana i Bromma, Stålboda skjutbanor på Livgardet i Kungsängen eller Parkskolan i Solna – beroende på vilken gren inom skytte som ska utövas. Det finns inga utomhusbanor i norra Stockholmsregionen, vilket ökar trycket på Stockholms södra utomhusanläggningar för skytte.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Parasportsförbundet har en sektion inom sportskytte. Sportskytte går att utöva med rörelse-, syn-, eller hörselnedsättning, det har även visat ha betydligt positiva effekter på personer med intellektuell funktionsnedsättning och personer med NPF-diagnoser.

Flera föreningar har haft prova-på-tillfällen för personer med funktionsnedsättning. Dock vittnar Botkyrka skyttecenter om att de inte har några parautövare i de föreningar som nyttjar deras anläggning. Det finns dock stor potential att öka utövandet inom sportskytte för personer med funktionsnedsättning.

Sportskytteförbundets representant kommenterar dock att tillgängligheten till många av de anläggningar som används har allvarliga brister, och att det är en anledning till att personer med funktionsnedsättning inte kan utöva sporten. Exempelvis kan det saknas hissar, eller att det på andra sätt är problematiskt att ta sig in i lokalen. Detta gäller för exempelvis Brännkyrkahallen i Hägersten och Parkskolan i Solna.

Anläggningar för tävling

Sportskytte är inte en publiksport så det finns liten efterfrågan på arenor med möjligheter till publik. Botkyrka skyttecenter är tillräckligt bra för att kunna arrangera stora tävlingar som SM och EM. Inga andra banor är tillräckliga för att kunna arrangera större tävlingar som SM, men funkar för småtävlingar.

Ytterligare särskilda behov

Det som saknas i hela Stockholmsregionen är 50-metersbanor för skytte inomhus. Norrort har en skriande brist på 300-metersbanor. Norrortsföreningarna behöver idag ta sig till Livgardets skjutbana i Kungsängen för att få tillgång till 300-meters banor.

En stor utmaning med dagens skyttebanor är att många är placerade på platser med bristande kommunikation. Botkyrka skyttecenter är ett sådant exempel. Bussarna dit går sällan och ungdomarna som tränar är beroende av skjuts för att kunna utöva sporten. Det begränsar även möjligheten till nyrekrytering kraftigt.

5.1.10 Bågskytte

Tillgång till anläggningar i dag

Tillgången till anläggningar skiljer sig åt mellan regionens klubbar. De klubbar som befinner sig längre bort från Stockholms stad, till exempel Södertälje och Norrtälje, har i regel bra tillgång till anläggningar. De klubbarna har potential att växa. Flera klubbar som är geografiskt belägna närmare Stockholms stad, till exempel Danderyd och Upplands Väsby, har, däremot svårt att växa på grund av begränsad tillgång till inomhuslokaler för träning.

Klubbarna i Huddinge, Stockholm och Bromma (Ulvarna) tränar vintertid under simhallen i Huddinge respektive Högdalen. Högdalenlokalen är bra men för liten och klubbarna har inte möjlighet att samla alla sina medlemmar. Det är endast ett fåtal som kan träna samtidigt.

Stockholmsföreningen kan inte ta in nya medlemmar, trots stor efterfrågan, på grund av bristande tillgång till inomhuslokaler. Lokalen under Huddinge sport-hall och simhall kan ta emot sex skyttar samtidigt, men klubben har 200 medlemmar. I Huddinge byggs däremot för tillfället en ny sporthall som även ska kunna användas av bågskytteföreningarna. Det finns även en förening i Alby som nyligen inkluderat Bågskytte. Där har sektionsföreningen ensam tillgång lokalen och det finns därmed förhoppning om god tillgång till tider.

Under sommarhalvåret har föreningarna träningar utomhus, många gånger långt ifrån lokalerna för inomhusträning. Exempelvis tränar Brommaföreningen i Högdalen vintertid och i Bromma under utomhussäsongen. De långa avståenden påverkar möjligheten att rekrytera nya medlemmar och behålla dem under hela året. Många hoppar av när träningen flyttar inomhus eftersom det är långa avstånd.

I Tyresö finns en bågskytteförening som är Sveriges näst största. De bedriver både inomhus- och utomhusverksamhet. På vintern har de en inomhushall som de delar med Bordtennisen i Tyresö. Däremot är tillgången till tider i

lokalen begränsad, ofta till sena kvällar, vilket gör det svårt för framför allt ungdomar att utöva idrotten på vardagar. På helger är dock tillgång till lokalen god. En samlingsyta i närheten av skjuthallen hade varit önskvärd för föreningen.

För utomhusträning i Tyresö finns det större begränsningar. I nuläget saknas helt utomhusyta för föreningen, vilket riskerar att leda till att medlemmar byter till annan förening.

Upplevelsen är att idrotten är mer förtjänt av att ha tillgång till fler mindre lokaler än en stor. Ingen ny lokal för bågskytte har byggts i regionen sedan 1993, och den byggdes främst med föreningens egna medel i Södertälje. Idrotten har växt med cirka 100 procent.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Möjliga lokaler att vistas i kan vara skyddsrum och parkeringshus. Det behövs inte några avancerade tekniska lösningar eller speciella golv eller annat specifikt. Det som krävs är att föreningarnas utrustning får plats och att tavlor går att ha fastmonterade. Det finns därmed goda möjligheter till samlokalisering med andra idrotter. Bland annat kampsporter, dans, boule och skytte fungerar bra att dela lokaler med. I Nynäshamn delar bågskytteföreningen lokaler med pingis, i Norrtälje med boule och i Nykvarn och Gustavsberg med dans.

Samtidigt tar bågskytteutövning mycket tid i anspråk och träningarna är många gånger fyra timmar långa. Därför kan samlokalisering vara svår och det kan vara att föredra sämre lokaler med fri tillgång framför bättre lokaler som delas med andra.

Nyttjande över kommungränser

Det finns i dagsläget ingen förening i regionen som har en egen anläggning i annan kommun. Däremot består föreningarna av medlemmar från olika

kommuner. Eventuella vinster med samordning mellan kommunerna skulle kunna handla om att dela mer på lokalkostnader.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Den första parasporten var bågskytte. Idrottarna tränar tillsammans med övriga bågskyttar, det finns idag ingen specifik paraträning. Bågskytte lämpar sig väl som idrott för personer med funktionsnedsättning, inte minst för att det är en individuell träningsform.

Det är inte möjligt att erbjuda anpassade anläggningar i regionen i dag. Anläggningen i Högdalen är möjlig, men krånglig, att ta sig in i med rullstol. Parkeringen ligger långt från lokalen. Vid utomhusanläggningen på Östermalms IP saknas toalett anpassad för personer med funktionsnedsättning. I Tyresö saknas helt faciliteter såsom omklädningsrum och toaletter för utomhusträningen.

Den mest lämpliga anläggningen i närområdet finns idag i Södertälje. För att utöka parabågskyttet skulle det behövas tillgänglighetsanpassade anläggningar i regionen för både inne- och utesäsong.

Anläggningar för tävling

För tävlingar utomhus är det sällan ett problem att hitta tillgängliga lokaler, framför allt inte under sommaren. Det går att hyra in sig på en fotbollsplan eller en ridbana. Det viktigaste är att anläggningen är i någorlunda god anslutning till den klubb som arrangerar tävlingen. För tävlingar inomhus är det svårare att få tag på lämpliga lokaler. Många gånger hyr föreningar in sig i sporthallar. Bland annat har Huddingeföreningen arrangerat tävling i Huddinge sporthall. Det har arrangerats SM på Bosön.

5.1.11 Gymnastik

Tillgång till anläggningar i dag

Gymnastikförbundet genomför för tillfället en egen undersökning av tillgång och behov kopplat till anläggningar. Gymnastikförbundet Öst har över 120 föreningar. Det är idag kö till samtliga, bland annat beroende på bristande tillgång till hallar. Behovet av hallar är som störst för trupp gymnastiken. En stor utmaning är behovet av stora förråd för att kunna förvara redskap och annat material som är skrymmande. Flera gymnastikgrenar kräver specialhallar med exempelvis tillgång till grop eller väl tilltagen takhöjd. En stor del av träningen sker i skolhallar där föreningarna ofta behöver köpa in eget material och är beroende av bra relationer till vaktmästare eller liknande för att få tillgång till skolans förråd och utrustning.

Det finns idag fyra specialhallar i Stockholm stad - Engelbrekts hallen, Åkeshovshallen, Mälärhöjdshallen och Enskedehallen. Ingen av dessa är enligt Gymnastikförbundet Öst utan anmärkning. Engelbrekts hallen delas med många andra idrotter och är för trång, Åkeshovshallen är i behov av upprustning, Mälärhöjdshallen har en för liten yta för fristående och Enskedehallen är hårt pressad med många gymnaster på liten yta. I Huddinge, Nacka, Haninge, Järfälla, Sollentuna, Täby, Lidingö, Tyresö, Värmdö och Österåker finns ytterligare specialhallar. Ingen av dem är regionala utan används endast av den egna kommunens föreningar. Förbundet anser att dessa hallar anses behöva byggas ut, rustas upp eller ersättas.

Det byggs förtillfället en specialhall för trupp gymnastik och paragymnastik på Lidingö. Det är Lidingöföreningen GT Vikingarna, med visst stöd från Lidingö stad, som investerar i hallen. Det finns fler exempel på när föreningar själva investerar i nya träningsanläggningar eftersom flera gymnastikföreningar anser att de kommunala besluten tar för lång tid och att de blivit lovade nya hallar som sedan aldrig byggts.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Samlokalisering med vissa andra idrotter som simhopp (dela gropar), Cheerleading och dans är möjlig. Samtidigt är bristen på tillgängliga hallar för gymnastiken så stor att det inte finns behov av eller tydliga vinster med samlokalisering. De specialhallar som finns behöver gymnastiken för eget nyttjande.

Nyttjande över kommungränser

Det finns en del föreningar som nyttjar hallar med tillgång till grop i andra kommuner. Sådant nyttjande är kostsamt för föreningarna.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Paragymnastiken växer mer och mer. I dagsläget finns tolv föreningar inom Gymnastikförbundet Öst som har paragymnastik, varav åtminstone två startade under förra året. Det är betydande att se över hur föreningar som erbjuder paragymnastik är placerade geografiskt så att de inte konkurrerar med varandra. Paragymnastiken tränar över lag i skolhallar och är inte prioriterade för specialhall eftersom de sällan behöver den typen av redskap. Skolhallarna är sällan tillgänglighetsanpassade. Det finns en anpassad hall i Beckomberga och i den hall som byggs på Lidingö görs tillgänglighetsanpassningar. Bland annat planeras färgsättning och synstråk för att göra det enklare för personer med synnedsättning att navigera i lokalerna. Det kommer även finnas möjlighet att lyfta personer med fysisk funktionsnedsättning i sele som sitter fast i taket. Hallen är även planerad utifrån att minimera störningsmoment och är till exempel ljudisolerad.

Anläggningar för tävling

Möjligheterna att arrangera tävlingar med publik är svaga. Hallar med möjligheter är för få och det är många som konkurrerar om de som finns. I Enskedehallen finns redskap och möjlighet att ta in ungefär 500 åskådare, vilket vid större arrangemang många gånger inte är tillräckligt. Eriksdalshallen har

bättre möjligheter för större publik med däremot finns inga redskap på plats. Dessa måste därför alltid fraktas till och från tävlingsarenan.

Det finns önskemål om en evenemangshall som tar cirka 5000 åskådare, vilket krävs för att kunna arrangera europeiska mästerskap. En sådan evenemangshall skulle förslagsvis kunna användas även för handboll, futsal och andra idrotter.

Potential med regional samverkan

Gymnastik är en idrott med många utövare och som finns på många platser. Det råder dock brist på specialhallar som till stora delar är annorlunda än andra sporthallar. Specialhallar för gymnastik skulle kunna vara av intresse för klubbar över hela regionen och då särskilt för föreningar i kommuner som inte kan investera i egen specialhall. Det finns ett stort behov av anpassad hall med kapacitet för fler än 1000 åskådare.

5.1.12 Rugby

Tillgång till anläggningar i dag

Det finns ett tiotal rugbyföreningar i stockholmsregionen uppdelat på Stockholm, Botkyrka och Täby, där Stockholm har den största föreningen. Rugby spelas bäst på naturgräs. Det är möjligt att spela på konstgräs men på grund av tacklingarna behövs stötdämpning i underlaget, vilket inte finns på vanliga konstgräsplaner som används för fotboll. Träning på konstgräs måste därmed ske med vissa begränsningar i utövandet. Även om det finns tillgång till naturgräsplaner är dessa känsliga och behöver vila under perioder och gräset får först bestigas under en viss tid på året när snön är helt borta och gräset blivit starkt, därmed uppstår en begränsning i tillgång till anläggningarna som påverkar säsongen.

I Botkyrka finns den enda rugbyanpassade konstgräsplanen i Sverige. Den är dock en mindre plan och kan bara spelas av barn och ungdomar upp till 18 år.

Anläggningen används främst av föreningen i Botkyrka. Föreningar från andra kommuner använder inte planen även om det har varit uppe för diskussion. I Täby finns en naturgräsplan med bristande faciliteter. Föreningarna i Stockholm har tillgång till två stora naturgräsplaner i Gubbängen, vilket är för lite för att möta föreningarnas behov. Det finns även tillgång till ytterligare planer i Skarpnäck, Stora Essingen och Bromma men samtliga med betydande brister. Det finns efterfrågan om fler planer framför allt för söderortsföreningarna på röd linje.

I hela regionen finns det stora utmaningar att hitta anläggningar för träning under vinterhalvåret. Då är konkurrensen stor om inomhushallar eller vissa konstgräsplaner utomhus. Rugbyföreningarna får ofta enbart tillgång till inomhushallar under sena kvällar, vilket gör det omöjligt för träning för barn och unga. De hallar som är möjliga att boka är oftast små, vilket begränsar möjligheten att träna med boll.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Andra idrotter som också har behov av naturgräsplaner och är möjliga att samlokalisera med är exempelvis cricket och kastgrenar inom friidrotten. Även fotboll går att träna på samma planer som rugby, men fotbollsföreningarna föredrar i regel andra typer av planer, inte minst för att linjerna skiljer sig åt.

Nyttjande över kommungränser

Medlemmarna i föreningarna kommer nästan uteslutande från olika kommuner. Särskilt Stockholmsföreningarna i söderort har ett stort upptagningsområde utanför Stockholms stad. Att medlemmar kommer från andra kommuner upplevs inte minska möjligheterna att boka anläggningar.

Samtliga planer som används idag är byggda av och drivs av kommunerna. Föreningarna hyr planerna av kommunerna. Kommunerna har egna regler och system för uthyrning. I dagsläget är det endast i liten grad som föreningar använder planer över kommungränserna. Hade det funnits konstgräsplaner

avsedda för rugby i någon kommun i regionen hade troligtvis föreningarna flyttat delar av sin träning dit och även landslaget hade lagt sin träning där, om kommunen i fråga godkänt det.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Inom Parasportförbundet finns det rullstolsrugby. Det är dock ingen förening inom rugbyförbundet som idag erbjuder pararugby. Idag beskrivs att Svenska rugbyförbundet har betydande fokus på sin egen överlevnad än på att skapa nya verksamheter. Det finns exempel från andra delar av Sverige på rugby för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Antalet utövare av pararugby upplevs som litet varpå en regional samverkan skulle vara en bra lösning för att starta upp och utveckla denna inom Stockholm.

Anläggningar för tävling

Möjligheten att arrangera tävlingar finns i Gubbängen. Där finns läktare för 300 personer, vilket inte uppfyller svenska rugbyförbundets egna krav på kapacitet om 800 platser vid slutspel, men är oftast tillräckligt. Det finns behov av fler evenemangsarenor. Det finns inga anläggningar för att anordna landskamp. För en sådan anläggning krävs fasta målstolpar och större läktarkapacitet. Den närmsta arenan för landskamp finns i Enköping. Historiskt sett har svenska rugbyförbundet hyrt Kristinebergs IP för SM-finaler och landskamper. Även Stockholms stadion har använts för landskamper. Stadion upplevs dock större än vad som behövs. En mindre arena är därmed av större intresse.

5.1.13 Vattensporter/idrotter på vatten

Tillgång till anläggningar i dag

Studien görs med Förbundet Svemo och deras avdelning för den breda kategorin vattensporter där det inte särskilt ofta finns en fast anläggning. Den omfattar exempelvis segling, kanot, rodd, wakeboard, racerbåt, issegling och långfärdsskridskor.

Segling är den största vattenidrotten. I Stockholm finns mycket vatten men få platser med bra möjligheter för att segla. Saltsjöbaden har den bästa klubbansläggningen. För att öka tillgängligheten behövs fler anläggningar för segling närmare stan samt möjlighet att hyra båtar billigare än idag. Sådana tillgängligare lösningar finns på andra platser i Sverige.

Kanot är också en stor vattenidrott, och det finns ett stort intresse för spontanidrott med kanot. Det finns idag brist på bryggor som är tillräckligt låga och anpassade för att sjösätta kanot, och det är svårt att få tillstånd till förråd och klubblokaler nära vattnet, vilket gör det svårt att starta nya föreningar. Intresset och efterfrågan bland utövare är stort. Brist på anläggningar innebär att föreningarna har svårt att erbjuda plats till nya medlemmar.

Mindre vattensporter är exempelvis rodd, vattenskidor, wakeboard, olika typer av motorsporter, issegling och långfärds-kridskor på naturis. Anläggningar för vattensporter drivs och finansieras nästan uteslutande av föreningarna själva och inte av kommuner.

Alla dessa vattenidrotter nyttjar någon form av redskap (jolle, kajak, wakeboard, osv) som också kan betraktas som en del av anläggningen eftersom det är en förutsättning för att kunna prova på eller att börja med idrotten, särskilt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Ett system för utlåning och hantering av redskap är därför också betydande att tänka på vid utformning av anläggningar och samverkan.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Det finns möjligheter till samlokalisering mellan olika idrotter. Flera vattenidrotter kan ofta kombineras på olika sätt, vissa passar bättre ihop än andra. Segling kan exempelvis kombineras bra med havskajak, kustrodd och större roddbåtar. Kanot kan kombineras med i princip alla vattensporter, isporter och andra konditionsidrotter i naturen. Rodd kombineras gärna med kanot, men funkis också bra ihop med styrketränningslokaler och gym med roddmaskiner.

Vattenskidor och wakeboard kan kombineras med kanot och med motorsporter på vatten. Motorsport på vatten kan ibland kombineras med mindre kanotverksamhet samt med segling.

Utöver bryggor behövs förråd, omklädningsrum och samlingslokaler. Där finns möjlighet att samordna med andra utomhusidrotter som orientering, cykel, skidåkning och traillopning. Det finns exempel i Sverige på när orienterings- och kanotföreningar delar på lokaler och förråd. Den ena föreningen äger anläggningen och den andra hyr in sig.

Nyttjande över kommungränser

I dag ägs anläggningar nästan enbart av föreningarna inom vattenidrotter, kommuner är därför inte involverade. Begränsningar till större nyttjande handlar om föreningarnas resurser. Om kommuner fick upp intresse för att gå in med stöd hade det blivit andra förutsättningar. Det upplevs även kunna utöka barn- och ungdomsverksamheten om föreningen kunde rusta upp anläggningen och utöka lokalerna så att de är mer välkomnande för barn och ungdomar.

Genom att kommuner skulle investera i anläggningar hade kommuner runtom regionen även kunnat samverka genom nätverk där man både erbjuder tillgång till anläggningen och stöttar varandra i driften. Samverkan upplevs som betydande inte minst för att utövandet ofta innehåller ett friluftsmoment med vilja om att upptäcka nya platser. Det är därför vanligt att klubbar och utövare besöker andra anläggningar för att få nya upplevelser.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Idrott för personer med funktionsnedsättning är relativt stor inom flera vattenidrotter, framför allt de där utövaren sitter ned, exempelvis kanot och segling. Den typen av sporter passar bra för personer med funktionsnedsättning i nedre delen av kroppen. I många föreningar finns idrott för personer med funktionsnedsättning integrerad och de har anpassat bryggor med ramper och

räcken med mera. Det finns även både kanoter och segelbåtar som är anpassade för personer med vissa funktionsnedsättningar. Det har gjorts särskilda satsningar på personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Bland annat har det anordnats prova-på-tillfällen.

Anläggningar för tävling

För tävlingar och evenemang används nästan enbart tillfälliga arenor eller vanliga träningsanläggningar utan möjlighet till publik eller större tävlingsområden. Bland annat för seglingstävlingen Gotland Runt byggs evenemangsanläggningen upp årligen ute på Djurgården i Stockholm. För rodd finns en permanent bana på sjön Magelungen som har använts för tex SM, men den har nästan inga publikplatser. Vattenidrotterna drar sällan publik på över 1000 personer. Men det finns exempel från andra städer i Europa där man satsat på anläggningar för vattensport och där evenemangen har relativt stor publik. Liknande satsningar skulle vara intressanta även i Stockholm.

5.1.14 Motocross och snöskoter

Tillgång till anläggningar i dag

Det råder brist på anläggningar för motorcykel och snöskoter i stockholmsregionen. Tidigare fanns en anläggning i Järva. Efter att den la ned finns få alternativ och av de som finns kvar riskerar flera att läggas ned då de inte uppfyller krav kopplat till exempelvis buller. Flera föreningar har svårigheter att utöka verksamheten som ett resultat av bristande tillgång till träningsanläggningar och tider. Möjligheten att bygga nya anläggningar inom regionen är begränsad på grund av platsbrist. Idrotten upplever sig vara åsidosatt då den av vissa kanske inte upplevs vara en "riktig" idrott eftersom man inte rör på kroppen, trots att det är mycket fysiskt krävande.

Anpassningar av anläggningar berör bullervallar och bullerplank, avfallsstationer och tvättanläggning för motorcykel samt traktorer och maskiner för att

fixa till banorna. I framtiden behövs mer anpassade anläggningar i regionen i och med omställningen till eldrivna fordon.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Anläggningen är generellt ganska specifika för idrottens utövande. Det finns samarbete med bilsportförbunden och cykelförbundet gällande samlokalisering. Det har även hänt att banorna öppnats upp för längdskidåkning under vintern. Det finns även potential att samlokalisera med till exempel terränglöping där löparna springer på motorcykelbanorna.

Nyttjande över kommungränser

Föreningarna nyttjar anläggningar utanför kommunens gränser. Det finns ett stort behov hos utövarna att köra på olika banor för att utvecklas, inte minst för elitnivå. Olika struktur och underlag på banor behövs. Föreningar är däremot inte knutna till en viss kommun eftersom utövare kommer från flera olika kommuner. Ibland äger föreningen marken och ibland arrenderas den av kommunen.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Det finns idag ingen idrott för personer med funktionsnedsättning i förbundet. Kartläggning av verksamheten som finns ute bland föreningarna ska påbörjas inom närtid. Förbundet har tagit hjälp av kompetenslyftet för att påbörja kartläggningen.

Anläggningar för tävling

Det finns goda möjligheter att anordna evenemang och tävlingar med publik, och behov av mellanstora arenor upplevs inte som stort. Det är däremot något komplext att anordna tävlingar med publik och det behövs godkännande på grund av säkerhetsrisker samt att tävlingar genererar mer ljud och buller.

Potential med regional samverkan

Motocross och snöskoter är med anledning av yta, buller och miljö begränsade till speciella platser. De anläggningar som finns behöver bevaras för hela regionens utövare. Även nya anläggningar kommer ofrånkomligt att vara av regionalt intresse.

5.1.15 Skateboard

Tillgång till anläggningar i dag

För närvarande finns det i regionen nio föreningar, varav Fryshuset är den största med fler än 4000 medlemmar. Fryshuset har en stor och flera små ramper inomhus. Högdalen, med sin stora anläggning med ramp, pool och fri yta, har fler än 500 medlemmar. Observatorielunden inne i Stockholm city är under vår och höst en populär och bra plats för skateboardaktiviteter i gatumiljö. Under sommarmånaderna är den yta som används för skateboardåkning fylld med vatten. En annan populär skatepark finns i Rålambshovsparken på Kungsholmen. Västerort saknar i stort anpassade anläggningar eller lämpliga platser för skateboardåkning. Det finns en dansaktivitet på skateboard och den kan utövas i sporthallar, men det är svårt att få tider till det. Skateboardåkarna har enkla behov förutsatt att det finns bra gatumiljöer och organiserade parker och ramper.

Det råder högt tryck på de nuvarande anläggningarna, särskilt inom Stockholms stad. Fryshuset är den enda inomhusanläggningen. Trängsel och begränsat utrymme gör det svårt att bedriva seriös träning och tävling där. Det finns en ramp i ett område för spontanidrott i Solna. I Högdalen finns ett större poolområde, miniramp samt ett öppet område för freestyle. Det råder stor brist på streetparker med internationell kvalitet.

För att förstå och tillgodose skateboardkulturens behov bättre behövs förbättrad dialog med kommunerna. Stadsbyggnadsprojekt som gator, torg, parker och skolgårdar behöver anpassas bättre för skateboardåkarnas behov. En enkel dialog skulle kunna förbättra utbudet. Ett samarbete med White Arkitekter

har varit betydande för att utforma inkluderande skateboardparker i samhället, vilket dokumenterats i en rapport som kommuner kan ta del av inför utformning av stadsmiljön.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Inlines och BMX är möjliga att dela ytor och anläggningar med även om det finns skillnader i behov av hinder med mera. Dessa har dessvärre få utövare i regionen. För åkning inomhus behövs egna anläggningar eftersom golv i sporthallar på grund av dess känslighet för skador inte är lämpliga för skateboardåkning. Anläggningar och ytor delas ibland med åkare på kickbike. Kickbike utgör dock ingen idrott eller föreningsverksamhet. Åkmönster med kickbikes är mycket olik skateboarding vilket kan leda till konflikter samt att kickbikes blir förbjudna på området.

Nyttjande över kommungränser

Skateboardkulturen är inte organiserad med kommungränser. En relativt begränsad organisering i föreningar tillsammans med behov av att använda de få anläggningar som finns gör att skateboardåkare kommer från hela regionen för att dra nytta av tillgängliga platser. Det är känt att den kommunala investeringsviljan eventuellt är svagare med anledning av att den skulle vara för åkare från många kommuner, men förbundet känner inte till att den aspekten varit ursprung till problem eller att en satsning uteblivit. Det finns inga interkommunala samarbeten för skateboard i regionen.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Aktiviteter för personer med funktionsnedsättning är individuella och det finns ingen organiserad tävlingsform för skateboardåkare med funktionsnedsättning. Paraskate kommer inom kort att innefattas i förbundstävlingar och de är på gång med att skapa bättre förutsättningar för paraskate i tävlingsform. Förbundet strävar särskilt efter att inkludera åkare med neuropsykiatriska

funktionsnedsättningar. Det planeras även för en särskild satsning mot gruppboenden. I vissa anläggningar köps utrustning in till personer med funktionsnedsättning som har svårt att stå på skateboard utan assistans.

Arena för tävling

Det finns brist på anläggningar för tävlingar med publik. Fryshuset är för trångt och utomhusanläggningarna håller inte tillräcklig standard. En tävlingsanläggning bör vara bra för åkare men det finns ingen fastställd standard som kan beskrivas. Det finns OS-standard finns för vissa grenar men det finns ingen sådan anläggning i regionen idag. OS-standard är inte särskilt uppskattad och inte heller efterfrågad. Den anses vara något för svår för den typiske åkaren. Fördelen med en standardiserad anläggning skulle kunna vara att det blir möjligt att arrangera stora internationella tävlingar.

Potential med regional samverkan

Eftersom ytor och anläggningar nyttjas regionalt finns potential för interkommunal samverkan för att skapa nya dedikerade anläggningar. En särskild anläggning skulle kunna planeras för riktigt bra åkning för den stora gruppen åkare som inte är organiserade samt för organiserad träning och tävling inom föreningsidrotten. En ytterligare potential med regional samverkan är lärandet om hur särskilda anläggningar bör utformas samt hur stadsmiljön kan utformas. Förbundet har för det ändamålet drivit ett projekt tillsammans med White arkitekter och producerat material som går att ta del av och sprida¹¹.

¹¹ <https://whitearkitekter.com/se/nyheter/inkluderande-skateparker-sa-kan-fler-vaga-testa-bradan-i-det-offentliga-rummet/>

5.1.16 Skridsko-, kälk- och rullidrott

Tillgång till anläggningar i dag

Förbundet representerar 11 mindre idrotter inom skridsko-, kälk- och rullidrott. Rollerderby, en del av förbundet, tränar och tävlar i sporthallar med trägolv. Specifika markeringar på golvet är nödvändiga, men tyvärr saknas dessa oftast, vilket skapar utmaningar för de cirka 250 utövarna. Tider i hallarna delas med breddidrotter som basket, innebandy och handboll, vilket skapar konkurrens om tillgängliga tider.

Anläggningsbehovet, särskilt för de idrotter som utövas på is, anses vara påtagligt. Inom skridskosporten finns 50–70 tävlingsåkare samt ett stort antal motionärer. Inom kälksporterna rodel, bob, alpinrodel, naturrodel, sledcross och skeleton finns ett tiotal aktiva.

För skridskosporter som longtrack och shorttrack finns ett antal inomhushallar, dock endast ett fåtal utomhus. Det finns endast en bana för longtrack och det är 400 metersbanan utomhus på Östermalms IP. Anläggningen är mycket väderutsatt. Utomhusanläggningar är öppna för allmänheten, vilket skapar trängsel och försvårar tävlingsinriktad träning. Inomhushallarna för shorttrack saknar oftast adekvat skyddsutrustning såsom exempelvis skyddskuddar. Det är endast anläggningen i Husby som har fullvärdig skyddsutrustning. Skyddsaspekten behöver övervägas och åtgärdas för att främja en lämplig träningsmiljö och göra fler anläggningar fullvärdiga. Trots flertalet anläggningar är tillgången för skridskosporterna, på grund av konkurrens med andra idrotter, låg.

Kälksporterna har begränsade möjligheter i regionen med endast några få övningsbackar och projekt. Naturrodel utövas på Lidingö. För att åka i riktiga banor krävs resor till Lillehammer i Norge eller till Estland.

Möjligheter att samlokalisera med andra idrotter

Skridskosporterna kan dra nytta av samlokalisering med andra isidrotter, framför allt bandy som har större yta jämfört med ishockeyrinkar. Kälksporterna behöver helt egna anläggningar, men det finns möjlighet till samlokalisering i anslutning till andra idrotter som behöver kyla sina ytor. Utanför regionen finns exempel på sådana multianläggningar med gemensamt kylsystem. Exempelen finns i Ruddalen i Göteborg, Stavanger i Norge samt i Karlstad.

Nyttjande över kommungränser

Utövare, förutom inom kälksporten, delar regelbundet anläggningar över hela regionen genom samarbete mellan föreningar. Trots variation i taxor beroende på anläggning och föreningens hemvist, utgör detta inte ett hinder för utövarna. Det finns inget känt interkommunalt samarbete gällande anläggningar.

Idrott för personer med funktionsnedsättning

Kälksportens Parabol är en internationell tävlingsgren och det finns åtminstone en utövare i regionen. Det finns i ett fåtal befintliga anläggningar utrustning för personer med funktionsnedsättning som vill delta i skridskoidrotterna. Utöver den personliga utrustningen behövs inte ytterligare idrottsliga anpassningar i anläggningarna. Däremot behövs mer generella tillgänglighetsanpassningar i många anläggningar. Det pågår ansökningar för projektmedel för ytterligare utveckling för personer med funktionsnedsättningar. Det finns för närvarande ingen tävlingsverksamhet för personer med funktionsnedsättning inom skridskoidrotterna.

Anläggningar för tävling

Det råder inom regionen generell brist på tävlingsarenor med publik för samtliga idrotter inom förbundet. Undantaget är rollerderby som har möjlighet att

konkurrera om tider i sporthallar men dessa är som för andra idrotter begränsade samt kostsamma.

Ytterligare särskilda behov

Kälksporterna saknar anläggningar och en början skulle kunna vara mindre anläggningar för att träna starter samt för att i enklare former kunna prova på till exempel alpinrodel, naturrodel eller sledcross. En sådan anläggning skulle kunna inrymmas i en hall för övriga issporter. Det skulle kunna bidra till viss träning och tillväxt. Det finns exempel på lyckade projekt i Persåsen och Skellefteå.

Skridskosporterna behöver generellt mer tillgänglig tid i befintliga anläggningar alternativt fler anläggningar. Förbättringar som behöver prioriteras för skridskosporterna inkluderar bättre skyddskuddar runt om för skridskoåkarna. Det behövs fler anläggningar med korrekta linjer för rollerderby.

Potential med regional samverkan

Trots att lämpliga ishallar finns på många platser i regionen, är det fortfarande en stor brist på utomhusanläggningar för skridskosporterna. Dessa utomhusanläggningar är högt belastade av allmänheten under vintersäsongen. Följaktligen kan utomhusanläggningar betraktas som en regional angelägenhet som kräver samverkan mellan olika områden. En inomhusbana för longtrack saknas och kan betraktas som en regional angelägenhet.

Anläggningar för kälksporterna skulle med fördel kunna byggas genom interkommunal samverkan. Värt att beakta är att antalet utövare är begränsat i dag.

5.1.17 Kampsport, arena för tävling

Arenor för tävling

För närvarande använder sig kampsporterna i regionen av befintliga arenor såsom Eriksdalshallen, Solnahallen och Brännkyrkahallen. Eriksdalshallen är den anläggning som är mest förknippad med kampsport men den har aldrig varit en uttalad kampsportsarena. Arenornas anses inte vara optimala. Solnahallen är exempelvis känt för att vara kostsam att hyra och Fryshuset, även om det har potential, är inte perfekt anpassat för kampsportsevenemang. Stockholmsmässan och liknande lokaler kan användas i och med att de är flexibla att omvandla för kampsportsevenemang, men processen är krävande och passar inte för mindre eller mellanstora tävlingar. Större arenor som Annexet, Hovet och Avicii Arena används för kommersiella galor men är för dyra för ideella evenemang.

Tävlingsfrekvens och Publikantal

Tävlingar inom kampsport varierar i storlek och omfattning. Från små, intima klubb tävlingar med 50 åskådare och dessa kan i vissa fall genomföras i klubbarnas lokaler. Det är även vanligt med större mästerskap med över 500 åskådare. Utöver det förekommer ofta galor med flera tusen åskådare i publiken. Med 25 olika kampsporter finns en betydande potential för att arrangera tävlingar med publik varje vecka.

Utmaningar Idag

Att arrangera kampsportstävlingar behäftas med många strukturella och praktiska utmaningar med anledning att det inte finns en dedikerad tävlingsanläggning. En jämförelse kan göras med exempelvis handbollen. För att arrangera en handbollstävling kan man hyra Eriksdalshallen, eller liknande arena, och då redan ha all utrustning installerad på plats. Det behövs då inte mycket tid runt om och den bokade tiden kan nyttjas effektivt. Att arrangera motsvarande kampsportstävling kräver betydligt mer omfattande logistik. Inför tävlingen

behöver tung och skrymmande utrustning transporteras. Det handlar om utrustning såsom mattor, plattformar, boxningsringar eller burar.

Med anledning av det behövs i jämförelse med många andra idrotter betydligt längre bokningstider för att tävlingen ska kunna genomföras. Det tar tid att rigga upp och montera ner all utrustning, vilket innebär att man ofta måste boka hallen i flera dagar bara av praktiska skäl. Utrustningen behöver även förvaras när det inte är tävling och kostnaden för det är hög.

Dessa praktiska problem skapar inte bara extra kostnader utan kräver även betydligt mer tid och arbete från arrangörernas sida. Att behöva nyttja hallen fler dagar begränsar även tillgängliga tidsmässiga alternativ när konkurrensen om anläggningarna är hög.

Att sakna en dedikerad tävlingsarena för kampsporter leder således till ökad komplexitet och svårigheter, både ekonomiskt och organisatoriskt. Detta understryker behovet av en dedikerad anläggning som kan möta behoven och kraven hos kampsportsgemenskapen.

Utformning av kampsportsarena

Med relativt enkla innovativa lösningar kan en anläggning, exempelvis sport-hall med normala faciliteter men med utrustning på plats, delas mellan kampsporterna. Det finns många gemensamma nämnare i kampsporterna och mindre kompromisser gör det möjligt att vara yteffektiv men ändå möta en mångfald av behov. En och samma arena kan finnas för kampsporter som utövas liggande, stående, i ring, i bur, på matta eller på golv. En sådan anläggning skulle även kunna delas med många andra idrotter. Utrustning specifik för endast en kampsport tar i regel inte betydande plats och kan kompletteras inför respektive tävling.

För effektivt nyttjande skulle en gemensam arena med rätt fysisk planering kunna erbjuda möjligheter för stort mästerskap alternativt flera mindre tävlingar samtidigt. Den skulle även kunna anpassas för omfattande klubbträning för flera olika klubbar under kvällstid och skolidrott på dagtid. Även

kommersiella evenemang kan ta plats i anläggningen. En dedikerad arena kan även bidra till god stämning och galaatmosfär i tävlingarna.

Genom att samlokalisera kampsportsevenemang med andra idrotter kan kostnader och resurser delas effektivt. Grundläggande faciliteter såsom läktare och förråd är nödvändiga för både kampsporter och andra idrotter, vilket gör en gemensam användning av anläggningar mycket fördelaktig.

Finansiering, Ägande och Drift

En regional tävlingsarena för kampsporter bör ägas av en kommun centralt i regionen alternativt med mycket goda förbindelser med kollektivtrafik. Det bedöms finnas möjligheter till intäkter genom exempelvis galor, andra kommersiella idrottsevenemang samt att idrottsgymnasier som kan använda arenan dagtid.

En skiss på en nationalarena för kampsporter i Stockholm finns och togs fram av Budo och kampsportsförbundet för ett tiotal år sedan. Förslaget är beaktat i den här rapporten.

Potential med regional samverkan

Med anledning av att kampsport lockar över tjugo tusen utövare i regionen och samt saknar en dedikerad tävlingsarena finns sannolikt potential med en regional lösning. Det regionala interkommunala samarbetet kan vara inriktat på både finansiering och föreningars likvärdiga tillgång. En regional arena skulle även kunna fungera som nationalarena för kampsport.

5.1.18 Tävlingsarena för innebandy, basket, handboll och Futsal

Behov av anläggningar för tävling i innebandy, basket, handboll och futsal

Innebandy, Basket, Handboll och Futsal är alla breddidrotter som utövas i sporthallar. De har alla stort behov av inomhusarenor för att kunna tävla med publik. De tre förstnämnda har brist på mellanstora evenemangsarenor för tävling på elitnivå.

Futsal har inte samma behov som övriga tre idrotter av att arrangera matcher på elitnivå och med stor publik. Futsal är däremot i behov av fler hallar för många tillfällen för tävling. Turneringar med många ungdomslag kräver stor anläggning men det går att anpassa mot det som finns tillgängligt. Samtidigt ser fotbollen ett kraftigt växande intresse för futsal från fotbollslag som väljer att spela futsal under vintersäsongen när det för det flesta helt saknas alternativ för fotboll utomhus. Dessutom märker förbundet av ett växande intresse för fler föreningar med futsal som huvudsaklig idrott. Med bättre tillgång till tid i sporthallar skulle futsal kunna växa markant.

Innebandyn är begränsad när det gäller vilka tävlingar de kan arrangera på elitnivå. De är det på grund av bristande tillgång till mellanstora evenemangsarenor. De behöver ofta tacka nej till att arrangera stora matcher och mästerskap i regionen. Tävlingar som de ofta behöver avstå att arrangera är landskamper, distrikts-SM och större cuper. Tillgängliga arenor, exempelvis Eriksdalshallen, är ofta för små för stora turneringar och mästerskap. Nämnd hall är även i behov av uppdateringar för att kunna vara en evenemangsarena med hög standard. I nuläget har Eriksdalshallen exempelvis inte numrering på stolarna och en hel del annat anses vara eftersatt. Avicii Arena och Friends Arena har vid tillfällen använts för evenemang.

För basketen är endast Åkeshovs idrottshall fullt funktionell för stora evenemang och matcher på elitnivå. Det är den enda hallen som har rätt

förutsättningar men publikkapaciteten är begränsad till 1200 personer. Brännkyrkahallen och Fryshuset används också. Behovet av mellanstor evenemangsarena finns med anledning av matcher i högsta serien, SM, Svenska Cupen och andra större cuper. Behovet finns i stort sett varje vecka. Förbundets bedömning är att regionen hade haft ett antal fler dam- och herrlag i elitserien om det funnits arenor för matcherna.

Även handbollen är i behov av mellanstor evenemangsarena för större turneringar och matcher på elitnivå. I regionen finns två lag i elitserien och båda spelar i arenor som bedöms vara undermåliga. Det är Erikssdalshallen och Nacka bollhall som används för matcher i de högsta ligorna. Lagen behöver dispens för att förbundet ska godkänna spel i serien i de arenorna. Även i lägre serier uppfyller inte arenorna vissa av förbundets krav. Landskamper är sällsynta i regionen på grund av bristen på kvalitativa anläggningar. Riktigt stora internationella mästerskap som VM och EM kan anordnas i de stora evenemangsarenorna, men en landskamp är ett för litet evenemang för de arenorna. Brist på mellanstora arenor samt kvalitetsbrister i de som finns anses vara en begränsning för att fler lag i lägre ligor ska kunna avancera. Även om Erikssdalshallen har kapacitet så räcker inte tiderna till för alla som behöver nyttja den eller motsvarande anläggningar.

Önskat läge

Innebandy, basket och handboll är i behov av evenemangsarenor med läktarkapacitet i etapper om 1000, 2500 och 5000 personer. Vilken etapp ett evenemang hamnar på beror på vilken liga och typ av tävling som avses. I vissa fall behövs många läktarplatser för stora mästerskap på hög nivå och i andra fall är det turneringsspel som kräver stor anläggning för många samtidiga lag men inte nödvändigtvis många läktarplatser. Spel på elitnivå, men under den högsta ligan, kräver hög standard och kapacitet men publikmängd i nivå med den lägre etappen.

Kostnad för att nyttja arena för ideellt driven idrott behöver vara begränsad. Av det skälet är nästa steg i storlek på arena, exempelvis Hovet eller Avicii

Arena, inte realistiska alternativ. De stora evenemangsarenorna kostar för mycket och det finns inte heller behov av tillhörande faciliteter som främst är till för kommersiella evenemang.

Baserat på de vidtalade idrotternas behov kan den optimala förutsättningen vara en mellanstor och flexibel evenemangsarena med kapacitet *upp till* 5000 åskådare. Nödvändiga faciliteter att planera tidigt och särskilt för en mellanstor arena specialiserad för just *tävling* är:

- Läktare på båda långsidorna eller runt om
- Flexibilitet i att ändra ytor och läktare
- Generöst med förråd
- Korrekta resultattavlor för de idrotter som är prioriterade
- Flexibel plats för sekretariat anpassat för prioriterade idrotter
- Möjlighet till säkerhetsavstånd runt golvet
- Ljud, ljus och mediaskärmar samt möjlighet att sända ljud och bild live
- VIP-lokaler
- Konferensrum
- Rum för domare respektive dopingkontroller
- Servering
- Platser för försäljning av merch, utrustning med mera
- Närhet till kollektivtrafik och parkeringsmöjligheter
- Centralt

En mellanstor tävlingsarena med kapacitet för 2 500–5 000 åskådare skulle med fördel kunna kompletteras av att i samma anläggning eller i närheten ha tre eller fyra mindre tävlingsarenor för upp till 500 åskådare. Ett sådant komplex skulle kunna ta en stor variation av matcher och turneringar.

Potential med regional samverkan

Den typ av evenemangsarena som efterfrågas för elitidrotten inom innebandy, basket och handboll är sannolikt en kostsam satsning oavsett om det byggs en ny arena eller om en befintlig anpassas. Om efterfrågad anläggning skulle tillkomma skulle även många andra idrotter, exempelvis kampsporter, kunna nyttja samma arena. Behovet i dag är av regional karaktär. Om en anläggning tillkommer ges förutsättningar för fler lag att avancera till högre ligor och med det öka beläggningen när de nyttjar arenan för sina tävlingar. Den här typen av anläggningar är en regional angelägenhet även avseende publikens konsumtion av idrott och annan kultur. Sammantaget motiverar det regionala behovet och den stora utgiften för en värdkommun ett interkommunalt samarbete på regional eller delregional nivå.

5.2 Sammanfattande resonemang om idrotterna

Vi har haft diskussioner med fler än 20 föreningar och förbund som representerar idrotter med relativt få utövare. Totalt har vi täckt ett betydande antal specifika idrotter som kan klassificeras som säsongsidrotter, hallidrotter, bollsporter, kampsporter, friluftssporter, vintersport, rullsporter med mera. Det finns en mångfald av behov och förutsättningar bland de idrotter som vi har samtalat med.

God tillgång till anläggningar för träning

De flesta, men inte alla, har tillgång till ett flertal anläggningar för träning. Anläggningarna har oftast geografisk spridning över flera delar av regionen. Trots tillgång till anläggningar för träning anser många att deras anläggningar är i behov av förbättringar. Många idrotter anser även att de behöver fler eller större anläggningar för att kunna utvecklas. Tillgången till anläggningar blir betydligt mer kritisk när det kommer till tävling.

Behov av mellanstora evenemangsarenor

Många idrotter med relativt få utövare är begränsade från att arrangera större tävlingar inomhus med publik. Det som efterfrågas i det här sammanhanget är mellanstora evenemangsarenor. Mellanstora evenemangsarenor har kapacitet för 1 000–5 000 åskådare på läktare. De mellanstora evenemangsarenor som redan finns är eftertraktade av många. De är oftast reserverade över lång tid av breddidrotter med långsiktiga planer i sina seriespel och turneringar. Det innebär att mindre idrotter som behöver dem för tävlingar som är av mer tillfällig karaktär har begränsad tillgång till dem. Mellanstora populära evenemangsarenor som återkommande uppmärksammas av många idrotter är Ericksdalshallen, Solnahallen, Brännkyrkahallen, Torvalla Sportcentrum och Åkeshovs idrottshall. De större arenorna som Annexet, Hovet och Avicii Arena anses vara allt för kostsamma. Förutom att de är något för stora ingår dessutom kostsamma faciliteter som inte är nödvändiga för ideella idrottsevenemang.

Idrott och anläggningar för personer med funktionsnedsättning

Majoriteten av idrotterna som finns med i studien inkluderar någon form av verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Det kan vara allt från nya innovativa träningsformer att prova på till att utöva idrott inom etablerade grenar i Paralympics. Gemensamt för de flesta idrotter är att det finns ambitioner att utveckla verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Det är tydligt att Riksidrottsförbundet prioriterar det högt och bistår med resurser och kompetens. Det finns även god vilja och förmåga att bistå från kommunerna. De allra flesta alternativ för personer med funktionsnedsättning utövas i samma anläggningar som den idrott de utvecklats från. Den komplettering som behövs för utövandet är personlig utrustning och i vissa fall mindre anpassningar i anläggningen. Anläggningens generella tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är det största potentiella hindret och det är även det vanligast förekommande problemet. Bristerna är kända och åtgärdas steg för steg på

många håll. Det råder stor skillnad mellan gamla och nya anläggningar där de nya håller en betydligt högre standard för personer med funktionsnedsättning.

En utmaning, bland många andra, är att idrott för personer med funktionsnedsättning är en liten verksamhet med för få deltagare. Fåtalet deltagare kan bero på generellt problem med tillgänglighet till, från och inom anläggningar. Det kan även bero på att många satsningar är i sin linda.

Samplanering som strategi

Nästan alla idrotter med relativt få utövare har behov av specifik utrustning eller installationer som inte är så vanliga i de typiska anläggningar som delas med andra. Det gäller såväl idrotter som utövas inomhus som utomhus. En regional strategi kan därför vara att genom samplanering på regional och delregional nivå förstärka tillgången till komplett behov. Samplanering och prioritering kan bidra till koncentration och specialisering i dedikerade anläggningar. Det kan då göras utan att det totala utbudet i regionen behöver vara större.

Svårigheter att bedöma behov – två typexempel

Det är behäftat med utmaningar att med objektivitet och rättvisa, samt viss precision, bedöma vad som är ett behov som behöver tillgodoses.

Det första exemplet - en idrott kan till synes ha tillgång ett bra utbud av anläggningar. De kan samtidigt ha en ouppnådd utvecklingspotential i och med högt tryck från nya som vill komma in i idrotten men som inte får plats med anledning av anläggningsbrist. Det kan även vara fallet att det finns många tillgängliga anläggningar men få eller ingen av dem är komplett för just den idrottens behov. Gymnastik är ett exempel på idrott som stämmer in på båda situationerna. Det finns träningsanläggningar men det behövs fler och mer kompletta för just truppgymnastikens övningar.

Det andra exemplet – en idrott har få eller inga anläggningar. Det finns samtidigt inte tillräckligt många utövare för att med självklarhet kunna förvänta att en kommun, eller ens kommuner tillsammans, ska investera i en anläggning. Här är källsporterna exempel när det saknas anläggningar och det fåtal idrottare som finns i regionen behöver resa långt för att utöva sina idrotter. Anläggningar för källsport är exklusiva för källsporten samt är kostsamma att bygga. En kommun som av olika skäl ändå vill ha en särskild anläggning, som i nuläget har få utövare, är naturligtvis välkommen att förverkliga en sådan plan och med det utöka möjligheterna i idrottens mångfald.

De två typexemplen syftar till att visa svårigheten med att baserat på befintligt utbud hävda en objektivt motiverad grund till att satsa eller inte satsa på en anläggning. Det skulle vara möjligt att ge en större variation av svåra exempel där det går att resonera på många olika sätt baserat på antal anläggningar, antal utövare och tillväxtpotential. Beslut om prioritering av befintlig eller ny anläggning, med eller utan samverkan, baseras på en komplex sammansättning av olika faktorer där befintligt utbud och efterfrågan är en mycket starkt vägande faktor. Andra faktorer som behöver vägas in är exempelvis den specifika anläggningens eller idrottens betydelse för kommunens profil, kostnad i förhållande till nyttjande, anläggningens mervärde i förhållande till att nyttja sämre alternativ och inte minst beslutsfattarens syn på berörda idrotter. Alla dessa faktorer är konkreta men de går endast att fånga i den specifika situationen på den specifika platsen.

Exemplet fler sporthallar och regional strategi för mervärde

I den här studien framkommer att många idrotter har behov av mer tid i befintliga eller bättre anpassade sporthallar. När även breddidrotter utanför den här studien räknas in blir det breda och omfattande behovet av sporthallar tydligt. Förbättringar, planering eller helt nya sporthallar skulle därmed kunna gynna väldigt många idrotter och idrottare.

Sporthallars fundamentala betydelse för idrott i Sverige gör att de finns i stort antal och ofta flera i varje kommun. Sporthallar är därmed en tydlig kommunal

angelägenhet där alla kommuner behöver utgå från sina egna föreningars behov och tillgodose dessa så gott det går. En eller några ytterligare typiska sporthallar i regionen skulle förmodligen omedelbart beläggas med lik verksamhet som den som finns i sporthallarna i dag. Fler sporthallar skulle förbättra situationen för de som kommer in i de nya men de skulle inte nödvändigtvis förändra tillgången markant på regional nivå vare sig i volym eller i förändring för de mindre idrotter som i dag har svårt att prioriteras i de sporthallar som finns.

En strategi för regional samverkan bör därför vara av annat slag än att stimulera bygge av en eller några nya sporthallar som liknar de som redan finns. En regional strategi behöver bidra med ett regionalt mervärde. Det behöver vara en förändring som kommunerna har svårt att åstadkomma var för sig men som är möjligt att kan åstadkomma tillsammans. Därför är det betydande att jobba vidare med de identifierade idrottsliga behov som framkommit i den här rapporten och som kan tillgodoses med regional eller delregional interkommunal samverkan. I nästa kapitel sammanställer vi olika kategorier för prioritering.

5.3 Struktur för att prioritera anläggning med regional samverkan

5.3.1 Kategorisering för regional samverkan

I det förra kapitlet gick vi genom förutsättningar, tillgång till anläggningar samt potential med interkommunal samverkan för idrotter med relativt få utövare. I det här kapitlet kategoriserar vi idrotterna baserade på typ av behov samt vilken typ av samverkan som kan tänkas behövas och varför.

Idrotter, eller grupper av idrotter, kategoriseras här utifrån det som observerats i studien. Det ramverk vi presenterar är tänkt att fungera som en struktur

som vid behov kan kompletteras, reduceras, sorteras eller byggas om baserat på tillgänglig kunskap och sammanhang. Ramverkets kombination av idrottens anläggningsbehov och potentialen i interkommunal samverkan syftar till att underlätta för diskussioner och prioriteringsordningar. Vi ser inte att det är möjligt att göra en objektiv kalkylering för prioritering, exempelvis genom att addera behov på varandra för att till slut skapa en total poäng i ett index. Där emot bör varje behovsfaktor var för sig och sammantaget beaktas i planering, förhandling och beslut.

5.3.2 Olika skäl för att prioritera samverkan

I kategoriseringen finns en viss prioriteringsordning, om man önskar använda den så. Prioriteringen här handlar här om att underlätta för att tillgängliggöra anläggningar som det i dag råder kritisk brist på. Kritisk brist åtminstone om ambitionen är att berörda idrotter ska kunna träna och/eller tävla på ett fullvärdigt sätt. Ett kritiskt behov för vissa idrotter ska dock inte skymma den potential som kan finnas med samverkan för andra idrotter. I de fall samverkan kan förbättra förutsättningar för en idrott så är samverkan alltid nödvändig och effektiv. Se exempelvis samverkansmodellen för Botkyrka skyttecenter där det primära syftet var att rädda anläggningen samtidigt som det redan fanns andra anläggningar. Ett interkommunalt avtal var en bra lösning för det specifika behovet på den platsen och mycket betydande för just de tre kommunernas befintliga föreningar.

Samverkan är naturligt resurskrävande vilket gör att utväxlingen av samarbete över kommungränser behöver ha ett tydligt regionalt eller delregionalt syfte. I grunden behöver syftet vara att erbjuda regionens invånare det som av primärt strukturella skäl är svårt att erbjuda i varje enskild kommun. Det kan handla om finansiella resurser till en stor och kostsam anläggning som kommer att användas kontinuerligt av invånare från hela regionen. Det kan exempelvis vara en evenemangsarena där tusentals av regionens idrottare och publik samlas för större tävlingar och andra event. En motsatt situation, men där det också finns behov av regional samverkan, är när behovet är så litet att

det blir suboptimalt om för många satsar på samma idrott. Vanliga exempel i den änden handlar om idrott för personer med funktionsnedsättning. Det finns då behov av att koncentrera utbudet på färre platser för att kunna samla tillräckligt stora grupper av utövare.

5.3.3 Faktorer i strukturen

I det ramverk som vi presenterar är idrotterna kategoriserade på följande faktorer, som är av betydelse för att bedöma behov av anläggning samt en del annan information:

- Hallidrotter, samt särskilda behov av egna förråd.
- Behov för träning.
- Behov för tävling med publik.
- Behov av mellanstor evenemangsarena med fler än 1000 åskådare.
- Idrott för personer med funktionsnedsättning finns.
- Interkommunal samverkan finns.
- Behov av anläggning exklusiv för den idrotten.
- Behov av omfattande nyinvestering eller ombyggnation av betydande omfattning.
- Behov av samverkan primärt för att fokusera utbudet till dedikerade men i grunden vanligt förekommande anläggningar.
- Behov av samverkansavtal för nyttjande och finansiering.
- Beroende av anläggningar utanför regionen.
- Lämpliga idrotter att samlokalisera med.

Baserat på dessa faktorer och ytterligare beskrivningar som framkommit i samtal med representanter för idrotter har respektive idrotts behov av regional organisering bedömts i tre olika kategorier. Den första handlar om att det saknas anläggning i regionen, den andra om att det finns tydliga fördelar med regional samverkan och den tredje om att regional samverkan förmodligen inte är det mest prioriterade arbetssättet för att tillgodose behov av

anläggningar. Bedömningen motiveras kort i det här kapitlet. Ytterligare information finns i beskrivningen av respektive idrott i tidigare kapitel.

5.3.4 Tre kategorier

Idrotterna har här kategoriserats enligt följande. Fullständig översikt finns i bilaga 1. Översikten i bilaga kan användas för att filtrera, sortera och eventuellt komplettera

Kategori 1 är för idrotter där det saknas anläggningar för tävling, träning eller båda delarna och där samverkan kan underlätta förbättring. Aktivitet förekommer i olika utsträckning även om särskild anläggning saknas. Aktiviteten blir praktiskt och organisatoriskt krävande.

Kategori 2 är för idrotter där samverkan kan förbättra förutsättningarna på utvalda platser som oftast redan finns. Det kan ske genom specialisering eller resursförstärkning. Idrotter och anläggningar i den här kategorin är av karaktären att det inte är förväntat eller ens lämpligt att alla kommuner och relevanta anläggningar ska möta behovet. Att skapa fler anläggningar för dessa idrotter i regionen är önskvärt, men inte kritiskt för att idrotten ska kunna utövas.

Kategori 3 är för idrotter som har tillgång till ett betydande antal egna anläggningar för regelbunden träning och tävling, alternativt nyttjar generella anläggningar på gängse villkor. Att stötta föreningarna med anläggningar bör i hudsak kunna hanteras inom respektive kommun. Interkommunala samverkansavtal kan vara lämpligt när två eller fler kommuner ser rationella behov av det. Att det finns ett flertal anläggningar betyder inte att det finns god tillgång till tider i dessa.

5.3.5 Kategori 1: Idrotter med behov av samverkan för att motverka kritisk anläggningsbrist

Längdskidor, inomhus

Inomhusbana saknas helt. Behovet är stort och det finns många aktiva inom och utanför föreningslivet. Anläggningen skulle bli kommersiellt gångbar samt kunna vara en del av besöksnäringen. Kan samlokaliseras med andra skidsporter.

Backhoppning

Det saknas helt 60 metersbacke. En sådan skulle kunna byggas om det fanns mer offentlig finansiering till anläggningen i Sollentuna. Antalet utövare är i nuläget få. Inget särskilt mervärde med att samlokalisera med andra idrotter.

Rullskidor

Det saknas fullvärdig anläggning samtidigt som det finns ett stort intresse från många intresserade åkare. Kan samlokaliseras med andra rullsporter.

Kampsport, tävling i mellanstor arena

Behov av gemensam arena för tävlingar med publik. Mindre klubb tävlingar i träningslokal fungerar redan i dag men klubbarnas lokaler har mycket begränsad kapacitet. Tävlingsverksamhet med publik är sammantaget betydande frekvent. Många olika kampsporter kan samlokaliseras i samma tävlingsarena, förutsatt grundläggande utbud av gemensam utrustning.

Styrkelyft, tävling

Arena för tävling, med kapacitet för färre än 1000 åskådare. Går att samordna med andra idrotter i sporthall, om det finns eget förråd. Mindre tävlingar i

klubbarnas egna lokaler fungerar i dag men med begränsningar. Kan samlokaliseras med tyngdlyftning och hallidrotter med publik.

Tyngdlyftning, tävling

Arena för tävling, med kapacitet för färre än 1000 åskådare. Går att samordna med andra idrotter i sporthall, om det finns eget förråd. Mindre tävlingar i klubbarnas egna lokaler fungerar i dag men med begränsningar. Kan samlokaliseras med styrkelyft och hallidrotter med publik.

Gymnastik, för tävling

Arena för tävling, med kapacitet för fler än 1000 åskådare. Går att samordna med andra idrotter i anpassad sporthall. Det finns möjligheter för mindre tävlingar i några av de anläggningar som används för träning.

Skridskor, longtrack

Det saknas 400 metersbana inomhus. Den enda 400 metersbana som finns är utomhus, på Östermalms IP, och är starkt begränsad av väder samt högt belagd när den fungerar. Det finns även behov av fler anläggningar utomhus för ett omfattande antal motionärer.

Kälksport

Anläggning saknas helt, men det finns endast ett fåtal utövare i regionen. Kan dela kylsystem med andra is-sporter.

Basket, tävling i mellanstor arena

Behov av tävlingsarena för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker relativt ofta. Kan samlokaliseras med andra idrotter som behöver sporthall med publikkapacitet. Kan på grund av egna linjer och kvalitet på golv inte dela med för många andra idrotter.

Handboll, tävling i mellanstor arena

Behov av tävlingsarena för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker relativt ofta. Kan samlokaliseras med andra hallidrotter men det finns med anledning av klister problem inför att dela med andra.

5.3.6 Kategori 2: Idrotter med behov av samverkan för bättre anläggningar

Längdskidor, utomhus vintersäsong

Det finns i dag ett flertal snösäkrade spår i regionen. Idrottsaktiva åkare samt motionärer nyttjar spåren frekvent och utan begränsning av kommungränser vilket kan motivera finansiellt stöd från flera kommuner. Interkommunal samverkan kan bidra till fler anläggningar eller att göra befintliga mer resursstarka. Anläggningarna är av relevans för flera skidsporter.

Innebandy, tävling i mellanstor arena

Behov av mer anpassade tävlingsarenor för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker några gånger per år. Kan samlokaliseras med andra idrotter i behov av sporthall med publik. Dock inte med för många andra idrotter på grund av behov av egna linjer samt hårt golv.

Alpin skidsport och snowboard

Det finns ett flertal snösäkrade backar utifrån de förutsättningar regionens geografi och klimat tillåter. Backarna är regionala angelägenheter. Det finns behov av regional samverkan är för att koncentrera särskilda grenar såsom hopp, hinder, park, puckelpist med mera till dedikerade platser. Anläggningarna är av relevans för all utförsåkning.

Skateboard

Brist på anläggningar utanför säsong. Fryshuset är den enda anläggningen och den är bra men det är samtidigt trångt. Kommuner behöver samverka mer med idrotten när anläggningar byggs, inklusive om de miljöer som utformas integrerat i den fysiska stadsplaneringen. Med rätt kunskap kan skateboard i högre utsträckning integreras i investeringar i ordinarie planering av gemensamma offentliga platser utomhus. Anläggningarna och platserna kan vara av relevans för BMX och inlines.

Motocross och snöskoter

De får träningen att fungera trots att de har tappat viktig anläggning i Järva. Det är trångt i de anläggningar som används i dag och det hade annars funnits tillväxtpotential. Idrotten är ständigt hotad av regelverk och omgivningens krav. Det finns inget stort mervärde med att dela anläggning med andra idrotter.

Cheerleading

Behovet är tillgång till generella sporthallar med mindre justeringar. Det stora antalet utövare bör motivera och underlätta för särskild utrustning, som inte tar anmärkningsvärt mycket plats. Det är primärt det särskilda golvet som behöver finnas tillgängligt i fler hallar. Kan samlokaliseras med gymnastik och andra hallidrotter.

Vattensporter (Svemo)

Sporterna är naturligt utforskande och därmed inte platsbundna. Med anledning av regionens vattenrika geografi finns många bra platser. Det behövs bättre dialog med kommuner samt vilja att dela med sig av attraktiv mark. Processer om tillstånd är svåra. Förbundet har utvecklat förslag till hur många olika vattensporter kan nyttja platser gemensamt.

5.3.7 Kategori 3: Idrotter med behov av anläggningar där samverkan inte är den primära lösningen

Fäktning

Idrotten har relativt många anläggningar i regionen i dag. De kan samlokaliseras med andra hallidrotter.

Bågskytte

Det finns i nuläget relativt många anläggningar i regionen. Idrotten har tillväxtpotential som dock begränsas på grund av för få anläggningar. De enkla kraven på anläggning gör att föreningens hemkommun bör kunna hjälpa till utan stöd av ytterligare kommuner. Långa träningspass gör att det passar bättre med en egen mindre bra bana än att dela en bättre med andra.

Rollerderby

Idrotten är i behov av sporthallar av vanligt förekommande karaktär och allra helst med golv av trä eller putsad betong. De har relativt få utövare vilket underlättar för flexibilitet att nyttja befintliga anläggningar.

Futsal, tävling i mellanstor arena

Idrotten utövas i sporthall. De har stora tävlingar med många idrottare några gånger per år men då inte med särskilt stor publik. De kan samlokaliseras med andra idrotter i sporthall och med publik, men inte med för många andra idrotter på grund av egna linjer.

Bandy

Det finns i dag flera anläggningar inomhus. De kan samlokaliseras med skridskosporter och konståkning.

Curling

Det finns i dag tre anläggningar, vilket är ett relativt bra utbud för idrotten. Anläggningarna är belägna i nord, väst och syd. De kan dela kylsystem med andra idrotter som använder is.

Skytte

Det finns i dag ett flertal anläggningar runt om i regionen. Botkyrka skyttecenter är en R-anläggning med möjlighet för fler kommuner att ansluta sig och sina föreningar till. Idrotten kan samlokaliseras med dart, bågskytte, boule och skidskytte.

Rugby

Det finns i dag flera platser för träning och tävling. I regionen finns tio föreningar. Idrotten är i behov av anläggningar med naturgräs, vilket det finns få av med anledning av klimatet. Det saknas arena med internationell standard och sådan finns inte i Sverige. De kan samlokaliseras med andra idrotter som är i behov av naturgräs. Cricket samt kastgrenar inom friidrotten är möjliga att dela anläggning med.

Amerikansk fotboll

I regionen finns tolv lag. Idrotten använder fullstora fotbollsplaner, som det finns relativt många av i regionen. De kan samlokaliseras med fotboll och bandy.

5.3.8 Avgränsningar

Ramverket är utvecklat baserat på typiska faktorer som är betydande för tillgång och behov för idrotter med relativt få utövare. Om fokus hade varit på endast breddidrotter eller koncentrerat till särskilda typer av anläggningar såsom simhallar eller ishallar skulle uppsättningen av kritiska faktorer vara delvis annorlunda.

När det finns behov av samverkan mellan kommuner så finns det i de flesta fall även behov av samverkan mellan inom idrotten samt mellan idrott och kommuner. Fokus i resonemangen ligger dock primärt på samverkan mellan kommuner eftersom det är i kommuner de stora och tunga långsiktiga besluten kan fattas. Med anledning av beslutens dignitet och de kommunala budgetarnas demokratiska struktur samt regleringar finns det dessutom anledning att tro att samverkan mellan kommunala huvudmän är betydligt svårare att komma i gång med än samverkan mellan föreningar och förbund.

Idrotternas olika förutsättningar medför att det inte är meningsfullt att göra grova kategoriseringar baserade på typ av idrott såsom skidsport, bollsport, hallsport, förbund eller annan allt för grov och spretig kategorisering. Variationen skulle vara för stor inom varje kategori.

6 Möjliga samverkansmodeller för finansiering

6.1 Introduktion till samverkansmodeller

I det här kapitlet föreslår vi en uppsättning av samverkansmodeller för finansiering. Modellerna är framtagna utifrån det nyttjande och de behov som är förekommande för idrotter som har relativt få utövare i kombination med speciella anläggningsbehov. För dessa idrotter kan interkommunal samverkan vara en framkomlig väg till bättre anläggningar och tillgång till dessa. Modellerna kan även vara relevanta för mellanstora evenemangsarenor. Mer om idrotternas behov av regional samverkan samt kriterier för att prioritera den formen finns att läsa i kapitlet om idrotternas behov.

6.1.1 Legal grund för samverkan och Hamburgundantaget

För kommunerna kan interkommunal samverkan underlätta för att finansiera driften samtidigt som ett samverkansavtal kring det skapar en laglig grund för att upplåta anläggningen för utövare från andra kommuner.

Behovet av samverkansavtal för den lagliga grunden härrör från kommunallagens princip att en kommun i grunden inte får utföra en annan kommuns uppgifter eller subventionera dess invånare. Samtidigt får kommuner enligt upphandlingslagstiftningen inte köpa tjänster av varandra på kommersiell basis. Den typen av transfereringar behöver upphandlas på den offentliga marknaden.

För att underlätta interkommunal samverkan mellan kommuner, om hel eller del av verksamhet, kom år 2017 nya bestämmelser i kommunallagen samt i lagen om offentlig upphandling. Lagarna integrerade *Hamburgundantaget*

som är en rättspraxis från EU-domstolen. För att kommuner ska kunna utföra varandras uppdrag mot ersättning, i enlighet med kommunallagen och upphandlingslagstiftningen, behöver det finnas ett samverkansavtal som säkerställer att följande kriterier i Hamburgundantaget uppfylls.

- Samverkan behöver i avtal och realitet avse att nå *gemensamma mål*. Avtalet får därmed inte ha sitt ursprung enbart i den ena partens behov. Om avtalet rör ett ensidigt behov är det definitionsmässigt inte ett samarbete utan ett köp och ska därmed upphandlas enligt LOU.
- Samverkan kan inte avse stödverksamhet som endast indirekt avser fullgörandet av kommunens uppgift, exempelvis lokalvård eller restaurangverksamhet som då är tjänster som behöver upphandlas.
- Alla samarbetsparter behöver bidra till utförandet av uppdraget. Det krävs dock inte att alla parter bidrar med samma sak eller med lika mycket.
- Ekonomisk compensation mellan parterna får inte avse mer än kostnads-täckning.
- Samarbetet ska endast styras av överväganden som hänger samman med allmänintresset. Det innebär bland annat att privata leverantörer inte får gynnas. Om samarbetet till exempel för med sig att anskaffningar ska göras från privata leverantörer ska de upphandlingarna genomföras enligt lag.

Anläggningar för idrotter med relativt få utövare och speciella behov av lokaler och faciliteter kan anses som allmänna angelägenheter där kommuner har ett tydligt ansvar. Kommunerna äger, enligt undersökning av SKR, cirka 70 procent av fritids- och idrottsanläggningar. Dessutom subventionerar kommuner en stor del av anläggningar som ägs och drivs av föreningar. De privatägda anläggningarna består primärt av ridhus och gym. Således kan idrottsanläggningar i det här sammanhanget anses vara en kommunal uppgift som kan ligga till grund för att mot ersättning dela med andra kommuner.

6.1.2 Organisk utveckling av finansieringsmodeller

Den ursprungliga modellen för interkommunal samverkan med samfinansiering togs fram för R-anläggningen Sollentunahallen 2016. Därefter, och kanske även innan, har det utifrån olika behov, viljor och sammanhang utformats ett antal olika modeller som i det stora hela fungerat bra. Flera modeller finns beskrivna i tidigare kapitel.

Variationen av modeller är nödvändig med anledning av exempelvis idrotters varierande kultur eller olika förutsättningar för att planera vilka som kommer att nyttja anläggningen och hur mycket. Nyttjandet kan vara individuellt eller i lag. Vissa anläggningar, eller platser med samverkansavtal, behöver vara helt öppna för allmänheten.

6.2 Förslag till modeller för ett flertal behov

6.2.1 Ambitioner och kompromisser är nödvändiga för långsiktighet

Baserat på studerade behov, lösningar samt brister har vi utvecklat en uppsättning modeller och principer som ska kunna ligga till grund för flera olika typer av anläggningar och konstellationer. Ambitionen har varit att föreslå modeller som med transparens och förenkling ska sänka trösklarna på kort sikt. Den kortsiktiga förenklingen ska kunna skapa regional långsiktighet för de berörda idrotterna. Allt för utvecklade modeller med hög detaljeringsgrad skulle förmodligen vara svåra att driva fram i regionen. Detaljer och annan anpassning behöver alltid utarbetas i skarpt läge med berörda på aktuell plats.

Självkostnadspris är självklarhet och nödvändigt enligt lag. Exakt vad kostnad och pris ska vara behöver beräknas på ett transparent sätt baserat på den idrott och den anläggning som avses. Det är inte möjligt att bygga generiska

modeller med fasta prislister för de anläggningar det kan komma att handla om. Anläggningarnas typ, storlek, ålder, faciliteter, drift, personal och eventuellt plats skapar en oändlig variation av självkostnadspriser. Prissättning här kan inte jämföras med prissättning för exempelvis utbildning där det finns en helt annan likformighet och standard avseende exempelvis personell resursåtgång och lokaler.

I studerade exempel framkommer att det ibland finns missnöje med orättvisa i samfinansierade anläggningar. Vissa kommuner betalar mer än vad de får ut av det jämfört med andra. Det kan bli så när finansieringen är mer långsiktig än nyttjandet och den kommun som har mer aktiva föreningar, idrottare etcetera får då ut mer aktivitet per krona än andra.

I perspektivet att samverkan enligt Hamburgundantaget ska utgå från att utöva det kommunala ansvaret *med gemensamma mål*, där parterna *inte behöver bidra med samma eller med lika mycket* och där finansieringen *inte ska kunna betraktas som ett köp av tjänster* är inslagen av ojämlig finansiering per nyttjande att betrakta som mer eller mindre oundvikligt. Att det dessutom behöver vara ett långsiktigt åtagande att medfinansiera värdkommunen som tar det största ansvaret flyttar perspektivet än mer från att handla om att betala för en nyttjad tjänst.

Vi har av nämnda skäl behållit långsiktighet och finansiell stabilitet på bekostnad av precision i förslagen. Förutsebarhet och finansiell stabilitet uppskattas särskilt hos värdkommuner i deras budgetering och planering. Även samverkanskommuner föredrar långsiktighet och förutsebarhet i budgeteringen.

För långsiktig acceptans bör fördelningsprinciper ses över med jämna mellanrum, exempelvis årligen.

6.2.2 Modell A1, A2, och A3: Anläggningsbaserad finansieringsmodell med kompletterande fördelning

Den här modellen har en förutbestämd gemensam finansiering av hela anläggningen och tre alternativ för fördelning inom den totala summan. Ytterligare kompletterande fördelningsprinciper kan vara möjliga.

Summan är konstant vilket innebär att om fördelningen baseras på exempelvis nyttjande så kommer ett relativt minskat nyttjande av en kommun leda till ökad medfinansiering för en annan.

Fördelen med den här modellen är att den enkelt kan anpassas till olika sammanhang där det finns en önskad fördelningsnyckel.

A. Fast förutbestämd summa till värdkommunen

En fast överenskommen summa finansieras av samarbetskommuner. Summan skrivs årligen upp i takt med index. Belastningen på respektive samarbetskommun styrs baserat på fördelningsprinciperna 1, 2 eller 3. Sollentunahallen och Kartingbanan bygger på den här modellen.

A1. Postnummerfördelning

Postnummerfördelning innebär att en samverkanskommun betalar sin andel baserad på de invånare som faktiskt nyttjat anläggningen. Fördelningen kan baseras på antal tillfällen, antal individer eller annan fördelning som bygger på den individuella närvaron. Principen är lämplig när det inte på förhand går att bedöma, eller komma överens om, kommunens andel av individer eller föreningar som kommer att nyttja anläggningen. Loggning och uppföljning bygger på att det är praktiskt möjligt. Fördelningen beräknas postumt vilket kan upplevas som rättvist i systemet men svårt att budgetera för samarbetskommunerna. Fördelningen liknar den för Stäkets Kartingbana.

A2. Årsplatsfördelning

Årsplatsfördelning innebär att en samverkanskommun betalar sin andel baserat på antal årsplatser, årskort eller motsvarande förbestämd tillgång till *individuella* platser. Platserna kan vara personliga men behöver inte vara det. Platser kan omfördelas mellan kommuner men den totala finansieringen till värdkommunen är ändå densamma. Fördelningen beräknas på förhand årsvis vilket är bra för budgetering hos alla parter. Det faktiska nyttjandet kan falla ut olika i förhållande till den fördelade medfinansieringen. Fördelningen liknar den för Sollentunahallen.

A3. Föreningsbaserad fördelning

Föreningsbaserad fördelning innebär att en samverkanskommun betalar sin fördelade andel baserat på hur många föreningar och/eller medlemmar dessa har. Respektive kommuns andel kan med fördel justeras årligen. Fördelningen beräknas på förhand vilket är bra för budgetering hos alla parter. Det faktiska nyttjandet kan falla ut olika i förhållande till den fördelade medfinansieringen. Fördelningen liknar den ursprungliga principen i avtalet för Botkyrka skyttecenter.

6.2.3 Modell B: Cricketmodellen

Kommunerna samfinansierar anläggningen årligen med en överenskommen summa. Summan skrivs årligen upp i takt med index. Fördelningen mellan kommuner beräknas på förhand årsvis vilket är bra för budgetering hos alla parter. Det faktiska nyttjandet kan falla ut olika i förhållande till den fördelade medfinansieringen.

Föreningarna betalar för sina bokade tider. Föreningarna har lika tillgång och enhetliga taxor oavsett i vilken av de samverkande kommunerna de har sitt säte. Fördelen med den här modellen är att den stämmer väl överens med gängse drift och bokning av anläggningar för lagidrotter.

6.2.4 Modell C: Kommunstorleksmodellen

Kommunstorleksmodellen innebär att kommuner betalar sin andel baserad på befolkningsstorlek. En kommun sköter driften och de samverkande delfinansierar. Modellen är lämplig i de fall där man inte vet och inte kommer att känna till nyttjandegraden. Modellen kan vara bra för öppna anläggningar som inte är bundna till föreningslivet. Fördelningen beräknas på förhand vilket är bra för budgetering hos alla parter.

7 Idrott för personer med funktionsnedsättning

Det här kapitlet ägnas helt åt regional samverkan för idrott för personer med funktionsnedsättning. Målgruppen och grenarna av idrotten har funnits med tidigare i rapporten som en del i att beskriva idrotternas verksamhet. I det här kapitlet kommer vi först att översiktligt sammanfatta nuläget baserat på samtal med RF-SISU Stockholm, Stockholms Parasportförbund, andra föreningar och flera aktiva kommuner. Därefter kommer vi att föreslå en strategi för regional prioritering av idrott för personer med funktionsnedsättning. Strategin är menad att bäras gemensamt av idrotten och kommunerna och har fokus på anläggningar, aktiviteter inom idrotten samt att skapa bättre förutsättningar för utövare.

7.1 Definitioner och begrepp

Begreppen parasport och paraidrott används som samlingsnamn om och av idrotter och idrottsverksamheter som riktar sig till personer med rörelsenedsättning, synnedsättning och intellektuell funktionsnedsättning. Idrottare med NPF som inte uppfyller kriterierna för intellektuell funktionsnedsättning är inte en del av begreppet, men kan inkluderas i både träning och tävling på olika nivåer inom parasporten och övriga idrottsrörelsen.

Begreppet idrott för personer med funktionsnedsättning används som samlingsnamn när Riksidrottsförbundet arbetar med området. De målgrupper som omfattas av begreppet är personer med syn-, rörelse- eller intellektuell funktionsnedsättning (och ibland NPF) samt personer med hörselnedsättning.

I rapporten använder vi begreppet idrott för personer med funktionsnedsättning. Begreppet är lämpligt eftersom intressenternas ambitioner och därmed

rapporten inkluderar en bredd av funktionsnedsättningar och varierande aktiviteter inom olika idrotter.

7.2 Idrott för målgruppen i regionen

Återkommande begränsningar som framkommer i samtal med representanter sammanfattas i nedanstående områden:

Stor variation gällande tillgång till anläggningar och tillgänglighet inom dem

Liksom för andra idrotter finns en stor variation inom idrott för personer med funktionsnedsättning sett till tillgången till anläggningar. Vissa idrotter har tillfredställande tillgång till anläggningar och tider. De har då snarare utmaningar kopplat till att utöka antalet utövare samt tillgång till tränare och ledare med rätt kompetens. Andra idrott för personer med funktionsnedsättning har däremot mycket begränsad tillgång till anläggningar.

Omfattningen av idrott för personer med funktionsnedsättning i kommunen är inte alltid känd

I intervjuer framkommer att omfattningen av idrott för personer med funktionsnedsättning i kommunen inte alltid är känd. Inte heller hur många som eventuellt åker från den egna kommunen till en annan för att utöva sin idrott. Det är även tydligt att intervjupersonerna upplever att det finns okunskap, både i förninglivet och hos kommunerna, om idrott för personer med funktionsnedsättning och inkludering.

”Vi kan känna till enstaka fall vilka som åker från vår kommun till annan kommun för att utöva paraidrott, men vi har ingen helhetsbild.”

Flera barriärer begränsar möjligheten till delaktighet och inkludering

Flera praktiska barriärer begränsar möjligheten till delaktighet och inkludering. De som nämns i intervjuer är främst den generella tillgänglighetsanpassningen, såsom utformning inne i byggnader samt faciliteter inom eller runtom anläggningen eller tillgänglig information. Utöver det finns begränsningar i och med transporter, specifik utrustning och föreningens samt kommunens möjlighet att bistå med nödvändiga resurser eller tillgänglighetsanpassningar. För transporter är antalet färdtjänsttimmar och anläggningens placering i förhållande till kollektivtrafiken relevanta aspekter.

Stor brist på ledare

En omfattande brist på ledare med rätt kompetenser upplevs vara en begränsning till utövande. Här beskrivs att det ofta är föräldrar eller utövarna själva som behöver ta på sig ledarrollen vilket kan vara en risk för långsiktigheten. Det beskrivs finnas ett stort behov av att kompetensutveckla ledare.

”Det är inte samma förutsättningar att ha ett paralog som ett norm-lag. Fotboll startar upp verksamhet, grupp efter grupp, och föräldrar kan ta på sig ledarskapet och kan avlösa varandra. Paralog är mycket svårare och kräver mer resurser runt om. Det är svårt att ha fem föräldrar som är taggade. Man blir helt slut. Då blir det samlare utbud i träningsledet och engagemanget tunnare ut.”

Kunskap om idrott för personer med funktionsnedsättning och dess behov behöver finnas på fler delar inom kommunförvaltningen

Kunskap kring generell tillgänglighetsanpassning och idrottspecifik anpassning anses behövas på fler delar av kommunförvaltningen än enbart inom kultur- och fritidsförvaltningen. Exempelvis är det betydande att kunskapen finns inom de tekniska förvaltningarna.

Brist på utövare

Samtliga intervjupersoner nämner den generella bristen på utövare. Det upplevs vara svårt att nå ut till målgruppen genom exempelvis prova-på-aktiviteter och att få personer med funktionsnedsättning att börja utöva sporten. Det uttrycks ett stort behov av ökad kunskap och en bred verktygslåda av insatser för att nå och behålla målgruppen.

Det är också betydande att förstå målgruppens heterogenitet och hur det påverkar möjligheten att nå potentiella utövare. Det finns flera undergrupper till målgruppen personer med funktionsnedsättning som exempelvis personer med intellektuell funktionsnedsättning, NPF rörelsenedsättning med mera. Inom varje undergrupp återfinns personer i olika åldrar, från olika socioekonomiska förhållanden med mera. När man arbetar riktat för att nå ut till målgruppen behöver man identifiera på vilka arenor olika undergrupper återfinns och i vilka forum och på vilka sätt det är framgångsrikt att nå ut.

Behovet av samverkan är stort

För att möta några av utmaningarna som listas i punkterna ovan, exempelvis att säkra tillgång till anläggningar, beskrivs behovet av samverkan mellan kommuner, föreningar, Stockholms Parasportförbund, RF-SISU Stockholm, andra nätverk och intresseorganisationer som stort.

”Just när det gäller parasporten så kommer inte alla idrotter att kunna finnas i varje kommun. Vi måste samverka regionalt för att skapa helhet för målgrupperna.”

Det är flera respondenter som nämner vikten av RF-SISU Stockholm och Stockholms Parasportförbund som aktörer för kunskapsspridning och samordning. Stockholms Parasportförbund upplevs exempelvis bidra med stort stöd för kommuner att slussa identifierade utövare till intressant idrott samt för att säkerställa samordning av idrott för personer med funktionsnedsättning så att föreningar kan få ihop en större mängd deltagare och inte skapa en konkurrenssituation som missgynnar eller utmanar utövandet.

Utöver att diskutera idrottens begränsningar och utmaningar har vi tillsammans med intervjupersoner samtalat kring möjligheter att öka förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att utöva idrott. Att bedöma från det som framkommit i intervjuer behöver en framtida strategi inom idrott för personer med funktionsnedsättning angripa två övergripande delar:

1. Skapa bättre förutsättningar för utövande av idrott för personer med funktionsnedsättning.
2. Utöka antalet utövare inom idrott för personer med funktionsnedsättning.

1: Skapa bättre förutsättningar för utövande av idrott för personer med funktionsnedsättning

Gällande anläggningar handlar det dels om att *öka tillgängligheten* genom att utveckla nya anläggningar eller rusta upp befintliga. Det berör både idrotts-specifika behov samt generella anpassningar av lokalen för tillgänglighet till byggnaden och tillhörande faciliteter. Anpassningar berör både "hårda" och mer "mjuka" värden. De mer hårda värdena berör exempelvis bättre och anpassat golv, linjer och mål, högre värme i lokalen och större förrådsutrymmen och omklädningsrum samt andra faciliteter. De mjuka värdena handlar istället om anpassningar i termer av tillgänglighet till vaktmästare på plats i lokalen (som exempelvis skulle underlätta för synnedsatta under deras första besök i lokalen) samt möjligheter att skicka textmeddelanden till anläggningen utöver att kunna ringa (som exempelvis möjliggör kommunikation för hörselnedsatta). Mjuka värden berör även tillgång till tillgänglighetsbeskrivningar för anläggningen och som går att ta del av på förhand.

Utöver att öka tillgängligheten specifikt kopplat till anläggningen handlar det också om att *öka tillgången* till anläggningar. Det berör exempelvis tillgång till tider för träning och tävling samt det geografiska läget. Om en ny anläggning ska byggas eller en befintlig anläggning ska rustas upp, hur ser möjligheterna ut att ta sig dit? Vart finns målgruppen idag och hur tillgänglig blir

anläggningen med färdtjänst och kollektivtrafik? Det är av stor vikt att fundera på vilket sätt som anläggningens geografiska läge utgör ett hinder eller möjlighet till utövande.

Utrustning

En stor del av förutsättningarna för utövande av idrott för personer med funktionsnedsättning är kopplat till tillgången till anpassad utrustning. Det kan ofta bli en dyr historia för den enskilda individen när hen ska bära kostnader för specialutrustning och samtidigt stå för kostnader för transport och medlemsavgift till föreningen. I intervjuer uttrycks att det borde finnas möjligheter att utveckla en samordning mellan föreningar och/eller kommuner där man delar på utrustning. En begränsande faktor i detta är att utrustningen ofta är personlig.

"Att dela utrustning behövs åtminstone för nybörjarverksamhet där man behöver kunna prova utan att köpa eget. Vi måste mobilisera för att prova på. Men det kostar pengar och tar plats."

"Önskvärt vore att ordna en samlingsplats av utrustning för funktionedsatta, båda fysiska och intellektuella."

Ledarskap

Något som återkommer i intervjuer är att förutsättningar för utövande också kräver tillgång till ledare med rätt kompetens, vilket det idag råder brist på. För idrott för personer med funktionsnedsättning är det särskilt betydande att det finns en stabilitet i ledar- och träningsgrupper. Det finns ibland behov av högre tränartäthet. Det ges uttryck för behov av kompetensutveckling. Det kan finnas möjligheter att samverka kring ledare.

”Finns bra förutsättningar om man kan samarbeta gällande ledare. Svårt att rekrytera ledare idag. Ideella ledare är nästan borta. Föreningar som har anställda ledare är de som överlever. Det är svårt att hitta ideella ledare för gruppen paraidrottare. Det vore fördelaktigt att dela på träningsstider, material, resor, ledare, med mera.”

”En betydande svårighet är bristen på kompetenta och tecken-språkiga ledare, vilket försvåras av att många av dem bor långt ifrån träningsanläggningarna där vi bedriver vår verksamhet. Vår verksamhet är starkt beroende av de få ideella ledare vi har, vilket ofta resulterar i överansträngning för dem och ibland nödvändigheten att avveckla vissa idrotter på grund av ledarbrist.”

2: Utöka antalet utövare inom idrott för personer med funktionsnedsättning

I samtliga intervjuer såväl med förenings- och förbundsrepresentanter som med kommuner framkommer att antalet utövare inom idrott för personer med funktionsnedsättning är få och att det är en utmaning att nå och locka fler till att utöva idrott. Prova-på-aktiviteter som idag genomförs i bred uträkning, både av kommuner och förbund, lockar sällan många och än färre blir sedan medlem i en förening.

”Det är en utmaning för målgruppen att ta sig till nya aktiviteter. Många behöver färdtjänst och kanske har de haft en jobbig dag innan.”

För att nå ut till en större målgrupp finns det sammanfattningsvis tre punkter som flera intervjupersoner tar upp i intervju. Dessa är:

- Betydelsen av det geografiska läget – en närhetsprincip
- Öka föräldrars engagemang
- Mer marknadsföring i fler kanaler.

Vikten av det geografiska läget – en närhetsprincip

Det geografiska läget beskrivs som betydande. Har du nära till din idrott är sannolikheten större att du kommer utöva den. Närheten till anläggningen måste dock ställas i relation till möjligheten att upprätta en anläggning med de rätta anpassningarna samt att samordna föreningarna så att de inte konkurrerar ut varandra. I studien framkommer behov av att skapa fler eller nya kluster eller nätverk av kommuner som ligger nära varandra geografiskt, alternativt bredare regional samverkan i noder. Mycket små idrotter kanske behöver samverkan över hela regionen medan bredare sporter med fler utövare i huvudsak kan gynnas av samverkan med närliggande kommuner.

”Nästa steg kan vara att man gör kluster av kommuner som är nära varandra. Exempelvis ett kluster av Haninge, Nacka och Tyresö som kan träffas och prata anläggningsfrågor. Ibland räcker det med att vissa kommuner som ligger närmare varandra samverkar. Att samverka hela norrort eller söderort kan vara för stora områden.”

Öka föräldrars engagemang:

Kunskap och engagemang hos föräldrar uppfattas som betydande för att både prova på en idrott och för att fortsätta utövandet.

"Vi behöver lägga vikt på hur man entusiasmerar föräldrar att ta med sina barn på prova på aktiviteter."

Mer marknadsföring i fler kanaler

Det anses finnas behov av att nå ut till målgruppen genom nya och fler kanaler. För det behövs en analys av var målgruppen och olika undergrupper befinner sig idag och vilken marknadsföring som fungerar eller inte.

Det lyfts även att marknadsföringen hade kunnat gynnas av om lag och aktiviteter haft ett ord i sig, såsom exempelvis "para", för att synliggöra att sporten är utformad och anpassad för personer med funktionsnedsättning.

"Kommunerna besitter fantastiska plattformar för att sprida kunskap om dövidrotten och förbättra tillgången till idrottshallar och skolhallar. Genom att säkerställa att informationen når ut på ett effektivt sätt kan vi nå ännu fler vuxna döva samt barn och ungdomar med hörselnedsättning som går i integrerade skolor utan kännedom om vilka möjligheter eller alternativ som finns tillgängliga för dem. Genom att samarbeta med kommunerna kan vi skapa en mer inkluderande och tillgänglig idrottsmiljö för alla."

7.3 Förslag till regional strategi för idrott för personer med funktionsnedsättning

Den studie som gjorts inom uppdraget visar att det finns god vilja och höga ambitioner bland kommuner, förbund och föreningar. Det finns samtidigt osäkerhet och okunskap om vad som kan och behöver göras för målgrupperna. Vissa idrotter har etablerade idrotter med tävlingsverksamhet på internationell nivå medan det mesta som sker i regionen är försök att starta upp nya aktiviteter och mobilisera deltagare.

De initiativ som tas och de aktiviteter som pågår är av mycket varierande art. Så är det eftersom det utgår från vad som är möjligt på den aktuella platsen och vad som efterfrågas. Verksamheterna präglas av vilja, kreativitet och entreprenöriellt förhållningssätt.

Kombinationen av ständig utveckling inom idrotterna, olika målgrupper av personer med funktionsnedsättning och behovet av befintliga lämpliga anläggningar gör att det finns mervärde och nödvändighet för kommuner och idrottsrörelsen att jobba tillsammans över kommungränserna. Alla parter behöver ta vara på den kompetens och de resurser som finns i regionen i sin helhet. Många kommuner är för små för att bygga nödvändiga strukturer och kompetens inom sina egna gränser. Att det är svårt att samla tillräckligt många deltagare för att skapa kontinuitet i idrotterna talar ytterligare för att idrott för personer med funktionsnedsättning bör utvecklas regionalt och delregionalt.

För att optimera den regionala utvecklingen behövs förutom resursallokering och delade resurser även gemensamma regler och principer för att sänka betydelsen av kommungränserna. I det ingår att fastställa en långsiktig ambition att uttalat prioritera idrott och anläggningar för personer med funktionsnedsättning.

Med den bakgrunden och motiveringen är strategin inriktad i två spår:

1. Interkommunal principöverenskommelse för idrott för personer med funktionsnedsättning
2. Insatser för att mobilisera fler utövare

Båda spåren är utformade för att kunna vara gemensamma för många parter, idrotter och målgrupper. De ska stimulera såväl nya som gamla initiativ. De ska med den vidden och öppenheten samtidigt vara tillräckligt konkreta för att skapa riktning och skillnad. Den strategiska nivån här är att med strategin *skapa aktiviteter för att motverka strukturella hinder, underlätta tilldelning av resurser, kompetensutveckla och kommunicera.*

Förslaget till interkommunal principöverenskommelse är, med undantag för mindre justeringar, sedan tidigare framtagen av RF-SISU Stockholm och Stockholms Parasportförbund. Förslaget har inom det här uppdraget diskuterats i en workshop med nämnda organisationer samt ett flertal kommuner och föreningar. Diskussionerna och workshopen syftade till att ta fram förslag till hur principöverenskommelsen och övriga delar av strategin ska förankras och realiserar i regionen.

7.3.1 Interkommunal principöverenskommelse för idrott för personer med funktionsnedsättning

Följande åtta punkter kan motverka de vanligast förekommande strukturella hindren, frigöra resurser samt fastställa målgruppen som särskilt prioriterad.

1. Kommuner i Stockholms län verkar för att föreningsbidrag, tillgång till kommunalt ägda anläggningar samt andra kommunala subventioner ska vara åldersfria för idrott för personer med funktionsnedsättning.
2. Kommuner i Stockholms län verkar för att ge föreningsbidrag, tillgång till kommunala anläggningar samt andra kommunala subventioner till idrott för personer med funktionsnedsättning med anknytning till kommunen, oavsett andel deltagare som bor i kommunen.¹²
3. Kommuner i Stockholms län verkar för att revidera sina regelverk för att regionala verksamheter för personer med funktionsnedsättning ska få dispens när de vid behov bokar en idrottsanläggning hos annan kommun än där föreningen har sitt säte.
4. Kommuner i Stockholms län fortsätter arbetet för att i samverkan med idrottsrörelsen göra fler idrottsanläggningar tillgänglighetsanpassade.
5. Kommuner i Stockholms län informerar om idrottsaktiviteter och anläggningar med god tillgänglighetsanpassning på den kommungemensamma webbplatsen Fritidsnätet.¹³
6. Kommuner i Stockholms län gör en särskild bedömning för att prioritera idrott för personer med funktionsnedsättning när de ansöker om tider i idrottsanläggningar.
7. Kommuner i Stockholms län ger idrott för personer med funktionsnedsättning möjligheten att nyttja idrottsanläggningar utifrån deras behov och idrott till lägsta möjliga taxa oavsett parametrarna i kommunens fördelningsprinciper.
8. Kommuner i Stockholms län subventionerar färdtjänst till idrottsaktiviteter utanför individens eventuella begränsning av antal resor inom färdtjänsten.¹⁴

¹² Förslaget är ändrat efter workshop 7 mars.

¹³ Förslagen har tillkommit efter workshop 7 mars och är därmed inte diskuterade med expertis.

¹⁴ Förslagen har tillkommit efter workshop 7 mars och är därmed inte diskuterade med expertis.

Kommentarer till principöverenskommelsen

Skrivningen i punkt 2 är med anledning av att många kommuner kräver att 50 procent eller fler av utövarna ska vara skrivna i kommunen för att föreningen ska få ta del av kommunalt stöd. Inom idrott för personer med funktionsnedsättning behöver deltagare aktivt mobiliseras från hela eller delar av regionen för att bli tillräckligt många på både kort och lång sikt.

Prioriteringen enligt punkt 5 görs redan för anläggningar i ett flertal kommuner. Prioritering framför andra görs i både lång och kort planering med syftet att förenkla för idrotten genom att erbjuda bra tider och i flera fall längre tider eller större ytor än gängse rutiner.

7.3.2 Aktiviteter för att förankra och realisera principöverenskommelsen

För att förankra och realisera principöverenskommelsen behöver ett traditionellt kommunikationsarbete göras.

Bärare av strategin bör initialt vara RF-SISU Stockholm tillsammans med expertstöd från Stockholms Parasportförbund och Dövidrotten. Specialidrottsförbund och lokala föreningar med verksamhet för målgruppen bör engagera sig för att förankra överenskommelsen i enskilda kommuner. Det kan finnas fördelar med att en dialog förs direkt mellan idrottsrörelsen och politiker.

Ett första steg behöver vara en lansering med informationsträff och tillhörande marknadsföring i sociala medier och andra kommunikationskanaler samt befintliga nätverk. RF-SISU Stockholm bör använda chef och styrelse i kommunikationen med förtroendevalda i kommunerna.

Förvaltningschefer och andra tjänstepersoner inom primärt FSKF med tillhörande nätverk har de starkaste positionerna för att sprida information inom de kommunala förvaltningarna och nämnderna. I de processerna bör lokala råd och samordnare inom funktionshinderområdet informeras och engageras.

RF-SISU Stockholm och FSKF bör ha återkommande avstämningar för att bedöma utvecklingen och utifrån det prioritera nya initiativ och eventuellt revidering av principöverenskommelsen.

All kommunikation bör präglas av kunskap om behov och nytta av att underlätta för regional organisering för idrott för personer med funktionsnedsättning.

En målsättning bör vara att ett antal kommuner antar principöverenskommelsen på politisk nivå inom exempelvis ett år. Med de kommunerna som föregångare kan överenskommelsen visa sig medföra praktisk nytta samt få hög status och trovärdighet.

7.3.3 Insatser för att mobilisera fler utövare

Det andra spåret i strategin för idrott för personer med funktionsnedsättning handlar om att fler personer med funktionsnedsättning ska aktiveras inom idrotten. Förutom de individuella fördelarna med aktivitet är ökat antal en förutsättning för att på såväl kort som lång sikt utveckla ledare, föreningar, grupper och anläggningar. Fler aktiva utövare är även förutsättning för ökad närhet till anläggningar. Insatserna för att mobilisera fler utövare behöver göras relaterat till utövare, ledare och anläggningar.

Kontakt med utövare

Framgångsrika exempel på att mobilisera utövare är att informera via skolor, vårdnaden och föreningar där målgrupperna finns i högre utsträckning än på andra platser. RF-SISU Stockholm, Stockholms Parasportförbund, Dövidrotten och FSKF bör samarbeta för att periodiserat i en flerårsplan informera i geografiska kluster. Intensiteten i och med periodiserad kommunikation och tillhörande aktiviteter att prova på kan skapa en starkare kommunikation jämfört med en kontinuerlig och mer utspridd sådan. En flerårsplan med arrangemangscyklar kan bidra till organisatorisk uthållighet för helheten och mindre personberoende.

Marknadsföring via sociala medier kan i högre utsträckning trimmas för att nå målgrupperna och i förekommande fall deras anhöriga samt assistenter. Regionens storklubbar inom olika idrotter, exempelvis AIK, Hammarby IF och Djurgårdens IF, bör bidra med sin mycket starka genomslagskraft i sina kanaler.

Resultat av marknadsföring för fler idrottare bör utvärderas för att kunna optimeras kontinuerligt.

Fler ledare och funktionärer

Att leda idrott för personer med funktionsnedsättningar kräver mer resurser än andra grupper. Det krävs mer tid, fler personer och delvis annan kompetens. Kommuner bör därför dubblera den finansiella ersättningen till föreningars aktiviteter för målgrupperna. Det skulle kunna kompensera för nödvändig ökad resursåtgång.

Stockholms Parasportförbund bör fortsätta sin satsning på att mobilisera och kompetensutveckla ledare. Det nationella förbundet har en pågående satsning där de mobiliserat 30 ledare i regionen och 120 i riket.

RF-SISU Stockholm, Stockholms Parasportförbund och Dövidrotten bör marknadsföra behovet av ledare även utanför idrottsrörelsen. Som exempel har en förening i Järfälla mobiliserat äldre i andra delar av föreningslivet.

Uppmärksamma anläggningar

Anläggningar kan vara särskilt lämpliga avseende generell tillgänglighetsanpassning och specifik utrustning. Kommunerna äger och driver de flesta anläggningar som förekommer i sammanhanget. För att öka den regionala kännedomen om ändamålsenliga anläggningar bör alla kommuner i regionen säkerställa att dessa är uppmärksammade på den kommungemensamma webbplatsen www.fritidsnatet.se samt på Parasportförbundets www.parame.se. Fritidsnätet är en kommungemensam plattform för att hitta anläggningar och

fritidsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning. Webbplatsen har funktioner för att filtrera och sortera baserat på typ av funktionsnedsättning, geografi, typ av anläggning med mera. Parame är Parasportförbundets webbplats för att annonsera idrottsaktiviteter för målgruppen. RF-SISU Stockholm, Stockholms Parasportförbund och Dövidrotten bör årligen säkerställa att verksamhet och anläggningar som de har kännedom om publiceras på de ändamålsenliga plattformarna.

Bilaga 1. Idrotter och kategorier

På följande sidor finns sammanställning av idrotter tillsammans med de faktorer som bedömts relevanta för utredningen och som kan användas för att prioritera regional samverkan. Mer omfattande och idrottsspecifik beskrivning återfinns i kapitel 5. Formatet syftar till att kunna skapa listor, rangordna, filtrera, ändra, addera fler kolumner med mera. Ett sådant arbetssätt förenklar och skapar dynamik i det komplexa sammanhanget. I dialog och förhandling är det lämpligt att prova, ompröva och anpassa för sammanhanget.

Kategori 1 (sida 1 av 2): Idrotter med behov av samverkan för att motverka kritisk anläggningsbrist

	Kommentar om prioritering av samverkan	Kategori 1-3	Kategori 1. Anläggning för tävling saknas	Kategori 1. Anläggning för träning saknas	Kategori 2. Samverkan primärt för att fokusera utbudet till dedikerade men vanligt förekommande anläggningar	Kategori 3. Har flertal egna anläggningar för träning och tävling alternativt nyttjar generella anläggningar på gångse villkor	Idrott i sporthall	Förråd i sporthall kan skapa markant positiv förflyttning	Behov av enpassad tävlingsarena med kapacitet för +1 000 åskådare	Idrott för personer med funktionsnedsättning finns	Anläggning exklusiv för den idrotten	Anläggnings behovet föranleder omfattande investering	Är i dag beroende av anläggningar utanför regionen	Kan samlokalisera med andra idrotter
Längdskidor, inomhus	Inomhusbana saknas helt. Behovet är stort och det finns många aktiva inom och utanför föreningslivet. Anläggningen skulle bli kommersiellt gångbar samt kunna vara en del av besöksnäringen.	1	✓	✓						✓	✓	✓	✓	Andra skidsporter.
Backhoppning	Det saknas helt 60 metersbacke. En sådan skulle kunna byggas om det fanns mer offentlig finansiering till anläggningen i Sollentuna. Antalet utövare är i nuläget få.	1	✓	✓							✓	✓	✓	Ej aktuellt.
Källksport	Anläggning saknas helt, men det finns endast ett fåtal utövare i regionen.	1	✓	✓						✓	✓	✓	✓	Dela kylsystem med andra issporter.
Skridskor, longtrack	Det saknas 400 metersbana inomhus. Den enda 400 metersbana som finns är utomhus och är starkt begränsad av väder samt högt belagd när den fungerar. Det finns även behov av fler anläggningar utomhus för ett omfattande antal motionärer.	1	✓	✓						✓				Bandy och konståkning.
Rullskidor	Det saknas fullvärdig anläggning samtidigt som det finns ett stort intresse från många intresserade åkare.	1	✓	✓						✓	✓	✓		Rullsporter.

Kategori 1 (sida 2 av 2): Idrotter med behov av samverkan för att motverka kritisk anläggningsbrist (för tävling)

	Kommentar om prioritering av samverkan	Kategori 1-3	Kategori 1. Anläggning för tävling saknas	Kategori 1. Anläggning för träning saknas	Kategori 2. Samverkan primärt för att fokusera utbudet till dedikerade men vanligt förekommande anläggningar	Kategori 3. Har flertal egna anläggningar för träning och tävling alternativt nyttjar generella anläggningar på gängse villkor	Idrott i sporthall	Förråd i sporthall kan skapa markant positiv förflyttning	Behov av enpassad tävlingsarena med kapacitet för +1 000 åskådare	Idrott för personer med funktionsnedsättning finns	Anläggning exklusiv för den idrotten	Anläggningsbehovet föranleder omfattande investering	Är i dag beroende av anläggningar utanför regionen	Kan samlokalisera med andra idrotter
Kampsport, tävling i mellanstor arena	Mindre klubb tävlingar i träningslokal fungerar redan i dag men de är mycket begränsade i kapacitet. Tävlingsverksamhet med publik är sammantaget mycket frekvent.	1	✓				✓	✓	✓	✓				Många samtidiga kampsporter, förutsatt grundläggande utbud av gemensam utrustning.
Styrkelyft, tävling	Behov av arena för tävling, men under 1000 åskådare. Går att samordna med andra idrotter i sporthall, om det finns eget förråd. Mindre tävlingar i klubbarnas egna lokaler fungerar med begränsningar.	1	✓				✓	✓		✓				Tyngdlyftning och hallidrotter med publik.
Tyngdlyftning, tävling	Behov av arena för tävling, men under 1000 åskådare. Går att samordna med andra idrotter i sporthall, om det finns eget förråd. Mindre tävlingar i klubbarnas egna lokaler fungerar med begränsningar.	1	✓				✓	✓						Styrkelyft och hallidrotter med publik.
Basket, tävling i mellanstor arena	Behov av tävlingsarena för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker relativt ofta.	1	✓				✓		✓	✓		✓	✓	Sporthall med publik, men inte för många andra idrotter p.g.a. egna linjer och kvalitet på golv.
Handboll, tävling i mellanstor arena	Behov av tävlingsarena för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker relativt ofta.	1	✓				✓		✓	✓		✓	✓	Hallidrotter men det finns problem med att dela med andra med anledning av klister.
Gymnastik, tävling i mellanstor arena	Behov av arena för tävling och med kapacitet för fler än 1000 åskådare. Träning i specialhallar för gymnastik samt sporthallar med idrottsspecifika kompletteringar. Fler än 100 föreningar, många med lång kötid för att bli ny medlem. Gymnastik kan dela anläggning med andra men kan även belägga specialhallar med egen aktivitet. Fler än tio specialhallar i regionen. Stort antal föreningar och utövare i regionen. Anläggningar för träning bör primärt hanteras inom föreningarnas hemkommuner.	1	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓		Cheerleading och simhopp.

Kategori 2: Idrotter med behov av samverkan för bättre anläggningar

	Kommentar om prioritering av samverkan	Kategori 1-3	Kategori 1. Anläggning för tävling saknas	Kategori 1. Anläggning för träning saknas	Kategori 2. Samverkan primärt för att fokusera utbudet till dedikerade men vanligt förekommande anläggningar	Kategori 3. Har flertal egna anläggningar för träning och tävling alternativt nyttjar generella anläggningar på gängse villkor	Idrott i sporthall	Förråd i sporthall kan skapa markant positiv förflyttning	Behov av enpassad tävlingsarena med kapacitet för +1 000 åskådare	Idrott för personer med funktionsnedsättning finns	Anläggning exklusiv för den idrotten	Anläggningsbehovet föranleder omfattande investering	Är i dag beroende av anläggningar utanför regionen	Kan samlokalisera med andra idrotter
Längdskidor, utomhus vintersäsongs	Det finns i dag ett flertal snösäkrade spår i regionen. Idrottsaktiva åkare samt motionärer nyttjar spåren frekvent och utan begränsning av kommungränser vilket kan motivera finansiellt stöd från flera kommuner. Interkommunal samverkan kan bidra till fler anläggningar eller att göra befintliga mer resursstarka.	2	✓		✓					✓	✓		✓	Andra skidsporter.
Innebandy, tävling i mellanstor arena	Behov av tävlingsarena för tillväxt på elitnivå. Tävlingar med stor publik sker några gånger per år.	2			✓		✓		✓	✓		✓	✓	Sporthall med publik, egna linjer samt hårt golv.
Alpin skidsport och snowboard	Det finns ett flertal snösäkrade backar utifrån de förutsättningar geografi och klimat tillåter. Behov av regional samverkan är för att koncentrera särskilda inriktningar såsom hopp, hinder, park, puckelpist med mera till dedikerade platser. Backarna är regionala angelägenheter.	2			✓					✓	✓		✓	All utförsåkning.
Skateboard	Brist på anläggningar utanför säsong. Fryshuset är den enda anläggningen och den är bra men det är samtidigt trångt. Kommuner behöver samverka mer med idrotten när anläggningar byggs, inklusive om de miljöer som utformas integrerat i den fysiska stadsplaneringen. Med rätt kunskap kan skateboard i högre utsträckning integreras i investeringar i ordinarie planering av gemensamma offentliga platser utomhus	2			✓					✓	✓			BMX och inlines.
Motocross och snöskoter	De får träningen att fungera trots att de har tappat viktig anläggning i Järva. Det är trångt i de anläggningar som används i dag och det hade annars funnits tillväxtpotential. Idrotten är ständigt hotad av regelverk och omgivningens krav.	2			✓						✓	✓		Inget stort mervärde med att dela.
Vattensporter (Svemo)	Sporterna är naturligt utforskande och därmed inte platsbundna. Med anledning av regionens vattenrika geografi finns många bra platser. Det behövs bättre dialog med kommuner samt vilja att dela med sig av attraktiv mark. Processer om tillstånd är svåra. Förbundet har utvecklat förslag till hur många olika vattensporter kan nyttja platser gemensamt.	2			✓					✓	✓			Andra vattensporter. Förbundet har redovisning av förslag till gemensamt nyttjande av platsen.
Cheerleading	Behovet är tillgång till generella sporthallar med mindre justeringar. Det stora antalet utövare bör motivera och underlätta för särskild utrustning, som inte tar anmärkningsvärt mycket plats. Det är primärt det särskilda golvet som behöver finnas tillgängligt i fler hallar.	2			✓		✓	✓	✓	✓			✓	Gymnastik och hallidrotter.

Kategori 3: Idrotter med behov av anläggningar där samverkan inte är den primära lösningen

	Kommentar om prioritering av samverkan	Kategori 1-3	Kategori 1. Anläggning för tävling saknas	Kategori 1. Anläggning för träning saknas	Kategori 2. Samverkan primärt för att fokusera utbudet till dedikerade men vanligt förekommande anläggningar	Kategori 3. Har flertal egna anläggningar för träning och tävling alternativt nyttjar generella anläggningar på gängse villkor	Idrott i sporthall	Förråd i sporthall kan skapa markant positiv förflyttning	Behov av enpassad tävlingsarena med kapacitet för +1 000 åskådare	Idrott för personer med funktionsnedsättning finns	Anläggning exklusiv för den idrotten	Anläggningsbehovet förleder omfattande investering	Är i dag beroende av anläggningar utanför regionen	Kan samlokalisera med andra idrotter
Fäktning	Idrotten har relativt många anläggningar i regionen i dag. De kan samlokaliseras med andra hallidrotter.	3				✓	✓			✓				Hallidrotter.
Bågskytte	Det finns i nuläget relativt många anläggningar i regionen. Idrotten har tillväxtpotential som dock begränsas på grund av för få anläggningar. De relativt enkla kraven på anläggning gör att föreningens hemkommun bör kunna hjälpa till utan stöd av ytterligare kommuner.	3				✓	✓			✓				Flexibla i och med låga krav. Långa träningspass gör att det passar bättre med en egen mindre bra bana än att dela en bättre med andra.
Rollerderby	Idrotten är i behov av sporthallar av vanligt förekommande karaktär och allra helst med golv av trä eller putsad betong. De har relativt få utövare vilket underlättar för flexibilitet att nyttja befintliga anläggningar.	3				✓	✓							Hallidrotter som nyttjar trägolv eller putsad betong.
Futsal, tävling i mellanstor arena	Idrotten utövas i sporthall. De har stora tävlingar med många idrottare några gånger per år men då inte med särskilt stor publik.	3				✓	✓			✓				Andra idrotter i sporthall och med publik, men inte med för många andra idrotter på grund av egna linjer.
Bandy	Det finns flera anläggningar inomhus.	3				✓					✓		✓	Skridskosporter och konståkning.
Curling	Det finns tre anläggningar i nord, väst och syd.	3				✓				✓	✓			Kan dela kylsystem med andra idrotter som använder is.
Skytte	Det finns i dag ett flertal anläggningar runt om i regionen. Botkyrka skyttecenter är en R-anläggning med möjlighet för fler kommuner att ansluta sig och sina föreningar till.	3				✓				✓	✓			Dart, bågskytte, boule och skidskytte.
Rugby	regionen finns tio föreningar. Idrotten är i behov av anläggningar med naturgräs, vilket det finns få av med anledning av klimatet. Det saknas arena med internationell standard och sådan finns inte i Sverige.	3				✓				✓				Andra idrotter som är i behov av naturgräs. Cricket samt kastgrenar inom friidrotten.
Amerikansk fotboll	I regionen finns tolv lag. Idrotten använder fullstora fotbollsplaner, som det finns relativt många av i regionen.	3				✓							✓	Fotboll och bandy.

Stockholm

Vretenvägen 4 | 171 54 Solna

E-post: stockholm@rfsisu.se | Hemsida: www.rfsisu.se/stockholm